

I. gimnazija v Celju

RAZISKOVALNA NALOGA

LJUDSKO PETJE V
v v
SEVNISKI OBCINI
DANES

AVTORICA: Jasna Pinoza

MENTORICA: Adriana Požun Pavlovič, prof.

LETO IZDELAVE: 2008/2009

V marcu, na Ledini nad Sevnico

1. KAZALO

KAZALO VSEBINE

1. KAZALO	1
2. POVZETEK	4
3. ZAHVALA	5
4. UVOD	6
4.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	7
4.2 HIPOTEZE	8
4.3 IZBOR IN PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD	8
5. TEORETIČNI DEL	10
5.1 LJUDSKA PESEM IN LJUDSKO PETJE	10
5.1.1 ETNOMUZIKOLOGIJA	10
5.1.2 RAZISKOVANJE LJUDSKIH PESMI	11
5.1.3 ZNAČILNOSTI LJUDSKE PESMI	12
5.1.4 LJUDSKA PESEM V ŽIVLJENJU	13
5.1.4.1 ŽIVLJENJSKI KROG	13
5.1.4.2 KOLEDARSKI KROG	15
5.1.4.3 OSEBNI, KRAJEVNI IN HIŠNI PRAZNIKI	24
5.1.4.4 PESEM OB DELU	26
5.1.5 ZNAČILNOSTI LJUDSKEGA PETJA	27
5.1.6 PESMI Z OBMOČJA OBMOČJA OBČINE SEVNICA V ZBIRKAH	28
6. EMPIRIČNI DEL	38
6.1 SKUPINE PEVCEV LJUDSKIH PESMI	38
6.1.1 FANTJE S PRESKE	41
6.1.2 JURJEVCI (Zabukovje)	43
6.1.3 LJUDSKE PEVKE SOLZICE (Budna vas)	43
6.1.4 LJUDSKE PEVKE S TELČ	44
6.1.5 LJUDSKE PEVKE ŠMARČANKE	44
6.1.6 LJUDSKE PEVKE Z RAZBORJA	44
6.1.7 LJUDSKI PEVCI BOŠTANJ	45
6.1.8 LJUDSKI PEVCI Z BLANCE	45
6.1.9 LJUDSKI PEVCI PRIJATELJI DU SEVNICA	45
6.1.10 LJUDSKI PEVCI Z VRHKA PRI TRŽIŠČU	45
6.1.11 PEVSKA SKUPINA LOKVANJ (Krmelj)	46
6.1.12 ŠENTLENARTSKI POBJE (Zabukovje)	46
6.2 PRIREDITVE	47
6.2.1 SREČANJE PEVCEV LJUDSKIH PESMI OBČINE SEVNICA	47
6.2.2 DRŽAVNO SREČANJE PEVCEV LJUDSKIH PESMI	48
6.2.3 KONCERT SLOVENSkih LJUDSKIH PESMI PRESKA	48
6.2.4 SREČANJE LJUDSKIH PEVCEV V BOŠTANJU	48
6.2.5 TELŠKA ŽETEV	49
6.2.6 PREGLED PRIREDITEV OD 1998 DO 2008	49
6.3 LJUDSKO PETJE S SEVNIŠKEGA OBMOČJA NA RADIU SLOVENIJA	51
6.3.1 SLOVENSKA ZEMLJA V PESMI IN BESEDI	51
6.3.2 SEZNAM POSAMEZNIH PESMI	54
6.3.3 SPOMINI JASNE VIDA KOVIČ NA SREČANJA S PEVCI IZ OBČINE SEVNICA	55
6.4 IZVEDBA ANKETE	56
6.4.1 ANKETNI VPRAŠALNIK ZA PEVCE LJUDSKIH PESMI	56

6.4.2	ANKETNI VPRAŠALNIK ZA VODJE SKUPIN.....	58
6.4.3	REZULTATI ANKETE IN INTERPRETACIJA REZULTATOV	65
6.5	INTERVJUJI	79
6.5.1	IVAN VOVK.....	79
6.5.2	IVAN PINOZA ST. in JOŽEFA DRNJAC	83
6.5.3	PETRA FELICIJAN.....	89
6.5.4	MIHA HLIŠ	91
6.6	PESMI, KI OPEVAJO NAŠE KRAJE	93
7.	RAZPRAVA IN ZAKJUČEK	89
7.1	SKLEPI.....	94
7.2	ZAKLJUČEK.....	96
8.	VIRI IN LITERATURA.....	97
8.1	PISNI VIRI	97
8.2	PISNI VIRI PO ELEKTRONSKI POŠTI	98
8.3	USTNI VIRI.....	98
8.4	ARHIVSKI DOKUMENTI.....	99
8.5	ZVOČNI VIRI.....	99
8.6	INTERNETNI VIRI	99
8.7	VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA.....	100

KAZALO GRAFIKONOV

GRAFIKON 1:	STAROST.....	65
GRAFIKON 2:	RAZLOG ZA SODELOVANJE V SKUPINI	66
GRAFIKON 3:	POSREDNIKI LJUDSKIH PESMI	66
GRAFIKON 4:	UČENJE LJUDSKIH PESMI.....	67
GRAFIKON 5:	GLASBENA IZOBRAZBA.....	67
GRAFIKON 6:	PETJE JURJA	68
GRAFIKON 7:	DRUŽINSKO PETJE LJUDSKIH PESMI.....	68
GRAFIKON 8:	POGOSTOST PETJA LJUDSKIH PESMI V DRUŽINI.....	69
GRAFIKON 9:	NAČIN PETJA V DRUŽINI.....	69
GRAFIKON 10:	PRILOŽNOSTI ZA PETJE LJUDSKIH PESMI V DRUŽINI	70
GRAFIKON 11:	ZADOLŽITVE VODIJ	71
GRAFIKON 12:	VODENJE DRUGIH GLASBENIH ZASEDB	71
GRAFIKON 13:	IGRANJE INŠTRUMENTOV	72
GRAFIKON 14:	DRUŠTVO.....	72
GRAFIKON 15:	HONORAR.....	73
GRAFIKON 16:	POGOSTOST VAJ	73
GRAFIKON 17:	UPORABA PESMARIC.....	74
GRAFIKON 18:	UPORABA NOTNIH ZAPISOV	74
GRAFIKON 19:	NAČIN PETJA.....	75
GRAFIKON 20:	NAČIN ZAČENJANJA PETJA	75
GRAFIKON 21:	POSREDNIK NAČINA PETJA	76
GRAFIKON 22:	SPONTANO PETJE LJUDSKIH PESMI	76

KAZALO RAZPREDELNIC

RAZPREDELNICA 1:	TERMINI.....	10
RAZPREDELNICA 2:	VARIANTE PESMI.....	37
RAZPREDELNICA 3:	SKUPINE PEVCEV LJUDSKIH PESMI.....	38
RAZPREDELNICA 4:	KONCERTI LJUDSKIH PESMI PRESKA.....	43

RAZPREDELNICA 5: PRIREDITVE, DOGODKI V OBČINI SEVNICA	51
RAZPREDELNICA 6: ODDAJE SZVPB IZ OBČINE SEVNICA OD LETA 2000	52
RAZPREDELNICA 7: ODDAJE SZVPB IZ OBČINE SEVNICA OD 1981 DO 2000.....	53

KAZALO TABEL

TABELA 1: REZULTATI PRILOGE	77
TABELA 2: PRIKAZ REZULTATOV ODGOVORA »C« (RAZVRŠČENI PO VRSTI).....	78

KAZALO SLIK

SLIKA 1: GEOGRAFSKI POLOŽAJ OBČINE SEVNICA	6
SLIKA 2: OBČINA SEVNICA	7
SLIKA 3: KAREL ŠTREKELJ	
SLIKA 4: ZMAGA KUMER	12
SLIKA 5: ODHAJANJE V VOJSKO	
SLIKA 6: ŠRANGANJE	13
SLIKA 7: PUSTOVANJE	
SLIKA 8: JURJEVCI.....	15
SLIKA 9: FLORJANOVCI	
SLIKA 10: MARTINOVO	
SLIKA 11: SVETI TRIJE KRALJI	15
SLIKA 12: NOVA MAŠA	
SLIKA 13: KOLINE	24
SLIKA 14: KOŠNJA	
SLIKA 15: SPRAVLJANJE SENA.....	26
SLIKA 16: FANTJE S PRESKE	
SLIKA 17: JURJEVCI.....	39
SLIKA 18: LJUDSKE PEVKE SOLZICE	
SLIKA 19: LJUDSKE PEVKE S TELČ	39
SLIKA 20: LJUDSKE PEVKE ŠMARČANKE	
SLIKA 21: LJUDSKE PEVKE Z RAZBORJA	39
SLIKA 22: LJUDSKI PEVCI BOŠTANJ	
SLIKA 23: LJUDSKI PEVCI PRIJATELJI DU SEVNICA.....	40
SLIKA 24: LJUDSKI PEVCI Z BLANCE	
SLIKA 25: LJUDSKI PEVCI Z VRHKA PRI TRŽIŠČU	40
SLIKA 26: PEVSKA SKUPINA LOKVANJ	
SLIKA 27: ŠENTLENARTSKI POBJE	40
SLIKA 28: LE TO ME VESELI	
SLIKA 29: NA HRIBČKU JE MOJ DOM	41
SLIKA 30: URE, DNEVI, KAM BEŽIJO	
SLIKA 31: PUŠELJC S PRESKE.....	42
SLIKA 32: SREČANJE V SEVNICI	
SLIKA 33: SREČANJE V BOŠTANJU	
SLIKA 34: SREČANJE V ŠENTJANŽU	47
SLIKA 35: PESEM OD BOROVNIC, 1. DEL	
SLIKA 36: 2. DEL	
SLIKA 37: 3. DEL	
SLIKA 38: 4. DEL	82
SLIKA 39: VZEMI, FANTIČ, PRSTAN.....	88

2. POVZETEK

Z raziskovalno nalogo *Ljudsko petje v sevniški občini danes* sem ugotavljala razširjenost, vlogo in značilnosti ljudskega petja v sodobnem času na območju, kjer živim.

Pregledala sem literaturo, izvedla anketo med pevci, opravila pogovore z vodjami skupin, strokovnjaki za ljudsko glasbo, izvedla nekaj intervjujev in poslušala posnetke petja.

Ugotovila sem, da na sevniškem območju deluje vsaj dvanajst skupin pevcev ljudskih pesmi, večinoma pod okriljem društev, da v njih poje sto pevcev različnih generacij. Organizirano petje prevladuje nad spontanim.

Kljub usihanju običajev zaradi mehanizacije kmetijstva, industrializacije in množičnih medijev je ponekod, zlasti v Boštanju in okolici, ohranjen običaj *petja Jurja*, na Razborju *petje Florjana*. Spontano petje ljudskih pesmi je deloma še živo v družinah, predvsem ob porokah, praznovanju božiča in novega leta, rojstnih dni in godov (*ramplanje*) ter na ličkanju, trgatvi, martinovanju in kolinah.

Številne so vsakoletne prireditve: sevniško srečanje pevcev ljudskih pesmi, srečanje v Boštanju, koncerti na Preski, Telška žetev ...

Najpogostejše je triglasno petje: *naprej, čez in bas*. Za območje značilno *nižanje ob novih kiticah* ohranjajo Fantje s Preske.

Mnogi pevci si besedila zapisujejo, da bi jih rešili pred pozabo. Tako nastajajo rokopisne, včasih tudi tiskane pesmarice: *Vovkova pesmarica* (1998), *Pušelj s Preske* (2002), *Razbor med koprenami spomina* (2006) ...

3. ZAHVALA

Največja zahvala gre moji mentorici Adriani Požun Pavlovič, prof., saj mi raziskovalna naloga brez njene potrpežljive pomoči ne bi uspela v tako izpopolnjeni obliki. Iskrena hvala tudi lektorici in moji razredničarki Juani Robida, prof., in gospodu ravnatelju mag. Antonu Šepetavcu za spodbudo.

Zahvaljujem se dr. Anki Lisec, ki mi je pomagala že na začetku raziskovanja, gospe Jasni Vidakovič za izčrpno posredovanje njenih izkušenj s terenskih snemanj na območju Sevnice in gospodu Jožetu Ašiču za podatke o srečanjih pevcev ljudskih pesmi. Hvala mag. Simoni Moličnik za prijazno pomoč v arhivu redakcije za ljudsko glasbo, glavni in odgovorni urednici 1. programa Tatjani Pirc in Marku Krebsu, ki sta omogočila, da sem dobila posnetke iz arhiva Radia Slovenija, gospodu Bojanu Knificu za podatke o državnem srečanju pevcev ljudskih pesmi, Katji Pibernik za posredovanje informacij o srečanju pevcev ljudskih pesmi v Sevnici in gospodu Roku Petančiču za seznam prireditev na sevniškem območju od 2004 do 2008.

Naloge ne bi bilo brez odgovorov anketirancev – pevcev ljudskih pesmi iz sevniške občine, zato hvala tudi njim, še posebej pa vodjam skupin pevcev ljudskih pesmi za pomoč pri izpeljavi ankete in dodatne informacije. Hvala gospe Rozaliji Tomažin za podarjeno zgoščenko skupine Ljudske pevke Solzice.

Najlepše se zahvaljujem vsem, ki so privolili v intervju – Ivanu Vovku, Jožefi Drnjač, Ivanu Pinozi st., Mihi Hlišu in Petri Felicijan. Njej se zahvaljujem tudi za zgoščenke, ki mi jih je posodila.

Hvala dr. Mirku Ramovšu za dragocen podatek o organizaciji sevniških srečanj.

Prav tako se zahvaljujem še Martini Šmid, prof., za svetovanje pri predstavitvi rezultatov ankete, mentorici raziskovalne dejavnosti na šoli Nataši Marčič, prof., za nasvet pri geografski opredelitvi območja in prijazno podporo, knjižničarki Bernardi Jelen, prof., in Juretu Črepinšku za pomoč pri slikovnem gradivu.

4. UVOD

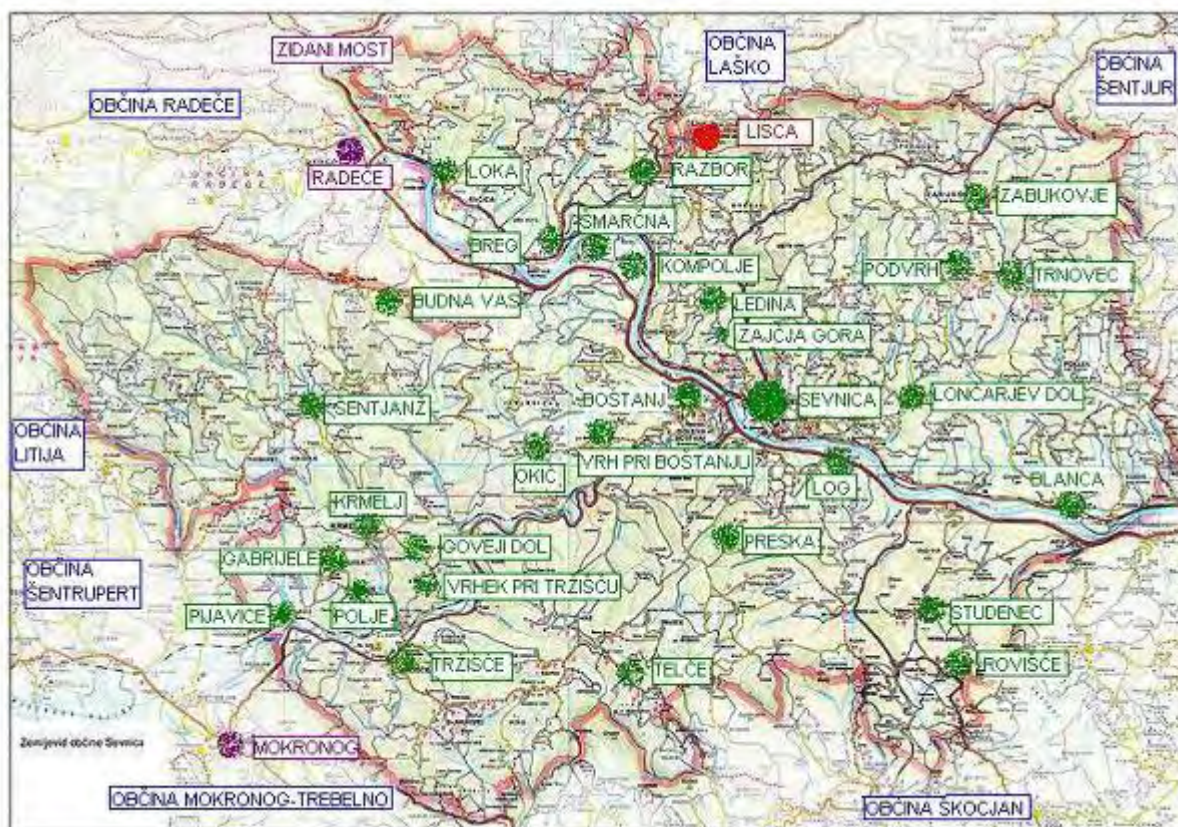
V osnovi me je zanimala ljudska glasbena zapuščina sevniške občine, območja, od koder prihajam. To zanimanje izhaja iz mojega interesa za slovensko preteklost in tradicionalno kulturo. Želela sem izvedeti, ali sploh oziroma kako ljudska glasbena tradicija živi v času globalizacije in interneta. Veda, ki raziskuje ljudsko glasbo, se imenuje etnomuzikologija – glasbeno narodopisje.

Na začetku me je zanimalo mnogo več – tudi ljudsko likovno izročilo, ljudsko pripovedništvo itd., vendar sem se glede na obširnost in kompleksnost teme morala omejiti na ljudsko glasbo. Poleg ljudskega petja sem nameravala raziskati značilne plese in godčevske viže naših krajev ter odkriti, če obstajajo pri nas kakšne godčevske skupine oz. posamezni godci, ob kakšnih priložnostih igrajo, kateri inštrumenti so najbolj razširjeni in ali ljudje še sploh ob kakšnih priložnostih plešejo ljudske plese. A ko sem se lotila raziskovanja, sem ugotovila, da bi to bilo preveč za eno nalogo, tako da sem se osredotočila na ljudsko petje.

Raziskovala sem na območju občine Sevnica, ki jo Sava ob svojem spodnjem toku razdeli na manjši štajerski in večji dolenjski del. Površina ozemlja je 272 km², po popisu iz leta 2002 pa živi na območju občine 17.726 prebivalcev.

Slika 1: Geografski položaj občine Sevnica

Slika 2: Občina Sevnica

4.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

S svojo raziskovalno nalogo sem želela ugotoviti, ali v 21. stoletju na našem območju še obstaja tradicionalno ljudsko petje. Najprej industrializacija, nato vse močnejši vpliv medijev, predvsem radia in televizije, vedno hitrejši tempo življenja, slednjič seveda globalizacija in prehod v informacijsko družbo z vsakodnevno uporabo medmrežja so temeljito preoblikovali navade in življenje ljudi. Kakšno vlogo, če sploh, ima v tem prostoru in času ljudska pevska tradicija? V kakšnem obsegu in oblikah se pojavlja?

Raziskati sem želela:

1. Katere ljudske pesmi so razširjene na sevniškem območju? Ali katere pesmi opevajo naše kraje?
2. Katere ljudske pesmi, zapisane na našem območju, so izdane v zbirkah, kot je npr. Štrekljeva? Jih ljudje še prepevajo ali vsaj poznajo?
3. Ali se ljudsko petje danes še kdaj pojavlja spontano v okviru družinskega življenja in življenja skupnosti? Ob katerih priložnostih? Ali z drugimi besedami: Ali sta ljudsko petje in ljudska pesem še kdaj del širšega ljudskega izročila, vpeta v običaje in praznovanje ljudi?
4. Ali je na območju sevniške občine še ohranjen običaj jurjevanja?
5. Kdo danes prepeva ljudske pesmi? Ali so to izključno starejši ljudje?
6. Način petja ljudskih pesmi.
7. Prireditve, na katerih pejejo ljudske pesmi.

4.2 HIPOTEZE

Postavila sem naslednje hipoteze:

1. Na sevniškem območju je malo pevcev, ki ohranjajo tradicijo ljudskega petja.
2. Ljudske pesmi pojejo tradicionalno večinoma le starejši od 64 let.
3. Organizirano petje ljudskih pesmi prevladuje nad spontanim.
4. Na našem območju ni več ohranjena navada koledniških obhodov na jurjevo.
5. Ljudske pesmi iz Štrekljeve zbirke in iz knjig Zmage Kumer, zapisane na našem območju, so deloma še žive med ljudmi.

4.3 IZBOR IN PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD

Najprej sem se s pomočjo knjige *Etnomuzikologija* avtorice Zmage Kumer seznanila z vedo etnomuzikologijo in raziskovalnimi metodami, ki jih uporabljajo etnomuzikologi, ter z zgodovino in razvojem vede. O raziskovanju ljudske pesmi in petja sem se poučila v delu Zmage Kumer *Slovenska ljudska pesem*, na spletni strani Glasbenonarodopisnega inštituta (GNI) ter deloma v knjigi *Slovenska slovstvena folklor*a Marije Stanonik. Dober vpogled v slovenske ljudske običaje, na katere je (bilo) vezano petje ljudskih pesmi, sem dobila v knjigah Nika Kureta *Praznično leto Slovencev* in *Maske slovenskih pokrajin* ter v delu *Pesem slovenske dežele* Zmage Kumer.

V štirih knjigah *Slovenske narodne pesmi*, ki jih je zbral in uredil dr. Karel Štrekelj, sem poiskala pesmi, ki so bile zapisane na območju občine Sevnica. Nato sem pregledala tudi *Slovenske ljudske pesmi I, II* iz zbirke GNI in knjige Zmage Kumer *Pesem slovenske dežele, Oj, ta vojaški boben, Mi smo prišli nocoj k vam* ter prav tako izpisala pesmi z našega območja.

Gospod Ljubo Motore iz Sevnice mi je povedal za skupino pevcev ljudskih pesmi Fantje s Preske. Na njihovi spletni strani sem dobila internetni naslov in vzpostavila stik. Odgovorila mi je predsednica Društva Preska, gospa Anka Lisec, hčerka gospoda Matije Lisca, ki je vodja Fantov s Preske. Dogovorili sva se za srečanje. Takrat sem imela še zelo malo podatkov. V pogovoru z njo sem izvedela na splošno nekaj o ljudskem petju in Fantih s Preske, podarila pa mi je tudi zbirko ljudskih pesmi *Pušelj s Preske*. Moja soseda Dragica Jazbinšek mi je povedala za ljudskega pevca Ivana Vovka z Ledine. Z njim in njegovo ženo sem se pogovorila predvsem o ljudskem petju in običajih. Gospod Vovk mi je pokazal in posodil rokopisno pesmarico ljudskih pesmi, ki jo ima v svoji lasti.

V sevniški knjižnici sem našla knjigo Brede Vidmar *Razbor med koprenami spomina*, v kateri so zapisane tudi ljudske pesmi, pete na Razborju, in zgoščenke Fantov s Preske ter Ljudskih pevk z Razborja. Po elektronski pošti sem prišla v stik z gospo Zvonko Mrgole, članico skupine Ljudske pevke s Telč, ki mi je povedala mnogo o delovanju njihove skupine in o prireditvah na Telčah, in z gospo Katjo Pibernik, vodjo Javnega sklada za kulturne dejavnosti (JSKD) – Območna izpostava Sevnica, ki mi je posredovala podatke o vsakoletnem občinskem srečanju pevcev ljudskih pesmi ter naslove in telefonske številke vodij skupin pevcev ljudskih pesmi. Pri gospodu Roku Petančiču, svetovalcu za kulturo pri Zavodu za kulturo, šport in mladinske dejavnosti (KŠTM) Sevnica, pa sem dobila seznam

vseh prireditelj in dogodkov v občini Sevnica od leta 2004. V pomoč mi je bil tudi arhiv edinega občinskega časopisa *Grajske novice*, saj sem tam izvedela še za Fante z Razborja (za katere se je kasneje izkazalo, da niso pevci ljudskih pesmi) in dobila vpogled v udejstvovanje skupin ljudskih pevcev na raznih prireditvah. Petra Felicijan, članica ljudskih pevčev Šmarčank, mi je prijazno posodila njihovo lastno zgoščenko in zgoščenko z vsakoletnega pevskega srečanja v Sevnici.

S pomočjo mentorice sem ob poslušanju skupin na zgoščenkah opazovala razliko med »pravimi«, *pristnimi ljudskimi pevci* in *pevci ljudskih pesmi*.

Izdelala sem anketni vprašalnik za člane in vodje skupin pevcev ljudskih pesmi, opravila pa sem še intervjuje z dvema pevcema mlajše generacije in tremi starejšimi pevci ter prosila gospo Jasno Vidakovič, dolgoletno urednico redakcije za ljudsko glasbo na Radiu Slovenija, da mi posreduje svoje izkušnje s terenskih snemanj v sevniški občini.

Nato sem pregledala še *Slovenske ljudske pesmi III in IV*, ker jih prej nisem mogla dobiti, in izpisala vse pesmi, zapisane na sevnškem območju.

Na redakciji za ljudsko glasbo mi je gospa Simona Moličnik omogočila pregled arhiva oddaje *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*. Izpisala sem si vse oddaje, ki so bile posnete na območju Sevnice. Pri gospodu Bojanu Knificu, ki je vodja folklorne dejavnosti na JSKD RS v Ljubljani, sem se pozanimala o konceptu, organizaciji in smernicah srečanj skupin pevcev ljudskih pesmi. Dr. Mirko Ramovš mi je omenil pobudnika srečanj skupin pevcev ljudskih pesmi v Sevnici, gospoda Franceta Ašiča. Z njim sem se srečala in pogovorila.

5. TEORETIČNI DEL

5.1 LJUDSKA PESEM IN LJUDSKO PETJE

5.1.1 ETNOMUZIKOLOGIJA

Etnomuzikologija ali glasbeno narodopisje je interdisciplinarna veda, ki združuje muzikologijo in etnologijo. Raziskuje ljudsko vokalno glasbo (ljudsko pesem in ljudsko petje), ljudsko instrumentalno glasbo (ljudsko godčevstvo), glasbila in melodije ljudskih pesmi oz. godčevskih viž ter njihov razvoj in značilnosti. Ljudske plese raziskuje etnokoreologija. Za označevanje ljudske glasbe se je uveljavil tudi izraz glasbena folklor ali folklorna glasba (iz *folk* – ljudstvo in *lore* – znanost).

OSNOVNA TERMINOLOGIJA (povzeto po gradivu JSKD)

TERMIN	RAZLAGA
Folklor	Ljudska duhovna kultura, tudi ljudska kultura nasploh.
Folklorist	Znanstvenik, ki raziskuje folkloro.
Folklornik	Plesalec, pevec, godec ... v folklorni skupini. Član folklorne skupine.
Folklorizem	Folklor iz druge roke; pojav, povezan z zavestnim ohranjanjem ali poustvarjanjem ljudskega izročila.
Folklorna dejavnost	Področje ljubiteljskega udejstvovanja, povezano z ohranjanjem ali poustvarjanjem ljudskega pevskega, plesnega ... izročila
Ljudsko izročilo	Znanje, vedenje, življenje najširših plasti ljudstva; sestavine gmotne družbene in duhovne kulture; do konca petdesetih let 20. stoletja kultura kmečkega prebivalstva.
Pevci ljudskih pesmi	V okviru folklornih društev pogosto delujejo skupine pevcev. Pri teh poustvarjalnih skupinah ne gre za »prave« ljudske pevce, saj so »pravi« zgolj tisti, ki prenašajo izročilo po naravni poti – torej brez posebnih vaj, namenjenih zavestnemu učenju za nastopanje.
Ljudski pevec	Je pristni, neposredni nosilec ljudskega izročila v stiku z živo tradicijo. Razmejitev med ljudskim pevcem in pevcem ljudskih pesmi ni enostavna.

Razpredelnica 1: Termini

METODOLOGIJA

Čeprav so že leta 1896 na Madžarskem nastali prvi evropski zvočni posnetki ljudske glasbe, je bilo pri mnogih narodih šele po drugi svetovni vojni mogoče intenzivnejše zbiranje in terensko snemanje z modernimi napravami. Z možnostjo zvočnega snemanja se je terensko delo razmahnilo tudi tam, kjer je bilo zapisovanje po posluhu težko ali celo nemogoče. V okviru ustanov, kot je na primer naš Glasbenonarodopisni inštitut pod okriljem Slovenske akademije znanosti in umetnosti, so v desetletjih terenskega dela nastali bogati arhivi rokopisov in zvočnih posnetkov ljudskih pesmi ter zbirke podatkov o pevcih, ljudskih običajih, filmi, videokasete itd. Zvočnemu snemanju na terenu sledi čim natančnejše transkribiranje (zapis melodije in besedila) in seveda ustrezno arhiviranje: oštevilčenje, razvrščanje v kataloge, da je gradivo čim dostopnejše raziskovalcem in tudi poustvarjalcem.

LIT: Kumer: *Etnomuzikologija*, 1988.

5.1.2 RAZISKOVANJE LJUDSKIH PESMI

Primož Trubar je leta 1575 natisnil v *Katekizmu z dvejma izlagama* odlomke ljudskih nabožnih pesmi, v *Kalobskem rokopisu* (okrog 1650) najdemo zapisane ljudske pesmi o Mariji. Tudi Valvasor v *Slavi vojvodine Kranjske* omenja ljudske pesmi.

Prva zbirka je iz druge polovice 18. stoletja; vsebuje pet pripovednih slovenskih ljudskih pesmi, ki jih je zapisal Dizma Zakotnik. Valentin Vodnik je zbiral ljudske pesmi na Zoisovo pobudo. V prvi polovici 19. stoletja je zbiranje podprla Filharmonična družba. V obdobju romantike so se s tem ukvarjali Andrej Smole, Stanko Vraz, Emil Korytko, Urban Jarnik, Matija Majar - Ziljski. Prvi zapisovalci so se osredotočili samo na besedila, ki so jih včasih tudi popravljali in spreminjali.

Karel Štrekelj je uveljavil načelo, da zapisovalec ne sme ničesar spremeniti, popraviti, izpustiti ali dodati. Poudaril je tudi, da se ljudska pesem vedno poje in nikoli ne recitira. Njegova načela so v glasbenem narodopisju veljavna še danes. Štrekelj je zbral in uredil 8686 primerov pesemskih besedil in v manjši meri tudi melodij. To gradivo je izhajalo v letih 1895–1923 v štirih knjigah zbirke *Slovenske narodne pesmi*, ki jo je dokončal Joža Glonar.

Na avstrijsko pobudo je pesmi zbral tudi posebni odbor za slovensko področje: Fran Milčinski, Matija Murko, Matej Hubad, Anton Štritof, Matija Murko in drugi. Prizadevni zbiralci in zapisovalci z začetka prve polovice 20. stoletja so še Janko Žirovnik, Oskar Dev, Marko Bajuk, Zdravko Švikaršič, Zorko Prelovec, Matej Hubad idr.

Prve zvočne zapise slovenskih ljudskih pesmi je posnela na fonograf ruska folkloristka J. E. Lineva leta 1913. Naslednje leto ji je sledil Juro Adlešič.

France Marolt je leta 1934 pri Glasbeni matici ustanovil Folklorni inštitut, ki se je leta 1951 preimenoval v Glasbenonarodopisni inštitut (GNI). GNI deluje še danes pod okriljem Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti – GNI ZRC SAZU v Ljubljani. Naloga te ustanove je zbiranje, arhiviranje, raziskovanje in objavljanje slovenskega ljudskega glasbenega izročila.

Po 2. svetovni vojni se je natančneje raziskovalo že po posameznih pokrajinah (Josip Dravec – Prlekija in Prekmurje, Pavle Merku – ljudsko izročilo Slovencev v Italiji). Pomembni zbiralci in raziskovalci ljudskega glasbenega izročila so (bili) Zmaga Kumer, Radoslav Hrovatin, Marko Terseglav, Mirko Ramovš, Julijan Strajnar, Uroš Krek, Ivan Grafenauer, Valens Vodušek ..., večina kot sodelavci GNI ZRC SAZU. V okviru tega inštituta od leta 1970 nastaja najpopolnejša zbirka ljudskih pesmi *Slovenske ljudske pesmi*, ki je doslej izšla v štirih knjigah od 24 načrtovanih.

Obsežno zbirko ljudskih pesmi hranijo tudi v arhivu Radia Slovenije, kjer že več kot 40 let pripravljajo radijsko oddajo *Slovenska zemlja v pesmi in besedi* (Jasna Vidakovič, Marjan Kralj, Simona Moličnik).

Slika 3: Karel Štrekelj

Slika 4: Zmaga Kumer

LIT: Kumer: *Slovenska ljudska pesem*, 2002.

(<http://www.giss-mics.si/slo-ljudska/uvod%20slovenske%20ljudska%20glasbe.html>)

STANONIK: 1999.

5.1.3 ZNAČILNOSTI LJUDSKE PESMI

»Ljudska pesem je najstarejši del kulturne dediščine slovenskega naroda in hkrati sestavni del njegove današnje kulture, ker pomeni njene korenine.« (Kumer: 2002, str. 7.)

Ljudska pesem kot strokovni izraz je na Slovenskem po 2. svetovni vojni nadomestila starejše poimenovanje *narodna pesem*.

Ljudsko pesem najbolj loči od umetne, da »nastaja in živi skupaj z melodijo.« (Kumer: 2002, str. 8.) Pesmi, katerih melodija se ni ohranila, med ljudmi niso več žive. Ker je melodija tako pomembna, je nesprejemljivo, da mnogi še vedno opredeljujejo ljudske pesmi kot del književnosti. Ljudske pesmi namreč nikoli niso namenjene deklamiranju, tudi branju ne. Ljudski pevci jih pojejo na pamet. Resda si jih nekateri zapišejo v svoje pesmarice, vendar le, da bi ugotovili, koliko in katere pesmi poznajo, ali pa zato, da bi si jih zapomnili. Pomembna razlika med ljudsko in umetno pesmijo je tudi, da pri ljudski avtorstvo ni pomembno.

Ljudske pesmi so nastale in še nastajajo med ljudmi kot odraz ustvarjalnosti posameznikov iz ljudstva, živijo pa v skupnosti in se prenašajo iz roda v rod oz. od pevca do pevca po ustnem izročilu. Avtor je, kot že rečeno, nepomemben in največkrat pozabljen.

Kadar ljudska ustvarjalnost prevzame in preoblikuje umetno pesem, govorimo o *ponarodeli pesmi*. *Ponarodela pesem* je umetna pesem znanega ustvarjalca besedila ali melodije ali obojega, ki jo je umetni pesnik/skladatelj posređoval ustno ali pisno, danes tudi prek radia, televizije ..., a jo ljudje sprejmejo za svojo in jo širijo kot pesmi anonimnih avtorjev. Za svojo jo sprejmejo, kadar je vsebina privlačna širšemu krogu ljudi, nezapletena in ima svojo melodijo.

Zaradi prehajanja *od ust do ust* obstajajo številne različice ali variante iste pesmi. Zgodi se tudi, da isto besedilo pojejo na različne melodije in obratno: isto melodijo uporabijo za vsebinsko različna besedila.

Jezik ni ne narečna ne knjižna slovenščina, ampak nekaj vmes, kar je po večini razumljivo po vsem slovenskem ozemlju in tudi prednost pri razširjanju pesmi iz kraja v kraj. Izrazito narečno obarvana besedila imajo le ljudske pesmi iz nekaterih obrobni pokrajin, npr. iz Prekmurja, Bele krajine, Rezije ...

Ustvarjanje in petje ljudskih pesmi je spontano – neorganizirano in improvizirano.

Ljudska pesem ni nikoli sama sebi namen, ampak ima v življenju skupnosti neko vlogo.

LIT: Kumer: *Slovenska ljudska pesem*, 2002; Kumer: *Etnomuzikologija*, 1988.

5.1.4 LJUDSKA PESEM V ŽIVLJENJU

Ljudska pesem je bila v tradicionalnih skupnostih nepogrešljiva spremljevalka vsakdanjega in prazničnega življenja. Z modernizacijo družbe ta njena vloga vse bolj izginja, popolnoma in čisto povsod pa svojega pomena vendarle še ni povsem zgubila. (Moja želja v tej nalogi je med drugim odkriti, koliko je ljudska pesem še del življenja, običajev – torej v funkciji.) Slovenski običaji so bili nekoč prepleteni s pesmijo. Pelo se je v okviru t. i. življenjskega kroga (od rojstva do smrti), v okviru praznikov koledarskega kroga, ob osebnih, krajevnih in hišnih praznovanjih ter ob delu.

V tem poglavju sem se osredotočila predvsem na podatke, ki veljajo za območje občine Sevnica. Zaradi večje preglednosti jih poudarjam z rdečerjavo barvo. Največ prostora posvečam sv. Juriju oz. običaju jurjevanja, saj me še posebej zanima – 4. hipoteza!

LIT: Kumer: *Pesem slovenske dežele*.

5.1.4.1 ŽIVLJENJSKI KROG

Slika 5: Odhajanje v vojsko

Slika 6: Šranganje

Prvo srečanje človeka s pesmijo po rojstvu so zazibalke ali uspavanke.

Otroško igro spremljajo zmerjavke ali zbadljivke in izštevanke.

Pomembno vlogo v odraščanju je nekoč imelo fantovsko petje; vsaj do 20. stoletja je bilo znano tudi vasovanje.

Odhajanje v vojsko

Po *štilungi*, uradnem pozivu za priglasitev v vojsko, »je čez poldrugo leto prišel odločilni dan – *ajnrikanje* ali odhod v vojsko. Fantje iz istega kraja so naprosili *furmana*, okrasili lojtrski voz ter nanj povabili muzikanta in svoja dekleta. Pisana družčina se je z jokom, zamolklo pesmijo ... in nesproščenim vriskanjem odpeljala na železniško postajo v Sevnico«. Tako se spominja 78-letna Ana Vidic. (Vidmar: 2006, str. 60.)

Poroka

Izrazita priložnost za petje je svatba ali poroka in gostija po njej – *ohcet*. Svatbe so некоč trajale tudi po več dni. Ženin in nevesta sta se od samskega stanu poslovila s *kranclvečerom* – *fantovšno* oz. *deklišno*. Fantje so se od nevest zvečer poslovili s podoknico, zjutraj pa so spet prišli, pojoč svatovske pesmi.

Na Razborju so rekli, da so videli eno lepo cvetko, ki jo želijo utrgati. Najprej so jim poslali kuharico, ki jo je zgrabil muzikant, nato družico za tovariša, nazadnje pa le nevesto. »Po zajtrku in blagoslovu staršev so zapeli poslovilno šentjanževo pesem,« poroča Mojca Terčelj. Ko so se odpravili k poroki, so jim, kot se spominja Ana Vidic, šrangarji zaprli pot in zahtevali denar za nevesto z izgovori, kot npr. da so jo vsa ta leta pazili, seveda če se je nevesta poročala v drugo faro.

Po poroki so se zakonca in svatje vrnili na nevestin dom, kjer so plesali na muzikantovo glasbo do jutra (*ta mala ohcet*). »Do večerje so se vrnili na nevestin dom, kjer se je začela gostija: rajanje, petje, ples in nenehno nazdravljanje.« (Vidmar: 2006, str. 57.)

Pelo se je tudi med raznimi šaljivimi prizori. Godec na svatbi ni le igral, ampak tudi pel. Ko je bilo treba zdramiti zaspane svate, je dal godec pobudo za plese, med katerimi se včasih poje. Ana Vidic se spominja nabirke za muzikante, »ki so jim po polnoči začele navidezno pešati moči, njihovo petje pa slabeti«. (Vidmar: 2006, str. 57.)

Če so naslednji dan prihajali novi gostje, »so jim muzikanti brž hiteli naproti s pesmijo« (Vidmar: 2006, str. 58).

»Proti večeru se je začela družina odpravljati proti ženinovemu domu.« Na »ta pravi ohcet« pri ženinu so gostje ostali še dan ali dva, kjer so oglarji (neporočeni fantje) zapeli oglarsko pesem, ki opeva slovo od samskega stanu. »Tako je ohcet trajala vsaj štiri dni.« (Vidmar: 2006, str. 58.)

Po 2. svetovni vojni so se *ohceti* skrajšale na dan, kvečjemu dva. Ljudje so marsikaj opustili, med drugim tudi *šentjanževo pesem*, ostala pa sta ples neveste z domačim harmonikarjem in *oglarjenje*.

V knjigi *Razbor med koprenami spomina* so tri pesmi s svatovsko tematiko: *Nestvi v slovo*, *Rože na vrtu prav lepo cvete* in *Snočkaj sem slišal eno ptičico pet*. Slednja je za eno kitico daljša varianta *Oglarske*, objavljene v *Pušeljcu s Preske*. Tematiko *oglarjenja* obravnava tudi pesem *Slovo* v isti pesmarici.

Navajam štiri kitice *Oglarske* (brez prve in druge kitice) iz pesmarice *Pušeljcu s Preske*, str. 94–95.

... ..

Pozdravljeni svatje mi bodite zdaj,
preljuba nevesta in ženin poprej.
Začela sta uživat svoj zakonski stan,
k je z Bogom začet in končan.

Preljubi ti ženin, ti zakonski mož,
da svoje neveste ti ločil ne boš.
Začela sta uživati zakonski raj,
ne bosta več ledig in fraj.

Preljuba nevesta le jemlji slovo,
podaj svoji materi desno roko.
Kolkokrat so te mogli po rokah nosit,
zdaj moraš jih pa zapustit.

Preljuba nevesta to ni za verjet,
kak težko je rožce iz glave dol vzet.
Ker je danes tako, daj rožcam slovo,
zakon pa srečen naj bo.

Objokavanje mrliča

Tudi konec življenja, smrt, je spremljala pesem. Do 2. svetovne vojne je bilo ponekod značilno napol pojoče objokovanje rajnega – *narokovanje* – z improviziranim besedilom. Narokovale so ženske, npr. žena za možem ali tudi soseda. V Poljanski dolini ob Kolpi naj bi se objokovalo še leta 1961. *Bedenje ob mrliču* ali *vahtanje mrliča* je bila priložnost za petje nabožnih, pripovednih, mrliških pesmi, ljubezenskih pa se ni spodobilo peti.

LIT: Kumer: *Pesem slovenske dežele* – uspavanke, izštevanke ..., poroka, objokovanje mrliča. Terčelj: 1989 – poroka.
Vidmar. 2006 – odhajanje v vojsko, poroka.

5.1.4.2 KOLEDARSKI KROG

Slika 7: Pustovanje

Slika 8: Jurjevci

Slika 9: Florjanovci

Slika 10: Martinovo

Slika 11: Sveti trije kralji

Pust

Pust je čas veseljačenja, maškar, vendar pa je imel včasih drugačen pomen kot danes – ljudje so takrat izrekli priprošnje za dobro letino, v pustnih šegah pa se skrivajo tudi davna poganska verovanja.

Godci so po vasi hodili skupaj z maškarami (Okič, Tržišče, Šentjanž), v Sevnici pa so pustne šeme, oblečene v ovčje kožuhe z zvonci za pasom, hodile od gostilne do gostilne in skakale ter plesale za debelo repo.

Pepelnica

Pepelnica napoveduje postni čas, čas spokornosti. Takrat so peli *roženvenske pesmi*. Zvečer na veliki četrtek so ljudje hodili molit v cerkev in nato peli pesmi o Jezusovem trpljenju.

Na pepelnico so na sevniškem območju neomoženemu dekletu postavili pred vrata slamnatega moža in peli:

Prišla je pepelnica,
ostala si samica,
žalostna brez moža.
Še dolg let ga boš čakala.

Jurjevo (24. april)

Jurjevo kot ostanek poganskega novega leta po ljudskem koledarju predstavlja začetek pomladi in je eden največjih slovenskih ljudskih pomladanskih praznikov, ki so ga praznovali skoraj po vsej Sloveniji, šega pa je od nas segla tudi na Hrvaško.

Sveti Jurij je bil vojščak višjega rodu, doma iz Kapadocije, vse drugo o njem pa je legenda. Znan je predvsem med vzhodnimi Slovani, pri katerih je nadomestil pomembno pogansko pomladansko božanstvo Jarila (Jarnika), Vesnika, zaradi katerega je narava spet ozelenela. »Poganski« boj pomladi z zimo se v krščanski legendi spremeni v boj sv. Jurija z zmajem. Bil je vzornik vitezov (11. stoletje) in postal zavetnik mnogih dežel in mest.

Ob jurjevem naj bi bila narava že zelena, vendar pa v severnem delu Slovenije aprila ni vedno še vse zeleno. Kraji severno od Drave zaradi nekdanje cerkvene razdelitve obhajajo sv. Jurija že 23., južno od Drave pa 24. aprila. Danes ga v naših škofijah praznujejo dan prej, pravijo mamreč, da svetnik ni imel dovolj denarja za brodarja, ko je želel na desni breg Drave, zato je šel h kmetu sekati steljo, da bi zaslužil, in se tam zamudil en dan. Druga legenda pravi, da se je zamudil pri prehodu čez Ljubelj, ker je moral razjahati in hoditi peš.

Verjetno najbolj znano praznovanje Jurija pri nas je belokranjsko; tam je šega prešla v turistično zanimivost. Osrednja figura belokranjskega *jurjevanja* je *Zeleni Jurij*, ki simbolno prinese pomlad.

Jurjašem, ki so hodili od hiše do hiše, v katero niso nikoli vstopili, so gospodinje ponudile jajca, denar, v nasprotnem primeru (ali pa če so dobili klopotec) so jim osramotili hišo in zaželeli nesrečo. Po odpeti *kolednici* je gospodinja odtrgala zeleno vejico in jo zataknila za streho, da bi kokoši bolje nesle. Darove so po obhodu na križpotju skupaj pojedli. Včasih so za Jurija izbrali tudi deklico.

Adlešički *Zeleni Jurij* je odrasel fant na belem konju z narodno zastavo preko ramen in prsi, brezno čez ramo in leseno sabljo na strani. Pred hišo zapoje jurjevsko kolednico in prosi žganja.

Zelenega Jurija so poznali tudi v Laškem in okolici do Celja, v okolici Hrastnika, v Halozah, na Ptujskem polju, v Pomurju in Prekmurju, v dolini Sotle okoli Pišec ...

Jurjevanje je bilo znano tudi v Rožu na Koroškem, kjer *šentjurja jagajo*, na Notranjskem, Gorenjskem, v Reziji in Beneški Sloveniji.

V Spodnjem Posavju, na Krškem polju in obrobju *Zeleni Jurij* ni znan, tu samo svetega Jurija pojejo.

Gre za »jurjevsko koledovanje v krščanski obleki«, kot pravi Kuret v delu *Maske slovenskih pokrajin*, in naj bi bilo še živo. (Knjiga je izšla leta 1989!) Jurjevske kolednice so dokaj mlade, saj so naslonjene na legendarno osebnost svetnika Jurija in nimajo zveze s poganskim jedrom koroških in belokranjskih kolednic. Nekatera besedila so

čisto splošna, druga opisujejo življenje in mučeniško smrt sv. Jurija, so hudomušna v prošnjem delu, redkokatero besedilo pa je pristno ljudsko, saj so jih spisali organisti – šolmoštri, ki se niso mogli znebiti nabožnosti.

»V Boštanju so peli še leta 1959 pred vsako hišo, nato so naslednjo nedeljo iz prejetih darov skupaj z dekleti priredili veselico,« poroča Kumrova v *Pesmi slovenske dežele*.

Niko Kuret pa piše, da se na večer pred sv. Jurijem zberejo fantje in možje (stari vsaj 18 ali že od vojakov) ter po vaseh pojejo *Jurjev pesem*. Okrasijo se z brezovim, bukovim ali leskovim zelenjem. Koledniki so predvsem fantje, v Boštanju in Okiču pa tudi dekleta. »V Boštanju se jih zbere deset do dvajset, tudi do trideset.« (Kuret: 1989, str. 428.) Pojejo vso noč, do treh zjutraj, da lahko obhodijo ves okoliš.

Še pred dvajsetimi leti, torej leta 1969, naj bi se tudi po podatkih Mojce Terčelj v Etnološki topografiji v Boštanju in na Primožu zbralo po 30 fantov in mož, jurjevskih kolednikov.

Dobivali so mnogo darov (predvsem jajca, slanino, denar), ki jih je pobiral najslabši pevec – jajcprester. Za hišo je obisk kolednikov vedno pomenil srečo, saj je veljalo, da tako kokoši raje nesejo.

Naslednjo nedeljo sledi gostija z nabranimi darovi. Nanjo povabijo dekleta in godce. Ljudem so *jurjevske kolednice* zelo ugajale. Domačin iz Kompolj je rekel: »Tako prijazno je blo za slišat, de nejste mogli zaspat ...« (Kuret: 1989, 1. knjiga, str. 270.)

Jurjevci iz raznih vasi so se radi stepli, če so se srečali, zato jih je oblast v okolici Krškega pred 2. svetovno vojno preganjala.

Tako rekoč vsaka vas ima svojo Jurjevo pesem. Zanimivo je, da v knjigi Razbor med koprenami spomina sicer izčrpna Ana Vidic ne omenja tega običaja, v razborski pesmarici pa je Jurjeva.

1. JURJEVANJE NA STUDENCU

Del pesmi, kot jo navaja Niko Kuret v Prazničnem letu Slovencev na strani 270. (Leta 1959 in 1960 so obiskali pokrajino sodelavci GNI in posneli precej neznanih jurjevskih kolednic.)

Svetga Jurja pojemo,
špeha, jajca prosimo.
Dajte špeha, jajca, dnar,
samo klopotca Bog obvar!

Če pa le prejmejo kakšen klopotec,
ga nosač vrže v steno.

Kjer jim ne odprejo, zapojejo:

Vaša hiša nima varha,
not leži pa gnila mrha.
Pridi, pridi, črni vran,
zvlec to mrho stran!

Za prejeti dar se zahvalijo:

Oj, Bog vam povrni, preljubi svet Jur,
zdaj in ob vaši zadnji ur!

Kjer ničesar ne dobijo, kar se redkokdaj
zgodí, pa zapretijo:

Ker nam niste nič darvali,
prav iz srca radi dali,
Bog daj in preljub svet Jur,
da b vam požeru vse jajce hur!

2. JURJEVA (Razbor)

(Razbor med koprenami spomina, str. 192)

Hvaljen bodi Jezus Kristus,
dober večer vam Bog daj,
k vam smo prišli Jurja peti,
aleluja vekomaj.

Kolk jih je blo lansko leto,
to premisli, preljub kristjan,
kolk jih je že na onem svetu,
so že v zemlji zakopan.

Sveti Jur je bil bogatih staršev,
imenitnega stanu,
on za to ni nič porajtal,
služil je še bolj Bogu.

So bli očka, so bli mamca,
znanci in prijatelji,
so bli bratje in sestre,
ljub svet Jurij, le pros za nje.

Zdaj to pesem smo sklenili
in vam voščimo lahko noč,
da bi tukaj mirno spali,
enkrat pa v nebesa šli.

3. JURJEVA (Preska)

(Pušeljc s Preske, str. 56)

Dober večer vam Bog daj,
očet in mamci najpoprej.
K vam smo prišli Jurja pet,
aleluja vekomaj.

Zima se je poslovila,
vse lepo že zeleni.
Dekle rožice nabira,
ko njegov se god slavi.

Svet Jur je bil bogatih staršev,
imenitnega stanu.
On zato ni nič porajtal,
služil zvesto je Bogu.

Zdaj pa prosimo vas za dar,
špeha, jajca al pa dnar.
Špeha, jajca al pa dnar
al pa vinca en bokal.

Konja lepega je jezdil,
ko se z zmajem je boril.
Ker hudobca je premagal,
tron svetniški je dobil.

Za ta dar se zahvalimo,
svetga Jurja počastimo.
Pri vas ostane večni Bog,
z nam pa rajža sveti Jur

4. VESELO SKOZ BOŽJO POMOČ (Kompolje pri Boštanju)

(Mi smo prišli nocoj k vam, str. 179)

Veselo, veselo skoz božjo pomoč,
zdaj smo dočakal veliko noč,
zdaj smo dočakal svetga Jurja,
zdaj bomo peli aleluja.

Sveti Jur je v veliki časti,
on ima vojake pod oblasti,
žalostno je mogel umret,
tega je že devetnajsto let.

Zdaj pa to pesem mi sklenimo,
svetga Jurja počastimo.
/: Pri vas naj ostane sveti Jur,
z nami pa porajža sam večni Bog. :/

5. HVALJEN BOD JEZUS, MARIJA (Boštanj)

(Mi smo prišli nocoj k vam, str. 172)

Hvaljen bod Jezus, Marija,
dober večer vam Bog daj,
vsa nebeška kompanija,
vernim dušam sveti raj.

Da bi očka ino mamca,
znanci in prijatelji,
ljube sestre ino bratje,
prosi zanje, svet Jur ti!

Kolk jih je blo lansko leto,
to premisli ljub kristjan,
k jih že ni na tem svetu,
k so že v zemlji zakopan.

Predno se mi poslovimo,
voščmo vam no lahko noč,
svetga Jurja poprosimo,
da bi prišel na pomoč.

Da bi lažje to prestali,
enkrat pa v nebesa šli,
da bi tam veselo peli
aleluja, vekomaj!

6. JURJEVA (Ledina)

(Pesmarica Ivana Vovka, str.7)

(Opomba: Pesem sem odkrila med terenskim delom, vendar jo vseeno navajam ob pesmih, ki sem jih našla v literaturi – zaradi boljše preglednosti in celovitega prikaza teme jurjevanja.)

Hvaljen bodi Jezus Kristus,
dober večer vam Bog daj,
vsej nebeški kompaniji,
vernim dušam v sveti raj.

Kolk jih je blo lansko leto,
premisli, o preljub kristjan,
videti jih ni med nami,
so v črno zemljo zakopani.

Tristo let je že minilo,
kar je živel luteran,
takrat je pa sveti Jurij živel,
k je za vero kri prelil.

So bli očka ino mati
in so bli prijatelji,
so ble sestre, ljubi bratje,
ljub sveti Jurij, pros za nje.

Sveti Jur je bil bogatih staršev,
imenitnega stanu,
on ni nič za to porajtal,
služil je še bolj Bogu.

Da bomo mogli enkrat umreti,
Bog nam daj v nebesa prit,
tam bomo pa veseli peli,
aleluja, vekomaj.

Zdaj bomo pesem to sklenili,
vam pa voščimo lahko noč,
svetemu Jurju pa vas zročimo,
naj vam pride na pomoč.

7. HVALJEN BOD JEZUS IN MARIJA (Vrh pri Boštanju)

(*Mi smo prišli nocoj k vam*, str. 173)

Hvaljen Jezus in Marija,
in vsa nebeška kompanija,
dober večer vam Bog daj,
vernim dušam sveti raj.

Zdaj se mi k vam obrnimo,
za en dar se priporočimo,
da bi ga nam podaroval,
svetemu Jurju na oltar.

Zdaj se od vas obrnimo,
za ta dar se zahvalimo,
pri vas naj ostane večni Bog,
z nami porajža Sveti duh.

Če pa ne bi nič dobili, bi zapeli:

Če nam ne boste nič daroval,
vam bomo Micko s kambre ukral.

Florjanovo (4. maj)

Maj je bil nekoč fantovski mesec. Starejši fantje so takrat sprejemali mlajše v svojo družbo, na večer pred florjanovim so koledovali, 1. maja pa postavljali mlaj. Fantovščine (fantovske družbe) so ena izmed najlepših oblik vaške skupnosti, ki segajo v davno preteklost.

»**Zvečer pred praznikom sv. Florjana**, zaščitnika pred ognjem in pri nas enega najbolj priljubljenih svetnikov, **se je zbrala skupina šestih moških, ki je celo noč hodila od hiše do hiše ter prepevala. Zjutraj so še komaj govorili. Gospodinje so košare pevcev pokrile večinoma z jajci, včasih tudi s špehom in klobasami. Darovana jajca so večkrat dali valiti. Prav zanimivo je bilo opazovati, koliko povsem različnih in pisanih piščančkov se je izvalilo, saj so imeli pri vsaki hiši drugačne kokoši.**« (Vidmar: 2006, str. 52.) V nasprotju s tem poročilom o koledovanju na florjanovo Kuret v *Prazničnem letu Slovencev* piše, da je koledovanje na florjanovo bilo razširjeno le v Rožu, Podjuni, na Jezerskem, Pohorju, v Slovenskih goricah, na Ptujskem, ne pa tudi drugod.

V knjigi *Razbor ...* najdemo kar dve pesmi na temo tega praznika: *Florjanovo* (str. 192) in *Od nekdanj smo svetga Florjana častili* (str. 193). V obeh je lepo poudarjena vloga sv. Florjana kot zaščitnika pred ognjem.

Od nekdanj smo svetga Florjana častili
in zoper ognja na pomoč prosili,
tud mi se zročimo njemu lepo,
da varval, da branil pred ognjem nas bo.

... ..

Predvsem pa pred ognjem peklenkim brani nas,
prav lepo te prosimo, stoj nam ob strani,
ko bomo jemali od zemlje slovo,
sprejmi nam duše gor v sveto nebo.

Urbanovo (24. maj)

Na god svetega Urbana je trta v cvetju, zato je postal Urban zavetnik vinogradov.

V knjigi *Razbor ...* na strani 178 je objavljena pesem *Preljubi sveti Urban, ti dober naš mejaš*. Gre za ponarodelo Slomškovo besedilo.

Preljubi sveti Urban, ti dober naš mejaš,
v goricah ti stanuješ in žlahtno grozdje maš.
Le zori ga in medi ga, boš dal nam dobrega.

... ..

Po svetem Mihaelu trgatev dobra je,
po svetemu Martinu pa vince krsti se.
Le pijmo ga, hvalmo Boga, k nam dobro vince da.

Na zdravje vseh Slovencev, naših prijateljev,
posebno pa Dolenjcev, Urbana sosedov,
nalijmo mi, popijmo vsi, Slovence Bog živi.

Martinovo (11. november)

V vinorodnih krajih priredijo krst vina in pojejo predvsem o vinu, trti ter zdravice.

Blaž Jurko je k zapisu pesmi *Bratci, skupaj veselimo se*, objavljeni v 3. delu Štrekeljeve zbirke na strani 379, dodal, da se ta pesem poje tudi za martinovo.

Sveti večer (24. december)

Sveti večer so začeli praznovati ob mraku, ko so se oglasili tudi zvonovi. Nato so peli pozno v noč. Sveti večer je bilo treba prebedeti. **Ana Vidic opisuje božič kot praznik nad prazniki, na katerega so se »vsaj en teden intenzivno pripravljali s temeljitim čiščenjem in pospravljanjem«. Dopoldne so zaključili čiščenje, popoldne krasili smrečico in urejali jaslice. »Ob delu smo prepevali božične pesmi, na koncu pa kleče molili rožni venec ter se veselili polnočnic in sprehoda do farne cerkve.«** (Vidmar: 2006, str.54.)

Novo leto

Po navedbah Mojce Terčelj naj bi do 2. svetovne vojne še bila živa šega, da so hodili fantje od hiše do hiše *prepevat novo leto*, po vojni pa naj bi to navado opustili.

Pred leti je *novoletno koledovanje* oživilo Kulturno društvo Franca Požuna Zabukovje.

V knjigi *Razbor med koprenami spomina* je na strani 193 novoletna kolednica:

Dober večer vam želimo,
novo leto voščimo,
da bi zdravi in veseli
srečno preživeli ga.

Kakor kaplja tam na veji,
veter piha – padajo,
tako tudi je življenje,
naši dnevi minejo.

Večkrat čuli smo zvonove,
peti njihov mili glas,
dosti jih je v lanskem letu
preminilo izmed nas.

Stari naj bo ali mladi,
naj bo dekle al fantič,
reven naj bo al bogati,
smrt na to ne gleda nič.

Kar smo vam nocoj zapeli,
naj vam bode v pomoč,
zdaj se bomo poslovili,
vam želimo lahko noč.

Razen prve kitice, ki je voščilo, in zadnje, s katero se koledniki poslovijo, vse druge opevajo minljivost.

Tudi zbirka *Pušelj s Preske* ima na strani 65 novoletno kolednico. Ta pesem je skoraj identična zgoraj navedeni razborski različici, le da je brez druge kitice.

Sveti trije kralji (6. januar)

Trikraljevsko koledovanje zajema dve obliki: v prvi so koledniki zaigrali dramski prizor (Gorenjska, Koroška), v drugem pa so trije fantje, preoblečeni v Svete tri kralje, na predvečer hodili od hiše do hiše, kar je znano po vsem Slovenskem, **in kot navaja Mojca Terčelj, tudi v občini Sevnica do 2. svetovne vojne. Na vrata so napisali kratice GBM (Gašper, Miha, Boltežar).**

Kuret v *Prazničnem letu Slovencev* omenja, da so se v Loki pri Zidanem Mostu trije kralji namazali črno, rumeno in belo ter tako predstavljali vsak svojo deželo. Dodaja, da so nosili zvezdo in kadilnico.

V knjigi Zmage Kumer *Mi smo prišli nocoj k vam* je zapis trikraljevske pesmi iz Rovišča pri Studencu *Glejte, glejte, kaj je tam* na strani 91.

GLEJTE, GLEJTE, KAJ JE TAM (Rovišče)

(Iz: Zmaga Kumer, *Mi smo prišli nocoj k vam*, str. 91)

Glejte, glejte, kaj je tam,
trije kralji gredo k nam,
/: to so pa sveti možje, preglas
z Jutrove so dežele. :/

Ena zvezda kaže pot,
da ne zaidejo drugod,
/: tja pred mestu Betlehem,
kjer je novi kralj rojen. :/

Že mat na dile lezejo
in pa špeha režejo.
/: Le režte, režte na dovgo,
mi vam mo peli pa lepo. :/

Svečnica (2. februar)

Koledniki so prepevali in hodili od hiše do hiše že nekaj dni pred svečnico, zanimivo pa je, da so pozneje koledovali tudi dekleta in starejši ljudje. **V Boštanj so hodile svečnico pet ženske od Gorjancev, kot navaja Kuret.** »Ob svečnici nosijo v cerkev blagoslavljat sveče, katere prižigajo ob smrtni uri.« (Terčelj: 1989, str. 172.)

V Pušeljcu s Preske je na straneh 148–149 pesem Svečanska.

V imen Marije Svečanske
pozdravimo prijateljje.
Ko je Marija v tempelj šla,
je nesla Jezusa.

Postavo je dopolnila,
če glih je najčistejša bla,
je nesla tja na svet oltar
golobčka dva v dar.

En starček Simeon vesel
v naročje Jezusa je vzel,
prerokinja je Ana bla
zveličarja sveta.

In vi dekličiči, dekllice,
ohranite čisto srce,

Marijin venček bel
vam damo dans vesel.

Če glih v hladni zemlji že,
že spijo drobne rožice,
pa vam v nedolžnost cvetejo
v Marijinem vrtecu.

In kaj pa vam otročki mal
za svečnico bi daroval,
vam damo dete Jezusa,
zveličarja sveta.

Tud rajnih ne pozabimo,
k vzel so že od nas slovo,
Marija Devica svečo ti
v nebesih jim prižgi.

Naj sveča zdaj lepo gori
v čast Mariji Svečanski.
Enkrat Marija sprosi to,
da pridemo v nebo.

Terčelj: 1989 – Jurjevo, Florjanovo, Novo leto, Sveti trije kralji, Svečnica.

Vidmar: 2006 – Florjanovo, Sveti večer.

Kuret: *Praznično leto Slovencev, prva knjiga* – Jurjevo, Forjanovo.

Kuret: *Praznično leto Slovencev, druga knjiga* – Urbanovo, Sveti trije kralji, Svečnica.

Kuret: *Maske slovenskih pokrajin* – Pust, Pepelnica.

Kumer: *Pesem slovenske dežele* – Jurjevo, Martinovo.

http://www.ajdovski-gradec.8m.net/kulturno_drustvo.html (uporabljeno 14. 2. 2009).

5.1.4.3 OSEBNI, KRAJEVNI IN HIŠNI PRAZNIKI

Slika 12: Nova maša

Slika 13: Koline

Godovanje je bilo nekoč to, kar je danes praznovanje rojstnega dne. Rojstnega dne nekdanj sicer niso praznovali, mnogokrat pa je bil na isti dan kot god. **»Ponekod v Krškem in Posavskem hribovju še danes pridejo svojci ali sosedje za god pet pred vrata godovnika. Ob tem ramplajo (močno ropotajo) in se šalijo.«** (Terčelj: 1989, str. 169.) Tudi v *Pušeljcu s Preske* je omenjeno še danes **živo ramplanje**. Drugod po Slovenskem to ropotanje imenujejo *ofreht*. V knjigi *Razbor ...* pa je – očitno kot odraz sodobne navade praznovanja rojstnih dnevor tudi na podeželju – objavljena pesem *Pri tebi, Mici, smo se zbrali* (stran 194). Navajam 1. kitico:

Pri tebi, Mici, smo se zbrali,
da ti v spomin zapojemo,
saj danes rojstni dan praznuješ,
ko si zazrla luč sveta.

Farno žegnanje (krajevni god)

Na god svetnika, ki mu je posvečena cerkev, so v nedeljo pripravili praznovanje. Na najiminenitnejša so prihajali tudi ljudje iz drugih krajev, še posebej, če je bil isti dan semenj ali veselica.

Nova maša ali primicija

Nova maša je velik krajevni praznik. Ljudje so jih najbolj slovesno obhajali v vzhodni Sloveniji, Slovenskih goricah in na Murskem polju.

Koline

S kolinami, ki so pomenile velik hišni praznik, so si družine vsako leto pripravile zalogo zabele in mesa, zvečer pa so jih obiskali koledniki, ki so s pesmijo prosili predvsem za klobase. Po opravljenem delu so marsikje pripravili še zabavo ali *furovž*.

Na *furovž* so povabili veliko sorodnikov. »Veselili smo se do jutranjih ur in še dlje. Pesmi kar ni in ni zmanjkalo.« (Breda Vidmar: 2006, str. 48.) **V knjigi *Razbor ...* je na strani 151 zapisana tudi pesem o kolinah *Jesenski čas prihaja*.**

Jesenski čas prihaja,
že mamca zgodaj vstaja,
ma dost skrbi in dost trpi,
s peči potica vzhaja.

Prašč široko zije,
z debelim repom uvije,
on se boji tazadnjih dni,
zaklal ga bo Matije.

Prašiča smo zredili,
zdaj bomo ga lovili,
okol oglov, okol plotov
za njim bomo hodili.

Klobase so narjene,
so v kruno prinesene,
so gvircane, so poprane,
sam niso še pečene.

Zdaj sedimo za mizo,
pokličemo še Lizo,
da žlice razdelila bo,
ker župca je že blizu.

Kumer: *Pesem slovenske dežele* – žegnanje, nova maša, koline.

Pušelj s Preske – ramplanje.

Terčelj: 1989 – godovanje (ramplanje).

5.1.4.4 PESEM OB DELU

Slika 14: Košnja

Slika 15: Spravljanje sena

Zaradi žive pripovedi Ane Vidic v tem delu naloge večinoma navajam njene citate.

Kopanje v vinogradu

Po težkem kopianju v vinogradu je napočil čas za veselje ob večerji. Vsak pri mizi je moral spiti pollitrsko kanglico vina, tistemu, ki pa tega ni mogel, so »kopači toliko časa peli zdravičke«, da je vendarle spil do konca«. Znali so tudi zaplesati ob zvokih orglic. (Vidmar: 2006, str. 35.)

Košnja

Fantje so med počitkom med košnjo po obedu kakšno zapeli. »Dobro okrepečani so po obedu pod kakšno bukvijo še bolj smelo prepevali, da jih je bilo slišati daleč naokrog.« (Vidmar: 2006, str. 37.)

Žetev

»Delo je bilo sicer naporno, a ko so šle žanjice h kosilu ali pa ko so zvečer odhajale domov, so skoraj obvezno prepevale.« (Vidmar: 2006, str. 39.)

Mlačev

Zabavno je bilo tudi pri ravnanju slame, ko so se prevračali »po slami in prepevali«. Če so mlatiči med delom uspeli obvarovati šopek rož, ki je oznanjal, da so oni pri hiši, pred fanti iz sosednjih vasi, so »veselo prepevali in plesali, včasih tudi do naslednjega dne«. (Vidmar: 2006, str. 40, 41.)

Trgatev

Največ so prepevali med trgatvijo, saj delo ni zahtevalo preveč moči, pa še sladko grozdje in misel na dobro vino sta jih dodatno podžgala. »Dobra volja, pesem in sladko grozdje so nas tako družili po tri dni skupaj pri eni hiši.« (Vidmar: 2006, str. 42.)

Ličkanje koruze, ruženje fižola

Navadno so med *kožuhanjem* veliko prepevali. Ana Vidic se spominja, kako je delo »popestrila pesem, ki nas je po zaključku ličkanja ob najrazličnejših zabavnih igrh družila še dolgo v noč«. (Vidmar: 2006, str. 44.)

Mojca Terčelj navaja usihanje delovnih šeg zaradi mehanizacije kmetijstva. Pri tem naj bi bile izjema le navade ob ličkanju koruze, ki naj bi ostale.

LIT: Terčelj: 1989.

Vidmar: 2006.

5.1.5 ZNAČILNOSTI LJUDSKEGA PETJA

»Za petje mora biti družba, sam ne moreš peti kot petelin.« (Kumer: 1989, str. 20.)

Enoglasja Slovenci skorajda ne poznamo – razen ponekod v Prekmurju in Porabju (vpliv madžarske ljudske glasbe) in pri nekaterih belokranjskih obrednih pesmih.

Najbolj navadno je dvoglasno petje v tercah ali sekstah.

Zlasti v osrednji Sloveniji ljudski pevci bolj cenijo triglasno petje, ki je značilno predvsem za moške skupine. Vodilni glas v srednji legi običajno poje le eden, prav tako spremljajočega, basira pa več pevcev. Pevec, ki poje srednji, vodilni glas, začne peti *naprej*, drugi *čez* ali *prek*, ostali basirajo.

Štiriglasno ljudsko petje je starejše od zborovskega širiglasja, razširjeno pa je bilo skoraj po vseh slovenskih pokrajinah. Še v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je bilo »redno v navadi po Koroškem, deloma po Gorenjskem in Štajerskem, drugod le izjemoma.« (Kumer: str. 102.) Tam, kjer danes pojejo le triglasno, se ga starejši pevci še spominjajo. Ljudsko štiriglasje nastane tako, da se nad vodilno vižo in glas, ki poje *čez*, *vzpne* še eden; nad basom so tako trije glasovi. Na Dolenjskem in Kozjanskem takemu petju rečejo *na iber pet*. Glasove imenujejo *naprej*, *čez*, *iber* (iz nemške besede *über* – čez) in *bas*. **»V Boštanju pravijo tistemu, ki poje na iber, tudi da cvika, da cvik prtisne ali poje cvik.«** (Kumer: 2002, str. 85.) Razvrstitev glasov je seveda marsikje pod vplivom zborovskega štiriglasja. Ljudsko štiriglasje je največkrat moško, ženska izjemoma nadomesti najvišji glas.

Na Koroškem, Gorenjskem in v Savinjski dolini je (bilo) razširjeno tudi petglasno in celo šestglasno petje.

Ljudski pevci pojejo sebi v veselje, ne za poslušalce, brez dogovora o glasovih. Skoraj vedno se najprej oglasi tisti, ki poje *naprej*, potem drugi in tretji in nazadnje basi. **Ponekod na jugovzhodnem Štajerskem se pri večglasnem petju pojavlja *stopničasto petje*, pri katerem vodilni pevec začne vsako naslednjo kitico pesmi nekoliko više ali niže. Tako se pesem stopničasto vzpenja ali spušča. Tak način petja, ki po navedbi Kumrove še ni raziskan, je omenjen tudi v zbirki *Pušelj s Preske*. Poznajo in ohranjajo ga Fantje s Preske.**

Slovensko ljudsko petje poteka brez instrumentalne spremljave; izjema so belokranjske kresne pesmi in svečniške kolednice.

Ženske in moški pojejo skupaj v mešanih družbah, drugače pa vsak zase. Dobro petje je mlade fante popeljalo v fantovsko družbo, še preden so dopolnili dovolj let. Zbirali so se največ ob sobotah zvečer, vedno na istem kraju – pod vaškim drevesom, na križpotju, na mostu ...; ponekod so nato odšli tudi vasovat. Ljudje pravijo, da je fantovsko petje izumrlo že po 2. svetovni vojni, drugod, da je še živo ...

Kumer: *Pesem slovenske dežele*, 1989.

Kumer: *Slovenska ljudska pesem*, 2002.

Pušelj s Preske, 2002.

5.1.6 PESMI Z OBMOČJA OBČINE SEVNICA V ZBIRKAH

Najprej sem pregledala štiri zvezke znamenite zbirke *Slovenske narodne pesmi* Karla Štreklja, ki je izšla v letih 1908–1923. Večina pesmi v tej zbirki z območja Sevnice je z Razborja, zapisal pa jih je Blaž Jurko, od 1879. leta prvi uradni razborški učitelj. Vsem pesmim je pripisal tudi melodije, z izjemo pesmi *Prelepa je cvangarca*. Nekaj pesmi iz Štrekljeve zbirke je iz Pijavic pri Mokronogu; te je zapisal Julij Slapšak. Teh nisem vključila v anketo in jih tudi v tem delu naloge ne navajam, saj gre večinoma za kratke otroške pesmi.

Sledil je pregled prvih dveh delov *Slovenske ljudske pesmi* iz zbirke GNI, knjig Zmage Kumer *Mi smo prišli nocoj k vam*, *Oj, ta vojaški boben* in *Pesem slovenske dežele* ter tretjega in četrtega dela *Slovenske ljudske pesmi*. Pesemsko gradivo sem našla povsod razen v knjigi *Pesem slovenske dežele*.

Pesmi, katerih naslovi so v okvirju, sem vključila v anketo, saj me je zanimalo, ali jih ljudje še (po)znajo. Tako sem želela preveriti točnost 5. hipoteze, v kateri sem predpostavila, da so te pesmi deloma še žive med ljudmi.

Pozneje sem ugotavljala, katere pesmi iz zgoraj navedene literature so objavljene v dveh pesmaricah, ki sta odraz še zdaj aktualnega »repertoarja« skupin pevcev ljudskih pesmi, saj sta obe izšli po letu 2000. Gre za zbirko ljudskih pesmi *Pušelj s Preske* (2002) in pesmarico iz knjige Brede Vidmar *Razbor med koprenami spomina* (2006). Nazadnje sem pobrskala še po *Pesmarici Ivana Vovka*, na katero sem naletela pri zbiranju podatkov na terenu, in tudi v njej poiskala pesmi, ki sem jih našla v Štrekljevi zbirki, zbirki *Slovenske ljudske pesmi* in v knjigah Zmage Kumer.

1. STOJI, STOJI TAM BELIGRAD (verjetno okolica Tržišča)

(*Slovenske ljudske pesmi*, 1. del, str. 86)

(*Pesmarica Ivana Vovka*, str. 131, 6 kitic)

Stoji, stoji tam Beligrad,
za gradom teče rdeča kri,
za gradom teče rdeča kri,
da b gnala mlinske kamne tri.

Besedilo obsega samo 1. kitico vojaške pesmi *Lavdon zavzame Beograd*, vendar se pesem še nadaljuje.

2. ZA BOLEZEN SO RECNIFE (Sevnica)

(*Slovenske ljudske pesmi*, 1. del, str. 346)

Za bolezen so recnije,
za bolezen so recnije,
za bolezen so recnije,
za lubezen pa jih ni.

Besedilo obsega samo eno kitico.

3. HVALJEN BOD JEZUS, MARIJA (Boštanj)

(Mi smo prišli nocoj k vam, str. 172)

Hvaljen bod Jezus, Marija,
dober večer vam Bog daj,
vsa nebeška kompanija,
vernim dušam sveti raj.

Da bi očka ino mamca,
znanci in prijatelji,
ljube sestre ino bratje,
prosi zanje, svet Jur ti!

Kolk jih je blo lansko leto,
to premisli ljub kristjan,
k jih že ni na tem svetu,
k so že v zemlji zakopan.

Predno se mi poslovimo,
voščmo vam no lahko noč,
svetga Jurja poprosimo,
da bi prišel na pomoč.

Da bi lažje to prestali,
enkrat pa v nebesa šli,
da bi tam veselo peli
aleluja, vekomaj!

4. VESELO, VESELO SKOZ BOŽJO POMOČ (Kompolje pri Boštanju)

(Mi smo prišli nocoj k vam, str. 179)

Veselo, veselo skoz božjo pomoč,
zdaj smo dočakal veliko noč,
zdaj smo dočakal svetga Jurja,
zdaj bomo peli aleluja.

Sveti Jur je v veliki časti,
on ima vojake pod oblasti,
žalostno je mogel umret,
tega je že devetnajsto let.

Zdaj pa to pesem mi sklenimo,
svetga Jurja počastimo.
/: Pri vas naj ostane sveti Jur,
z nami pa porajža sam večni Bog. :/

5. HVALJEN JEZUS IN MARIJA (Vrh pri Boštanju)

(Mi smo prišli nocoj k vam, str. 173)

Hvaljen Jezus in Marija,
in vsa nebeška kompanija,
dober večer vam Bog daj,
vernim dušam sveti raj.

da bi ga nam podaroval,
svetemu Jurju na oltar.

Zdaj se mi k vam obrnimo,
za en dar se priporočimo,

Zdaj se od vas obrnimo,
za ta dar se zahvalimo,
pri vas naj ostane večni Bog,
z nami porajža Sveti duh.

Če pa ne bi nič dobili, bi zapeli:

Če nam ne boste nič daroval,
vam bomo Micko s kambre ukral!

6. GLEJTE, GLEJTE, KAJ JE TAM (Rovišče)

(*Mi smo prišli nocoj k vam*, str. 91)

Glejte, glejte, kaj je tam,
trije krali gredo k nam,
/: to so pa sveti možje, preglas
z Jutrove so dežele. :/

Ena zvezda kaže pot,
da ne zaidejo drugod,
/: tja pred mestu Betlehem,
kjer je novi kralj rojen. :/

Že mat na dile lezejo
in pa špeha režejo.
/: Le režte, režte na dovgo,
mi vam mo peli pa lepo. :/

7. SV. JANEZ JE KORAR BIW (Log pri Boštanju)

(*Slovenske ljudske pesmi*, 2. del, str. 568)

Svet Janez je korar biw,
lepe pridge je učiw,
skoz nene (?) ostre pridige
je omečil grešnike.

Zapisana je samo ena kitica.

8. RADECKI IMA SIVO GLAVO (Sevnica)

(*Oj, ta vojaški boben*, str. 164)

Radecki ima sivo glavo,
pa mora iti v vojsko ž njo.
/: Zdej gremo, al zdej gremo,
nazaj nas več ne bo! :/

Radecki ima svitu meč,
pa bojo pale glavce preč.
/: Zdej gremo, al zdej gremo,
nazaj nas več ne bo! :/

Radecki gor na gank stoji
pa gleda na soje ljudi.
/: Zdej gremo, al zdej gremo,
nazaj nas več ne bo! :/

Pesem je nastala med avstrijskimi boji v Italiji 1848 pod poveljstvom 82 let starega grofa Radetzkega, ki je tudi zmagal.

9. PRELEPA JE CVANGARCA (Razbor)

(*Slovenske narodne pesmi*, 2. zvezek, str. 654)

Prelepa je cvangarca,
še lepš je cekin:
pa še lepš je gorjanc,
kadar pride čez klanc.

10. VISOKA JE GORA (Razbor)

(*Slovenske narodne pesmi*, 2. zvezek, str. 800)

Visoka je gora,
še višji je klanc;
le kdaj bo nek prišel
moj zavber gorjanc?

Pri pesmih št. 9 in 10 je zapisana samo ena kitica.

11. DEKLE PLENIČKE PRAL PRI FRIŠNEM STUDENC (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 2. zvezek, str. 130)

Dekle pleničke pral pri frišnem studenc,
mimo gre fantič mlad, korajžen, rudeč,
prav milo je vpraša: »Oj, deklica ti,
zakaj maš tak solzne oči?«

»Le kaj me boš vprašal, ko sam dobro veš,
kako je ta roža v tem suhemu vrt.
Če jo ne zalivaš, se koj posuši,
zato mam tak solzne oči!

Lansk leto se cvele mi lilje lepo,
al letos so vzele od mene slovo.
Zdaj sineku pojem, da laglje zaspi,
zato mam tak solzne oči!

»Preljubljeno dekle, le nič ne žaluj,
poglej, sam tvoj pobič stoji pred teboj;
otrni si solze, korajžno zapoj,
še dones grem v farof s teboj!«

Po vrtu še lani špansirat sem šla,
sem pesmice pela, vesela sem bla,
al zdaj konc vsega, le kak me boli,
zato mam tak solzne oči!

Neštete so noči, ko nič ne zaspim,
no gori ustanem in luč naredim.
Sinek se joka, ko v zibki leži,
zato mam tak solzne oči!

Le kolkrat se zamislim, kak lepo je blo,
ko sva se ljubila iz srca gorko;
le kam so zdaj dnevi nekdanji prešli,
zato mam tak solzne oči!«

12. EN MUCEK JE PRIŠEL (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 2. zvezek, str. 388)

En mucek je prišel,
po polkah pokrempal,
je javkal in vpil,
da je Micko zbudil.

Je Micka rekla:
»Le tiho, le tiho!
Ko mamca zaspijo,
odpirati grem!«

»Ko b dekle ti vedla,
bi vpihnila luč,
bi hitro mi dala
od kamrce ključ!«

Je okno visoko,
ne more do nje,
b rad višej se spravil,
da b segel v roke.

Je stolec pristavil
in bližej se spravil,
je stolec zvrnil
ino mamico zbudil.

Se mamca zbudila
in jezno zavpila:
»Le kdo je to bil,
da je mene zbudil?«

Je deklica djala,
se hitro zlagala:
»En mucek je bil,
ki je miško lovil.«

Pa mama srdito
jo prime za kito,
jo vdar za uho:
»Boš lagala tako?!«

13. KAJ, KAJ, KAJ JAZ TEBI DAM (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 2. zvezek, str. 163)

Kaj, kaj, kaj jaz tebi dam,
da bom tvoj ljubi sam,
da bom tvoj ljubi sam?
Kaj, kaj, kaj jaz tebi dam,
da bom tvoj ljubi sam,
oj, vsaki dan!
»Nič, nič, nič ti men ne daj,
samo le prid še kaj,
samo le prid še kaj!

Nič, nič, nič ti men ne daj,
samo le prid še kaj,
oj, vsak večir!
Proč, proč, proč ti se pober,
ti grdi srakoper,
ti grdi srakoper!
Proč, proč, proč ti se pober,
ti grdi srakoper,
oj, srakoper!«

14. ZMIROM SE VESELIM, BOLJ PO LETI KO PO ZIMI (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 3. zvezek, str. 371)

Zmirom se veselim,
bol po let ko po zim.
Saj nam ni nič hudo,
de b še le zdravje blo!

Bratci se snidemo,
vinčice pijemo.
En glažek al pa dva,
to nam korajžo da.

Lets je en slabo let,
pa bo za žvet na svet:
prosmo le vsi Boga,
de nam še zdravje da.

Oh, ta firndrajsigar
je biv en žlahten dar,
kdor ga je koli piv,
Boga je vsak častil.

Lan je blo vse drago,
Bog je polajšav to,
v gorcah je vse lepo,
v polju pa ravn tako.

Vi oče, hišna mat,
Bog vam lonaj stokrat,
ker ste povabl nas,
da nam je kratek čas!

15. BRATCI, SKUPAJ VESELIMO SE (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 3. zvezek, str. 379)

Pripis zapisovalca Blaža Jurka: »Ta popevčica se poje 'pri dobrih voljah' – martin, furovž, likof.«

Bratci, skupaj veselimo se,
dokler v glažkih vinca mamó še.
Kadar v glažkih vinca več ne bo,
kaj za naše zdravje bo?

Kadar mož bolan doma leži,
prines mu, žena, firkl vinca ti,
da si svoje srce ohladi,
svoje zdravje zadobi.

Kadar vidim kacga gormana,
da svoj hramček količkaj odprt ima,
hitro, hitro za njim prihitim,
da pa še en glaš dobim.

Prineste ga še en bokav,
če imam glih strgan rokav,
če imam glih strgan rokav,
sej bo birt za družga dav!

16. LJUBA POMLAD ŽE PRIŠLA BO (Razbor, Loka)

(Slovenske narodne pesmi, 2. zvezek, str. 232)

3., 4. kitica, del pesmi *Pozimi pa rožice ne cveto* (1., 2.), 5. kitica *Ti boš v Cvelovc ...* je v Preski *Ti boš v Ljubljanci ...* – je varianta 3. kitice s Preske, 6. kitica je varianta 4. kitice s Preske. V *Pušeljcu s Preske* (str. 115) je pesem rahlo spremenjena varianta istoimenske pesmi na Razborju (str. 109).

Ljuba pomlad že prišla bo,
tebe, mene na svejt ne bo,
ena ptica pela bo:
Kam fant moj rajžav bo?

»Pušelček nardila vom,
zelenoj židoj povila bom,
da ga boš jemav za spomin,
da se boš troštav ž njim!«

Dekle ptico ogovori:
»Kaj mi praviš, ptička ti?«
Fantič bo rajžav v drugi kraj,
več ga ne bo nazaj!

»Dekle, kaj si tak žalostna,
kaj se t je zgodil hudga?
Tebi se že na očeh pozna,
da si se jokala!«

»Dekle, kaj pa za pušlec bo?
Pozimi rožce ne cveto!
Pušelček mora bit zelen, plau,
jaz bom slovo jemau.«

»Ti boš v Cvelovc na vahti stav,
si boš drugo dekle zbrav:
ti boš pozabu čist na me,
jaz pa nikdar na te!«

»Dekle, kaj tako govoriš?
Ti se močno pregrešiš:
prej ko bom storiv marša dva,
ljubla boš družega!«

17. ZAHVALMO, ZAHVALMO PRELJUBGA BOGA (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 3. zvezek, str. 515)

Zahvalmo, zahvalmo preljubga Boga,
ker nam je dal tak fajnga blaga,
oj, ker nam je dal tak fajnga blaga,
oj, firedrajsigarja!

Soldat mi sablicoj priškrebja,
no dovžno pismo mi v roko poda:
»Če štibre ne plačaš še jutrijšni dan,
tvoj gruntič pa bode prodan!«

En kmetič veselo za mizoj sedi,
en glažek ga pije pa z njim govori,
en glažek ga pije pa z njim govori,
zato se pač tolk veseli.

Še štibro bom plačav, še vince bom piv,
še štibro bom plačav, še vince bom piv,
še štibro bom plačav, še vince bom piv,
gospod ne bo grunta dobil!

18. SPOMLAD JE RAZCVETENA (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 4. zvezek str 54)

Spomlad je razcvetena,
to mene veseli,
da vsaka drobna ptičica
veselo žvrgoli.

Vse drugo je za mene,
sam eno to pa ne:
od žalost me srce boli,
k bom mogu rajžati.

Cejgelček bom napisav,
domu ga bom poslav,
da bojo doma vejdeli,
le kako se men godi!

Velika noč prihaja,
kaj bo za pisanko?
Oj, fantič mlad, pripravi se,
boš mogu bit soldat!

Mater bi rad zahvaliv,
ker so me gor zredil,
pa solvze me polivajo,
ker so že v grob strohnel!

19. OJ, KAKO STRAŠNO (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 4. zvezek, str 174)

Oj, kako strašno
je vendar le to:
rudeči so oblaki,
katir nad nam stojo!

No, kaj pomenjo?
Na vojsko strašno!
Jaz fantič mlad, jaz fantič mlad,
bom moral bit soldat!

Tud angelček moj
bo rajžal z menoj,
ker on bo mene varval
pred vsoj nevarnostjoj!

Očka žalujejo,
mamca se jokajo,
vsa žlahta premišljuje,
no, kaj nek z manoj bo?

Ni treba se bat,
ni treba žalvat,
saj pojde Jezus z manoj,
mi bo na strani stal.

20. FANTI SE ZBIRAJO, DALEČ MAŠIRAJO (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 4. zvezek, str. 157)

Fanti se zbirajo,
daleč maširajo;
fanti se zbirajo,
daleč maširajo,
v grenco francozovsko.

Grenca francozovska,
bodi pozdravljena!
Tukaj sem rojen biv,
kje bom pa smrt storiv?
V grenci francozovski?

Mi smo fanti mladi,
mormo maširati;
mi smo fanti mladi,
mormo maširati,
grence bezecati!

Truplo že tam leži,
glavce nkir videt ni;
truplo že tam leži,
glavce nkir videt ni:
vsmili se, Jezus ti!

21. OJ, SOLNCE MI IZHAJA (Razbor)

(Slovenske narodne pesmi, 4. zvezek, str. 180)

Oj, solnce mi izhaja
gor izza gore,
po polju je obsjalo
vse žlahtne rožice.
Oh, moje srce,
kak žalostno je,
ker mora zapustiti
prijatelje, znance vse!

Le kaj mi je storiti,
le kam se čem podat,
cesarsk povelje pravi,
boš mogel bit soldat!
Franc Jožef cesar,
njegovi general,
se s Prajzi če vojskovati,
vojskovati prav oestro.

Dolinice in hribi,
vi se ponižajte,
storite ravno polje,
da vidim svoj dekle.
Oh, videl b jo rad
pred smrtjo enkrat,
potem pa prav korajžno
se v vojsko čem podat.

22. SLIŠU SM PTIČKE PEJT (Sevnica)

(Slovenske ljudske pesmi, 3. del, str. 277)

Slišu sm ptičke pejt,
pobče pa juckati,
slišu sem ptičke pejt,
pobče pa juckati,
pobče pa juckati,
pobče pa juckati.

Zapisana je samo ena kitica.

23. RES LEP IN MLAD JE GORTNAR BIW (Log pri Sevnici)

(Slovenske ljudske pesmi, 3. del, str. 367)

Res lep in mlad je gortnar biw,
na vrtu rožce je sadiw,
je delaw rad, je biw vesew
in zraven je to pesem pew.

Oj, oče ino mati,
zahvalim vas lepo,
ki ste me gor zredili,
učili prav lepo.
Podam vam roko
in vzamem slovo,
na vojski dal bom glavco,
nazaj me več ne bo.

Kugle tam letijo,
kot dež iz lufta gre,
ljudje po tleh ležijo,
vse sorte ranjeni:
ti eni brez roke,
ti drugi brez noge,
ta trek na smrtni postlji
na ranah tam leži.

Kanoni že grmijo,
se trese celi svet,
ljudje okol ležijo,
morjo martre trpet.
Tam teče zdaj kri
nedolžnih ljudi:
ljub Jezus, daj jim priti
po smrti v raj sveti

24. JAZ SEM PA ENA VBOGA DEKLICA (Razbor)

(*Slovenske ljudske pesmi*, 3. del, str. 100)

Zapisovalec Blaž Jurko je pripisal v opombi, da pojejo to pesem »mnogokrat tudi pri mrliču, obsobito, če so fantje navzoči«. (*Slovenske ljudske pesmi*, 3. del, str. 100)

»Jaz sem na vboga deklica,
brez straha gor zrejena.

Tej oče se je razsrdil,
te vrate je razsejkow.

Jaz sem rada v cirku šla,
pa nisem nič molila.

Še druga noter nešu ni,
kakor kosti obrane.

Jaz sem le zato v cirku šla,
da b se bla kom dopadla.

Kosti je daw skupej pobrat,
na britof pokopati.

Bogu se je zadosti zdel,
poslaw mi je bolezen.«

To prvo jutro memo gre,
kosti na grob ležale.

»Spovej, spovej se, deklica,
saj Bog bo dal nebesa!«

»Le kaj je tebi, deklica,
de v grobu ne počivaš?«

»Če mi jih da al pa ne da,
za nje ne bom prosila!«

Kosti je daw skupaj pobrat
in vnovič pokopati.

Duhovn se okol obrnejo
svetim Rešnim telesom.

To drugo jutro memo šow,
kosti na grob ležale.

Te vrate so se zaprle,
de not ni nhče mogu.

»Al kdor je le-to dušo vzew,
naj še po kosti pride!«

25. FRANCEL, KAJ PA DELAŠ TI? (Log pri Sevnici)

(*Slovenske ljudske pesmi*, 4. del, str. 39)

Francel, kaj pa delaš ti?
Jaz delam dekli šolnice,
tralala, tralala,
jaz delam dekli šolnice.

26. V ŠENTJANŽENSKI FARI JE ŽIVEL EN FANT (Log pri Sevnici)

(*Slovenske ljudske pesmi*, 4. del, str. 292)

V šentjanženski fari je živel en fant,
je bistre biw glave, učiw se je rad,
veselo je bilo njegovo srce
in Tonček muj blo ime.

Zapisana je samo ena kitica.

27. OJ, DOBER VEČER, MAMICA (Razbor)
(*Slovenske ljudske pesmi*, 4. del, str. 639)

»Oj, dober večer, mamica,
in kje je pa Johanica?«
»Johanica bolna je,
zagvišno vmrla bo.«

»Če pa Johanca vmrla bo,
oj, jaz pa pojdem v grob za njo!«
»Če pa pojdeš v grob za njo,
nazaj te več ne bo.«

Oj, štir dekleta pridejo,
Johanco spreoblečejo,
Johanco spreoblečejo,
na pare vložijo.

Oj, štirje fanti pridejo,
Johanco gor vzdignejo,
Johanco v trugo denejo,
na britof nesejo.

Oj, štirje gospudi pridejo,
Johanci grob požegnajo:
Oj, leži, leži tukaj zdaj,
da prideš v sveti raj!

Pesmi iz zgoraj navedene literature, ki so objavljene v pesmaricah z območja Sevnice, navajam v spodnji razpredelnici.

Zaporedna št. in naslov pesmi	Razbor med koprenami spomina	Pušeljč s Preske	Pesmarica Ivana Vovka
2. Hvaljen bod Jezus, Marija (Boštanj)	Druga kitica je enaka tretji iz pesmarice Razbor ... (str. 192).	/	Daljša varianta (7 kitic, str. 7).
9. Dekle pleničke pral pri frišnem studenc	/	Varianta je brez dveh kitic in zelo podobna (str. 106).	/
15. Stoji, stoji tam Beligrad (zapisana samo ena kitica)	/	/	1. kitica je enaka, vendar ima pesem 6 kitic (str. 131).
24. Res lep in mlad je gortnar biw	Varianta Nekoč je mladi gortnar biw (str. 215).	/	Varianta z naslovom Knezov zet ima 14 kitic (str. 23).

Razpredelnica 2: Variante pesmi

6. EMPIRIČNI DEL

6.1 SKUPINE PEVCEV LJUDSKIH PESMI

»Kdor poje rad, je vedno mlad.« (Pevka Ljudskih pevk z Razborja v anketi.)

IME SKUPINE	VODJA	DELUJE OD	DRUŠTVO	ČLANI
1. Fantje s Preske	Matija Lisec	1995	Društvo Preska	5 pevcev
2. Jurjevci (Zabukovje)	Jože Baumkirher	2004	KD Franc Požun Zabukovje	9 pevcev
3. Ljudske pevke Solzice (Budna vas)	Rozalija Tomažin	1998	Društvo kmečkih žena Sevnica	8 pevk
4. Ljudske pevke s Telč	Zvonka Mrgole	2002	KŠD Telče	10 pevk
5. Ljudske pevke Šmarčanke	Renata Felicijan Šturbej	1999	ŠKD Večno mladi Šmarčna	4 pevke
6. Ljudske pevke z Razborja	Ana Vidic	1992	Splošno kulturno društvo Razbor	5 pevk
7. Ljudski pevci Boštanj	Alojz Fon	1990	/	9 pevcev
8. Ljudski pevci Prijatelji DU Sevnica	Milena Kranjc	1998	DU Sevnica	9 pevk in 6 pevcev
9. Ljudski pevci z Blance	Anica Fakin	2002	KUD France Prešeren Blanca	10 pevk in 3 pevci
10. Ljudski pevci Vrhek pri Tržišču	Cveto Aupič	2008	/	6 pevcev
11. Pevska skupina Lokvanj	Ana Kos	2004	DKŠD Svoboda Krmelj	11 pevk
12. Šentlenartski pobje (Zabukovje)	Branko Klenovšek	2007	KD Franc Požun Zabukovje	5 pevcev

Razpredelnica 3: Skupine pevcev ljudskih pesmi

Slika 16: Fantje s Preske

Slika 17: Jurjevci

Slika 18: Ljudske pevke Solzice

Slika 19: Ljudske pevke s Telč

Slika 20: Ljudske pevke Šmarčanke

Slika 21: Ljudske pevke z Razborja

Slika 22: Ljudski pevci Boštanj

Slika 23: Ljudski pevci Prijatelji DU Sevnica

Slika 24: Ljudski pevci z Blance

Slika 25: Ljudski pevci Vrhek pri Tržišču

Slika 26: Pevska skupina Lokvanj

Slika 27: Šentlenartski pobje

6.1.1 FANTJE S PRESKE

»Pobje, pojte, ker je to nekaj čudovitega!« (Matija Lisec citira svojega očeta v oddaji SZVPB AR25312.)

Fantje s Preske sodelujejo od leta 1995, ko so na pobudo gospoda Ašiča prvič nastopili na srečanju ljudskih pevcev na sevniškem gradu.

Matija Lisec, Lojze Lisec, Franc Lisec, Anton Lisec in Stane Krnc (nekoč še pokojni Jože Sever) s petjem ohranjajo tudi stare ljudske običaje: *ramplanje* (godovanje), *oglarjenje* in *koledovanje na svetega Jurija – petje Jurja*. Slednje se začne s pesmijo v cerkvi, nato pa se podajo od hiše do hiše.

So eni izmed redkih ljudskih pevcev, ki ohranjajo večglasno fantovsko petje s *petjem čez* in stopničastim vstopanjem – nižanjem ob novih kiticah. Posnetke petja Fantov s Preske hrani tudi GNI v Ljubljani.

Izdali so tri zgoščenke *Na hribčku je moj dom* (2003), *Le to me veseli* (2004) in *Ure, dnevi, kam bežijo* (2006). Ljudske pesmi, ki jih pojejo, so zbrali v pesmarici *Pušelj s Preske* (2002), za katero so leto kasneje prejeli 1. nagrado natečaja *Sevniški spominek za turizem*. Vse svoje izdaje (zgoščenke in pesmarico) so predstavili na koncertih slovenske ljudske pesmi na Preski, ki jih pripravljajo kot srečanje ljudskih pevcev iz vse Slovenije od leta 2002. Večino teh koncertov so predvajali na Radiu Slovenija v oddaji *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*. V oddaji RTV Slovenija *Jaz pa nekaj znam* so za občinstvo prepevali ljudske pesmi. V letu 2006 so sodelovali na državnem srečanju godcev in pevcev v Šmartnem na Pohorju, leto prej obeležili 10-letnico delovanja s prireditvijo Fantje se zbirajo in prejeli jubilejno priznanje območne izpostave sklada (JSKD) ter zlato plaketo Občine Sevnica. Gostovali so že v Kranju, Novem mestu, Škocjanu, Rogatcu, Račni in na Bučki. Leta 2005 so sodelovali na seminarju *Ljudska pesem v današnjem času* v Sevnici.

18. februarja 2008 so nastopili v Slovenski filharmoniji na koncertu *Slovenski koncertni pozdrav Evropi* (vplivi ljudske glasbe na umetno), ki ga je pripravilo glasbeno uredništvo programa ARS na Radiu Slovenija. 3. program je koncert tudi neposredno prenašal. Njihovo petje so lahko slišali poslušalci vseh članic Evropske radio-televizijske zveze (EBU).

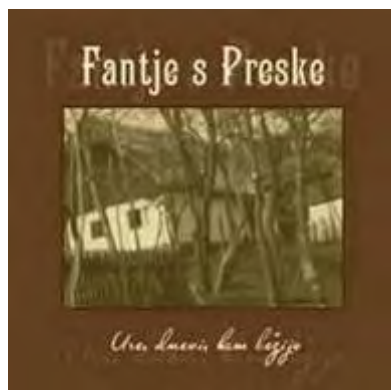
Skupina sodeluje v projektu *Rastoča knjiga*, ki ga koordinira Državni svet Republike Slovenije. Gre za projekt vsestranskega spodbujanja slovenske kulture in njene prepoznavnosti tudi po vstopu v Evropsko unijo. V okviru *Rastoče knjige* prirejajo med drugim koncerte ljudskih pesmi, na katerih so Fantje s Preske že večkrat nastopili: v Šentjanžu na Dolenjskem, Trebnjem, Rogatcu, Dobropolju, Ilirski Bistrici, na Igu pri Ljubljani, v Šmarju pri Jelšah in Novem mestu.

Slika 28: Le to me veseli

Slika 29: Na hribčku je moj dom

Slika 30: Ure, dnevi, kam bežijo

Slika 31: Pušeljc s Preske

PUŠELJC S PRESKE

Zbirka ljudskih pesmi *Pušelj s Preske* pomeni prispevek k projektu *Rastoča knjiga*. »V čast nam je, da se izdaja te zbirke šteje med aktivnosti *Rastoče knjige*, edinstvenega projekta, katerega poglavitni cilj je ohraniti korenine slovenskega naroda,« je zapisano v predgovoru. Knjigo je izdalo Društvo Preska leta 2002. V zbirki je več kot sto pesmi, ki so jih zbrali vsi člani skupine.

SKUPINE, S KATERIMI SO SODELOVALI FANTJE S PRESKE

Družina Miklavž, ljudski pevci iz Mislinje,
 Fantje z vasi, ljudski pevci iz Škocjana na Dolenjskem,
 Hrušiški fantje,
 Koledniki iz Bušeče vasi,
 Ljudski godci Alojz Žuran, Podgorci,
 Ljudske pevke iz Pristave,
 Ljudske pevke s Ptujске Gore,
 Ljudske pevke iz Ribnice,
 Ljudske pevke iz Sestrž, Majšperk,
 Ljudske pevke Rogatec,
 Ljudske pevke Solzice iz Budne vasi,
 Ljudske pevke s Telč,
 Ljudske pevke Šmarčanke,
 Ljudske pevke z Razborja,
 Ljudske pevke Žejno iz Čateža ob Savi,
 Ljudski pevci Ajda iz Dolenje vasi,
 Ljudski pevci Boštanj,
 Ljudski pevci in godci Bukovci,
 Ljudski pevci Rožmarin, Dolena pri Ptujski Gori,
 Ljudski pevci s Prevorja,
 Ljudski pevci Zrelo klasje iz Slovenskih goric,
 MePZ Biser iz Vodice,
 Pevska skupina Lokvanj iz Krmelja,

Pušeljci iz Savinjske doline,
 Ragle, ljudske pevke iz Trebnjega,
 Štefanski fantje,
 Tihožitje, ljudski godci iz Bele krajine,
 Vaški zvon, ljudski pevci iz Prečne pri Novem mestu,
 Zagoriški fantje,
 Zarja, ljudski pevci in godci iz Račne in Čušperka z otroško skupino.

KONCERTI LJUDSKIH PESMI PRESKA

DATUM	NASLOV KONCERTA
15. 9. 2002	Pušeljci s Preske
14. 9. 2003	Na hribčku je moj dom
12. 9. 2004	Le to me veseli
11. 9. 2005	Prav lušno je res na deželi
25. 11. 2005	Fantje se zbirajo
10. 9. 2006	Ure, dnevi, kam bežijo
9. 9. 2007	Zapojmo pr'jatli
7. 9. 2008	Zato smo mi semkaj prišli

Razpredelnica 4: Koncerti ljudskih pesmi Preska

LIT: *Pušeljci s Preske*: 2002.

VIRI: Arhiv Radia Slovenije, Anka Lisec,

<http://www.drustvo-preska.si/index.htm> (uporabljeno 25. 1. 2009).

<http://www.drustvo-preska.si/dogodki.htm> (uporabljeno 25. 1. 2009).

6.1.2 JURJEVCI (Zabukovje)

Skupina je nastala leta 2004, »spontano ob spoznanju, da večina običajev v kraju izumira« (Jože Baumkirher v anketi). Skupino sestavljajo: Jože Baumkirher, Ivan Baumkirher, Vili Bence, Vlado Kobal, Jani Medvešek, Alojz Pajk, Boris Seničar, Joško Špec in Franci Trefalt. Delujejo pod okriljem Kulturnega društva Franc Požun Zabukovje. Imajo približno deset nastopov na leto – ob praznikih v krajevni skupnosti, na proslavah materinskega dne in ob raznih obletnicah. Pojejo tudi na jurjevo in martinovo. Prav oni so leta 2004 obudili običaj *petja Jurja* v Podvrhu, Trnovcu, Zabukovju in Lončarjevem Dolu.

6.1.3 LJUDSKE PEVKE SOLZICE (Budna vas)

Rozalija Tomažin, Cvetka Jazbec, Cilka Kranjec, Marta Pelko, Tatjana Gregorčič, Jožica Čot, Marija Vozel in Magma Sigmund nastopajo od leta 1998 v okviru Društva kmečkih žena Budna vas. Nastopajo na srečanjih ljudskih pevcev (območnih in regijskih), ob občinskih praznikih in sodelujejo z drugimi skupinami. Pojejo tudi na žegnanjih, rojstnih dnevih, porokah in pogrebih. Skoraj vsako leto pripravijo samostojni celovečerni koncert, na katerega povabijo druge skupine, izdale pa so tudi dve zgoščenki: *Solzice vam pojemo pesmi* (2003) in *Pridi jesen* (2007).

Leta 2008 so na Brunku priredile samostojni koncert ob desetletnici delovanja.

6.1.4 LJUDSKE PEVKE S TELČ

Ljudske pevke s Telč sestavljajo: Zvonka Mrgole, Martina Žibert, Fanika Simeonov, Slavi Zelič, Pavla Kos, Cvetka Mlakar, Marinka Skušek, Silva Rak, Zdenka Slapšak in Veronika Mislaj. Delujejo od leta 2002, in sicer pod okriljem Kulturno-športnega društva Telče. Vodja Zvonka Mrgole pravi, da jih družijo neizmerna ljubezen do petja, saj to počnejo že od mladih nog. Njihova zbirka besedil (iščejo jih predvsem v starejših pesmaricah in pri starejših prebivalcih iz svojega okolja) obsega okoli 150 pesmi. Prav toliko so naštele tudi nastopov na srečanjih ljudskih pevcev, koncertih, drugih kulturnih prireditvah in zasebnih praznovanjih. Ob prvi obletnici delovanja so priredile srečanje ljudskih pevcev *Večer ljudskih pesmi na Telčah*. Od leta 2004 pripravljajo *Telško žetev*. Leta 2005 so izdale svojo prvo zgoščenko in kaseto z naslovom *Na razpotju*, dve leti pozneje pa so v sklopu prireditve *Zapojmo skupaj* proslavile tudi 5. obletnico delovanja in ob tej priložnosti prejele bronasto Gallusovo priznanje. Leta 2008 so peele v Essnu na 50-letnici slovenske župnije.

6.1.5 LJUDSKE PEVKE ŠMARČANKE

Skupino sestavljajo mlade pevke: Renata Felicijan Šturbej, Ana Završnik, Natalija Felicijan in Petra Felicijan, nekoč pa tudi Urška Draksler. Prvič so nastopile na Mrtovcu na srečanju izgnancev, letos pa praznujejo 10. obletnico delovanja. Leta 2003 so organizirale prireditev *Šmarčna poje v spomin* in izdale zgoščenko *Pevke Šmarčanke* (2001). Redno nastopajo tudi na srečanju pevcev ljudskih pesmi v Sevnici in sodelujejo z drugimi skupinami.

6.1.6 LJUDSKE PEVKE Z RAZBORJA

Ljudske pevke z Razborja so Ana Vidic, Marija Stegenšek, Pepca Prah, Pavla Žvegljč in Anica Pavčnik. Vse so starejše od 70 let. Delujejo pod okriljem Splošnega kulturnega društva Razbor. Izhajajo iz družin Klenovšek in Šantej iz vasi Orehovec.

»Kolikor daleč nazaj jim seže spomin, vedno je povezan s petjem – pa naj so bili otroci na paši, njivi, poti v šolo, pri delu ...« (Vidmar: 2006, str. 79.)

Skupaj nastopajo od leta 1992, ko so prvič zapele na srečanju ljudskih pevcev v Sevnici na pobudo Razborčana Jožeta Imperla. Nastopile so tudi na srečanju družin v Andražu pri Polzeli, v Metliki na srečanju ljudskih pevcev, v oddaji *Šumijo gozdovi domači* na TV Celje, dvakrat v oddaji *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*, gostovale so na Ostrožnem in v Razvanju pod Pohorjem. Rade se spominjajo ganljivega prepevanja s Štefko Kučan na Razborju decembra 1999.

Leta 2007 so za 15-letno prepevanje prejele priznanje Zveze kulturnih društev Sevnica in Sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije. Takrat so priredile samostojni celovečerni koncert. Veliko sodelujejo tudi na prireditvah z drugimi skupinami.

Ljudske pesmi so vsa leta tudi zbirale in zapisovale. Za pesmarico *Razbor med koprenami spomina* so od 240 objavljenih same prispevale več kot devetdeset odstotkov pesmi. Skupaj s knjigo je izšla tudi zgoščenska.

RAZBOR MED KOPRENAMI SPOMINA

Knjiga je nastala na pobudo Ljudskih pevk z Razborja. Avtorica Breda Vidmar je njihovo začetno idejo o pesmarici v Razborju ohranjenih ljudskih pesmi razširila in predstavila zgodovinske ter etnološke posebnosti kraja. Življenje pod Lisco v preteklosti je izčrpno predstavila vodja ljudskih pevk Ana Vidic.

Dobri dve tretjini knjige zavzema pesmarica. 240 pesmi je razvrščenih po vsebinskih sklopih: ljubezenske, svatovske, razpoloženske, pesmi o letnih časih, stanovske, vojaške, domovinske, izseljeniške, pivske pesmi in zdravičke, obredne in praznične, jutranjice, uspavanke, materinske in pripovedne.

VIRI: Ana Vidic, Breda Vidmar.

LIT: Vidmar: 2006.

6.1.7 LJUDSKI PEVCI BOŠTANJ

»V Boštanju je tradicionalno *petje Jurjeve pesmi*. Iz tega petja je nastala skupina Ljudski pevci Boštanj.« (Alojz Fon v anketi.) Skupaj prepevajo od leta 1990. Sedanji člani so: Alojz Fon, Martin Žnidaršič, Edi Strah, Alojz Štempl, Alojz Stopar, Marjan Možic, Brane Žibert, Matej Fon in Jože Udovč. Nastopajo na srečanjih ljudskih pevcev v Sevnici, na Preski, v Boštanju in drugod po Sloveniji. Ob 5., 10. in 15. obletnici delovanja so pripravili samostojne celovečerne koncerte. Za 20. obletnico nameravajo izdati zgoščenko, mogoče tudi pesmarico.

Prirajajo tudi vsakoletno tradicionalno srečanje pevcev ljudskih pesmi v Boštanju.

6.1.8 LJUDSKI PEVCI Z BLANCE

Drago Juh, Tone Zemljak, Hendrik Božičnik, Nada Mlinc, Jožefa Kunšek, Antonija Mirt, Cvetka Zemljak, Tončka Romih, Pepca Prah, Tončka Zakšek, Ana Fakin in Milka Temešek nastopajo od leta 2002 in vsako leto pripravijo koncert – *Delo smo že dokončali* (2008), *Pojte z nami* (2007), *Mladost mi dala je kruh* (2006). Ob 5. obletnici so izdali zgoščenko.

6.1.9 LJUDSKI PEVCI PRIJATELJI DU SEVNICA

Skupino sestavlja devet pevk in šest pevcev (upokojencev), ki deluje pod okriljem Društva upokojencev Sevnica. Sodelujejo na prireditvah v domačem kraju, na srečanju pevcev ljudskih pesmi na sevniškem gradu. Ob desetletnici delovanja so priredili celovečerni koncert.

6.1.10 LJUDSKI PEVCI Z VRHEK PRI TRŽIŠČU

Skupina je začela delovati na pobudo župana Kristijana Janca, ki jih je slišal peti na vaškem srečanju (v vasi Vrhek že deset let pripravljajo srečanja ljudskih pevcev). Bolj organizirano delujejo od leta 2008, ko so v Sevnici nastopili na srečanju *Skupaj se znajdemo mi*. V skupini pojejo Jože Končina, Jože Stušek, Drago Pelko, Vinko Krajnik, Marko Zabukovec in Cveto Aupič. Znani so po *petju Jurja*, najprej na 23. aprila, ko obhodijo dve vasi, nato pa še naslednjo noč. Hodijo tudi *oglarit*.

6.1.11 PEVSKA SKUPINA LOKVANJ (Krmelj)

V skupini je deset pevk, ki poleg ljudskih pesmi pojejo tudi umetne: Ana Kos, Marija Starič, Ivanka Berk, Marjana Hočevnar, Zvonka Aupič, Julijana Žitnik, Marija Knez, Hermina Tratar, Metka Kralj in Silva Močan. Po besedah vodje skupine Lokvanj jih vodi želja, ohranjati ljudsko pevsko izročilo. Od leta 2004 nastopajo na krajevnih prireditvah in srečanjih pevcev ljudskih pesmi; med drugim so nastopile na srečanjih na Telčah, Preski, v Sevnici in Zavineku pri Škocjanu. Letos načrtujejo celovečerni koncert ob praznovanju 5. obletnice delovanja.

6.1.12 ŠENTLENARTSKI POBJE (Zabukovje)

Skupina Šentlenartski pobje je spontano začela delovati v letu 2007, sestavljajo pa jo Branko Klenovšek, Jure Klenovšek, Vid Špec in Dejan Drstvenšek. Gre za zelo mlado skupino, člani so stari od 20 do 30 let. Delujejo pod okriljem Kulturnega društva Franc Požun Zabukovje. Lani so prvič nastopili na srečanju v Sevnici, sodelovali so tudi na prireditvi *Sem se oženil na Telčah*.

Internetni viri, anketa, pogovor avtorice z vodjami skupin.

6.2 PRIREDITVE

Slika 32: Srečanje v Sevnici

Slika 33: Srečanje v Boštanju

Slika 34: Srečanje v Šentjanžu

6.2.1 SREČANJE PEVCEV LJUDSKIH PESMI OBČINE SEVNICA

Skupaj se znajdemo mi

Vsako leto v juniju JSKD – Območna izpostava Sevnica organizira območno revijo ljudskih pevcev, od leta 2006 imenovano *Skupaj se znajdemo mi*. Nastopajočim podarijo zgoščenke s posnetki (od leta 2005). Strokovni selektor izbere nekaj skupin, ki nastopijo na regijskem tekmovanju.

Prvo srečanje v Sevnici je bilo leta 1992. **Jože Ašič** iz Selc pri Blanci, pobudnik in dolgoletni organizator sevnških srečanj, je takole opisal prireditve od začetkov do danes in predstavil svoj pogled na ljudsko pesem ter petje:

»Včasih se je na podeželju veliko pelo, tja do sedemdesetih, nato pa je bilo družin, ki so se ukvarjale s kmetijstvom, vse manj, enako tudi skupinskega kmečkega dela. Npr. k maši so ljudje nekoč hodili peš, nato pa že z avtomobili, tako da so se manj družili, prišlo je do individualizacije. Sam sem bil navajen ljudskega petja, zato sem ga kar pogrešal. Ko smo Slovenci postali samostojen narod, sem začel razmišljati, kako bi ljudsko petje obudil. Pomislil sem na kakšen koncert, vendar nisem točno vedel kako, zato sem se dogovoril za srečanje z dr. Kumrovo in prof. Ramovšem, da bi od njiju dobil strokovno mnenje.

Začel sem poizvedovati, kje je kakšna skupina, ki bi nastopila, in v dveh mesecih sem jih uspel zbrati 13 iz Posavja. Odbor za ljudske prireditve Sevnica je v sodelovanju z ZKO (Zveza kulturnih organizacij) Sevnica pripravil prvi koncert 5. julija 1992. Spomnim se, da so pevci z Bizeljskega zelo navdušili že samo s svojim izgledom. Bilo bi dovolj, če bi na odru samo stali in nič peli. Kaj kmalu je Jože Imperl predlagal, da bi pripravili koncert s samimi napitnicami; bil 16. avgusta 1992 na Pokleku nad Blanco. Prišlo je manj skupin, vendar pa si je koncert ogledalo približno 400 ljudi. Odziv je bil velik, tako da smo naslednjič imeli več skupin iz vse Slovenije. Naslednja leta smo pripravljali take koncerte tudi drugod po Sloveniji. Podobne koncerte so imeli po drugih krajih že prej, npr. v Andražu, vendar so bili redki. V Sevnici je bilo srečanje ljudskih pevcev leta 1994 na sevnškem gradu, nato nekajkrat v Lisci in v sevnški cerkvi.

Leta 1998 smo se iz Odbora za ljudske prireditve Sevnica preimenovali v Kulturno društvo Anton Martin Slomšek Sevnica. Prireditve smo pomagali pripravljati tudi v cerkvi sv. Jožefa v Ljubljani, kjer se jih je v letih 2000 in 2003 zvrstilo vsaj 15, pa tudi raznim skupinam ljudskih pevcev z organizacijo koncertov.

Z gospo Jasno Vidakovič smo zelo dobro sodelovali, veliko je pomagala s strokovnimi nasveti, ustrezno promocijo. V Sevnici je za Radio Slovenija snemala od leta 1993, kasneje pa so snemali tudi z Radia Ognjišče. Spomnim se, da so pevci z Ledine in Zajčje gore tako lepo peli, da je Jasna Vidakovič njihov posnetek predvajala kar dvakrat.

Menim, da je vsaka glasba s pozitivnim nabojem odlična, je tudi duhovno bogastvo, ki ga potrebuje vsak človek. Od mladih ne moremo pričakovati, da bodo peli pesmi o običajih, ki jih ni več. Vendar pa imajo tako petje radi, samo če jim to kdo pokaže.

Ljudsko petje se bo ohranilo, saj ljudske pesmi v nekaterih družinah še pojejo, ljudski pevci prirejajo koncerte in nastopajo na raznih prireditvah, poslušamo jo lahko tudi v medijih.

Res pa je, da je slovenska ljudska pesem prešla iz vsakdanjega življenja na odre.«

Pogovor avtorice z g. Jožetom Ašičem, februar 2009.

6.2.2 DRŽAVNO SREČANJE PEVCEV LJUDSKIH PESMI IN GODCEV LJUDSKIH VIŽ

Nad petdeset območnih izpostav JSKD po Sloveniji predstavlja neposreden stik z društvi. Tristopenjski sistem srečanj skupin pevcev ljudskih pesmi vključuje najprej območno srečanje, nato regijsko in nazadnje državno srečanje. Za selekcijo skupin poskrbijo strokovni spremljevalci območnih in regijskih srečanj.

S sevniškega območja je na državnem srečanju leta 2006 v Šmartnem na Pohorju nastopila skupina Fantje s Preske. Drugih skupin po pregledu programov srečanj po letu 2000 nisem zasledila.

Smernice, ki jih daje JSKD, pomembno oblikujejo delo in nastope skupin: spodbujajo petje pesmi starejšega izvora in tudi izvajanje mlajših ljudskih (!) pesmi, ki izvirajo iz domačega kraja ali bližnje okolice, spodbujajo približevanje ljudskemu načinu petja, če gre za posredne nosilce izročila, odsvetujejo pa petje ob spremljavi godca. Svetujejo, naj pevci upoštevajo značilnosti ljudskega petja posameznega območja z vsemi posebnostmi in naj se odmaknejo od običajnega triglasja: vodilni glas, terca, preprosti bas. Pri odrskem nastopu odklanjajo dajanje intonacije, dirigiranje in petje z branjem besedil.

Vir: Zapisnik posveta s strokovnimi spremljevalci srečanj pevcev in godcev, 21. 1. 2009, JSKD.

6.2.3 KONCERT SLOVENSКИH LJUDSKIH PESMI PRESKA

Koncert je srečanje različnih skupin pevcev ljudskih pesmi iz vse Slovenije, ki ga od leta 2002 pripravlja Društvo Preska. Poteka na Preski na domačiji Hrvat vsako drugo nedeljo v septembru. Prireditev je zasnovana tematsko; leta 2002 so npr. predstavili zbirko *Pušeljč s Preske*. Naslovi koncertov so po navadi verzi ljudskih pesmi. (Glej str. 43.)

6.2.4 SREČANJE LJUDSKIH PEVCEV V BOŠTANJU

Srečanje prirejajo od leta 1995 Ljudski pevci Boštanj v cerkvi v Boštanju. Na srečanjih nastopa od štiri do sedem skupin pevcev iz različnih predelov Slovenije.

6.2.5 TELŠKA ŽETEV

Telška žetev je srečanje pevcev ljudskih pesmi iz različnih predelov Slovenije na Telčah. Na prireditvi, ki je vsako leto vezana na določeno temo (prijateljstvo, kruh, ljubezen, žetev, mlačev ...), sodeluje od osem do deset skupin. Poteka drugo nedeljo v juliju v spomin na prvo omembo vasi Telče v pisnih virih – 13. julij 1252. Prireditev je bila prvič izvedena leta 2004, pripravljajo pa jo Ljudske pevke s Telč in KŠD Telče.

VIRI: Alojz Fon (Boštanj), Zvonka Mrgole (*Telška žetev*), Anka Lisec (koncerti na Preski).
<http://www.drustvo-preska.si/dogodki.htm> (uporabljeno 25. 1. 2009.).

6.2.6 PREGLED PRIREDITEV OD 1998 DO 2008

Večino podatkov od leta 2004 dalje sem dobila na JSKD – OI Sevnica. Druge podatke sem razbrala iz koncertnih listov, ki mi jih je posodil g. Jože Ašič.

DATUM	PRIREDITVE, DOGODKI
28. junij 1998	Srečanje pevcev ljudskih pesmi na gradu Sevnica
28. avgust 1999	Koncert pevcev ljudskih pesmi <i>Solzice sreče, vere goreče</i> , Šentjanž
28. november 1999	Koncert Slomškovih pesmi v župnijski cerkvi Sevnica
2. julij 2000	Srečanje pevcev ljudskih pesmi OI Sevnica, Sevnica
26. avgust 2000	Koncert pevcev ljudskih pesmi <i>Solzice sreče, vere goreče</i> , Šentjanž
22. oktober 2000	Srečanje ljudskih pevcev, Boštanj
19. november 2000	Koncert ljudskih pevcev <i>Je hramček odprt</i> , Sevnica
23. junij 2001	Koncert ljudskih pesmi <i>Sreča, biser življenja</i> , Šentjanž
22. junij 2002	Koncert ljudskih pesmi <i>Pletemo niti prijateljstva</i> , Šentjanž
15. september 2002	Koncert slovenskih ljudskih pesmi Preska <i>Pušelj s Preske</i> , Preska
14. junij 2003	Koncert ljudskih pesmi <i>V objemu družine</i> , Šentjanž
22. junij 2003	Srečanje ljudskih pevcev občine Sevnica, Sevnica
14. september 2003	Koncert slovenskih ljudskih pesmi Preska <i>Na hribčku je moj dom</i> , Preska
21. november 2003	Koncert ljudskih pevcev in godcev <i>Kak lušno je na svet</i> , Sevnica
24. april 2004	Koncert slovenskih ljudskih pesmi <i>Ljudska pesem skozi letne čase</i> , Sevnica
28. maj 2004	Srečanje ljudskih pevcev, Boštanj
13. junij 2004	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica, Sevnica

12. september 2004	Koncert slovenskih ljudskih pesmi Preska <i>Le to me veseli</i> , Preska
19. november 2004	Koncert slovenskih ljudskih pesmi <i>Napitnice in pesmi o vinu</i>
18. december 2004	Razvedrilna radijska oddaja <i>Koncert iz naših krajev</i> , Sevnica
5. maj 2005	Celodnevni seminar <i>Ljudska pesem v današnjem času</i> , Sevnica
2005	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica, Sevnica
17. julij 2005	<i>Telška žetev</i> , Telče
11. september 2005	Koncert slovenskih ljudskih pesmi <i>Prav lušno je res na deželi</i> , Preska
25. novembra 2005	Jubilejni koncert ob 10-letnici delovanja <i>Fantov s Preske</i> <i>Fantje se zbirajo</i> , Sevnica
23. april 2006	Tradicionalno žegnjanje in slavljenje sv. Jurija, Šentjurski hrib
26. maj 2006	Tradicionalno srečanje ljudskih pevcev, Boštanj
11. junij 2006	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica <i>Skupaj se najdemo mi</i> , Sevnica
10. september 2006	Koncert slovenskih ljudskih pesmi Preska <i>Ure, dnevi, kam bežijo</i> , Preska
2006	Koncert <i>Ljudskih pevcev z Blance</i> <i>Mladost mi dala je kruh</i> , Blanca
15. julij 2007	<i>Telška žetev</i> , Telče
9. september 2007	Koncert slovenskih ljudskih pesmi Preska <i>Zapojmo pr'jatlj</i> , Preska
2007	Koncert <i>Ljudskih pevcev z Blance</i> <i>Pojte z nami</i> , Blanca
1. junij 2007	Srečanje ljudskih pevcev, Boštanj
8. junija 2007	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica <i>Skupaj se najdemo mi</i> , Sevnica
13. oktober 2007	Koncert ob 15-letnici delovanja <i>Ljudskih pevk z Razborja</i> , Razbor
3. november 2007	Koncert <i>Ljudskih pevk Solzice</i> <i>Pridi jesen</i> , Šentjanž
18. november 2007	Koncert ob 5-letnici delovanja <i>Ljudskih pevk s Telč</i> <i>Zapojmo skupaj</i> , Telče
23. februar 2008	Koncert <i>Ljudskih pevcev DU Sevnica</i> , Sevnica
6. junij 2008	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica <i>Skupaj se najdemo mi</i> , Sevnica
15. junij 2008	Koncert ob 10-letnici delovanja <i>Ljudskih pevk Solzice</i> <i>Naših deset let</i> , Brunk
13. julij 2008	<i>Telška žetev</i> (srečanje ljudskih pevcev), Telče

7. september 2008	Koncert slovenskih ljudskih pesmi Preska <i>Zato smo mi semkaj prišli</i> , Preska
2008	Koncert <i>Ljudskih pevcev z Blance</i> <i>Delo smo že dokončali</i> , Blanca
15. oktober 2008	Predavanje prof. Dušice Kunaver <i>Po sledih ljudskega izročila</i> , Šentjanž

Razpredelnica 5: Prireditve, dogodki v občini Sevnica

6.3 LJUDSKO PETJE S SEVNIŠKEGA OBMOČJA NA RADIU SLOVENIJA

6.3.1 SLOVENSKA ZEMLJA V PESMI IN BESEDI

22. oktobra 1966 se je prvič oglasil avizo oddaje *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*. Prvo oddajo je pripravila dr. Zmaga Kumer, kasnejše so nastajale ob pomoči sodelavcev GNI.

V okviru uredništva za resno glasbo je začela leta 1973 delovati redakcija za ljudsko glasbo pod vodstvom urednice in producentke Jasne Vidakovič, ki je na osnovi občasnih torkovih oddaj zasnovala reden tedenski cikel. V 43 letih oddaje *Slovenska zemlja v pesmi in besedi* se je med terenskimi snemanji nabralo okrog 20.000 minut zvočnega gradiva.

»Vztrajno in neprekinjeno objavljanje gradiva v torkovih oddajah je ponovno obudilo že pozabljeno lokalno ljudsko izročilo in spodbudilo obnavljanje in nadaljevanje glasbene tradicije.« (Jasna Vidakovič v *Slovenskih novicah*, 10. 10. 2006, str. 13.)

Od leta 2008 redakcijo za ljudsko glasbo vodi Simona Moličnik.

Radijski časopis *Kričič*, 1. 11. 1996, SN, 10. 10. 2006.

V redakciji za ljudsko glasbo na Radiu Slovenija sem želela dobiti podatke, katere oddaje *Slovenska zemlja v pesmi in besedi* (SZVPB) so bile posnete na območju občine Sevnica. Redaktorica Simona Moličnik mi je omogočila pregled v računalnik vnesenih podatkov od leta 2000 dalje. Oddaje navajam z arhivskimi številkami.

ARHIVSKA OZNAKA	PRIREDITEV	DATUM
1. AR 25585 SZVPB Preska 1	<i>Pušeljč s Preske</i> , srečanje – koncert	15. 9. 2002
2. AR 25948 SZVPB Preska 2	<i>Pušeljč s Preske</i> , srečanje – koncert	15. 9. 2002
3. AR 25747 SZVPB Preska 1	<i>Na hribčku je moj dom</i> , srečanje – koncert	14. 9. 2003
4. AR 25748 SZVPB Preska 2	<i>Na hribčku je moj dom</i> , srečanje – koncert	14. 9. 2003
5. AR 25753 SZVPB Preska 3	<i>Na hribčku je moj dom</i> , srečanje – koncert	14. 9. 2003
6. AR 25105 SZVPB Preska 02	<i>Le to me veseli</i> , srečanje – koncert	12. 9. 2004
7. AR 25128 SZVPB Preska	<i>Le to me veseli</i> , srečanje – koncert	12. 9. 2004
8. AR 25312 SZVPB Preska	<i>Prav lušno je res na deželi</i> , srečanje – koncert	11. 9. 2005

9. AR260071 <i>Ena ljudska</i>	Preska – posnetek pesmi	
10. AR260136 SZVPB Preska	<i>Ure, dnevi, kam bežijo</i> , srečanje – koncert	10. 9. 2006
11. AR25564 SZVPB Sevnica 1	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica	2000
12. AR25568 SZVPB Sevnica 2	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica	2000
13. AR25569 SZVPB Sevnica 3	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica	2000
14. AR25576 SZVPB Sevnica 2000	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica	2000
15. AR25083 SZVPB Sevnica	Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica	2004
16. AR 25288 SZVPB Razbor	Ljudske pevke z Razborja	2005
17. AR260335 SZVPB 15 let Razbor	Praznovanje 15. obletnice skupine Ljudskih pevk z Razborja	2007
18. AR 25592 SZVPB Boštanj 1	Srečanje pevcev ljudskih pesmi v cerkvi v Boštanju	22. 10. 2000
19. AR 25599 SZVPB Boštanj 2	Srečanje pevcev ljudskih pesmi v cerkvi v Boštanju	22. 10. 2000
20. AR 25032 SZVPB Blanca	Koncert <i>Mladost mi dala je kruh</i> skupine Ljudski pevcev z Blance	8. 11. 2003

Razpredelnica 6: Oddaje SZVPB iz občine Sevnica od leta 2000

SEZNAM ODDAJ SZVPB OD LETA 1981 DO LETA 2000

(Podatki so iz osebne evidence Jasne Vidakovič.)

V seznam so vključeni tudi podatki o treh oddajah po letu 2000, ki jih v gornji razpredelnici ni.

ARHIVSKA OZNAKA, TRAJANJE	PODNASLOVI ODDAJ	AVTOR	NA SPOREDU
	Pevci in godci s Pokleka nad Blanco	Perc, Splichal	20. 1. 1981
G-30219/35.15	4. srečanje ljudskih pevcev – Sevnica	Vidakovič	13. 9. 1994
G-25179/33.00	S poletnega srečanja lj. pevcev – Sevnica I	Vidakovič	3. 10. 1995
G-34016/35.00	S poletnega srečanja lj. pevcev – Sevnica II	Vidakovič	10. 10. 1995
G-16315/33.27	Pesem z Razborja (Ponovitev)	Vidakovič	6. 2. 1996 28. 4. 1998
G-32448/32.05	Pevci na srečanju v Sevnici I	Vidakovič	8. 10. 1996
G36174/35.00	Pevci na srečanju v Sevnici II	Vidakovič	15. 10. 1996
G-36718/35.00	Pevci na srečanju v Sevnici III	Vidakovič	29. 10. 1996
G-23173/34.00	Pevci na srečanju v Sevnici IV	Vidakovič	5. 11. 1996
G-19730/34.45	Sedmo srečanje ljudskih pevcev v Sevnici I	Vidakovič	16. 9. 1997

G-36259/33.05	Sedmo srečanje ljudskih pevcev v Sevnici II	Vidakovič	23. 9. 1997
G-38094/35.10	Sedmo srečanje ljudskih pevcev v Sevnici III	Vidakovič	30. 9. 1997
G-34379/38.55	Sedmo srečanje ljudskih pevcev v Sevnici IV	Vidakovič	7. 10. 1997
G-38202/15.45 G-38032/35.15	<i>Je hramček odprt</i> – s srečanja v Sevnici I	Vidakovič	19. 5. 1998
G-38745/37.30	<i>Je hramček odprt</i> – s srečanja v Sevnici II	Vidakovič	2. 6. 1998
G-39595/35.00	Z devetega srečanja ljudskih pevcev in godcev v Sevnici I	Vidakovič	8. 9. 1998
G-39490/35.00	Z devetega srečanja ljudskih pevcev in godcev v Sevnici II	Vidakovič	15. 9. 1998
G-39360/33.55	Z devetega srečanja ljudskih pevcev in godcev v Sevnici III	Vidakovič	22. 9. 1998
G-39542/34.30	Z devetega srečanja ljudskih pevcev in godcev v Sevnici IV	Vidakovič	29. 9. 1998
G-41164/36.00	Srečanje ljudskih pevcev na gradu v Sevnici I	Vidakovič	7. 9. 1999
G-41229/33.40	Srečanje ljudskih pevcev na gradu v Sevnici I	Vidakovič	14. 9. 1999
G-41233/34.37	Srečanje ljudskih pevcev na gradu v Sevnici I	Vidakovič	21. 9. 1999
G-41258/35.30	Srečanje ljudskih pevcev na gradu v Sevnici I	Vidakovič	9. 11. 1999
G-41641/38.15	Ljudske nabožne pesmi – 11. sreč. Sevnica I	Vidakovič	11. 4. 2000
G-41779/29.40	Ljudske nabožne pesmi – 11. sreč. Sevnica II	Vidakovič	18. 4. 2000
G-41963/30.26	Ljudske nabožne pesmi – 11. sreč. Sevnica III	Vidakovič	25. 4. 2000
AR 25700/28.07	<i>K vam smo prišli Jurja pet</i> (Boštanj, Okič, Kompolje, Šmarčna)	Vidakovič	23. 4. 2002
AR 25700/28.07	<i>K vam smo prišli Jurja pet</i> – pon. (Boštanj, Okič, Kompolje, Šmarčna)	Vidakovič	22. 4. 2003
AR 260308/57.10	<i>Zapojmo, pr'jatli</i> – Preska	Sever	11. 9. 2007

Razpredelnica 7: Oddaje SZVPB iz občine Sevnica od 1981 do 2000

Posnetki z 8. srečanja ljudskih pevcev v Sevnici so izšli na tudi na audiokaseti.

JE HRAMČEK ODPRT – AUDIOKASETA

Posnetki z 8. srečanja ljudskih pevcev v Sevnici, 29. november 1998

Tonski mojster: Jure Culiberg

Glasbena producentka in izbor pesmi: Jasna Vidakovič

Mastering: studio Zlati zvoki, d. o. o., Zagorje, 1998

Odgovorni urednik: Igor Podpečan

Priveditelj: Zveza kulturnih društev Sevnica

6.3.2 SEZNAM POSAMEZNIH PESMI

V arhivu redakcije za ljudsko glasbo na Radiu Slovenija sem našla tudi kartoteke posameznih pesmi, ki so jih posneli na sevniškem območju. Navajam jih, kot so dokumentirane v radijskem arhivu. Podatke za pesmi, posnete leta 1995 na Razborju, je prispevala Jasna Vidakovič iz osebne evidence.

RAZBOR, 23. maj 1995 /terenski posnetek: Vidakovič, Kazafura/

17 pesmi: pevci, pevke **N-3831, N-3832, N-3833, N-3834**
Pripoved o Razborju **N-3835**

N-3886 – Pevci iz vasi v okolici Boštanja (jurjevanje)

1. Jurjevska iz Preske (in zahvalna kitica/veter, premik intonacije)
2. Jurjevska iz Spodnjega Boštanja
3. Jurjevska iz Okiča
4. Jurjevska iz Kompolja
5. Jurjevska iz Šmarčne

Posneto: 23. 4. 2001 v vaseh okoli Boštanja
Snemala Jasna Vidakovič, DAT TCD7

N-2687 – Pevci iz Boštanja pri Sevnici

1. Jurjevska kolednica
2. Pogovor o jurjevanju s pevcem Brunom Pfeipferjem

Posneto: Pavel Perc iz Sevnice 1987

N-3887 – Pevci iz vasi v okolici Boštanja (jurjevanje)

1. Hvaljen bod Jezus Marija (Boštanj)
2. Veselo, veselo (Kompolje)
3. Koledniška (Tržišče)

Posneto: 23. 4. 2001 v cerkvi Boštanj
Snemala Jasna Vidakovič, DAT TCD7

N-3888 – Pevci iz vasi v okolici Boštanja (jurjevanje)

1. Dober večer vam Bog daj (Preska)
2. Hvaljen bod Jezus in Marija (Okič)

Posneto: 23. 4. 2001 v cerkvi Boštanj
Snemala Jasna Vidakovič, DAT TCD7

6.3.3 SPOMINI JASNE VIDAKOVIČ NA SREČANJA S PEVCI IZ OBČINE SEVNICA

»Na Sevnico in okolico ter njeno glasbeno izročilo me je v začetku 80. let minulega stoletja najprej opomnil g. Pavel Perc, tedaj radijski dopisnik s tega območja. Pripravil je gradivo, posnel pesmi in pogovore za oddajo *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*. Še posebej je opozoril na *jurjevske kolednike*. V pogovoru s pevci je pridobil informacijo, da so navado jurjevskega koledovanja pevci okrog Boštanja ohranjali vsa leta po 2. sv. vojni. Tradicija torej ni bila prekinjena.

Moje izkušnje govorijo, da je vsaj še nekaj let nazaj, ko sem sama hodila s koledniki ponoči naokoli, izraz spontanosti in ne »naročila« posameznih kulturnih društev. Vem, da ima vsaka vas okrog Boštanja svojo skupino kolednikov. Te pa vsaka svojo koledniško pesem, ki sicer vključuje zgodbo sv. Jurija, vendar vsaka malo drugače. Vse te pesmi imajo tudi značilno obliko kolednic. To pomeni, da pevci v uvodu izrazijo pozdrav domačim, sledita jedro z zgodbo in še slovo za konec. Tudi ta se razlikuje. Kjer kolednike lepo sprejmejo, jih pogostijo, ko se oglasio, jim ti zapojejo lepo slovo, a če ostanejo vrata zaprta, jim v zadnji kitici privoščijo kaj slabega. Družin, ki bi kolednikom zaprle vrata, je bilo po pričevanjih pevcev zelo malo, saj so ljudje verjeli, da bi jim to tisto leto prineslo nesrečo v hišo.

Pevci pojejo triglasno, glas *naprej*, *čez* in *bas*. To je značilno slovensko, predvsem fantovsko triglasje, ki je v tem delu Slovenije še na drugače posebno. Gre za tako imenovano *stopničasto petje*. To pomeni, da pevci v isti pesmi spreminjajo intonacijo; nekatere kitice začenjajo malo nižje, potem pa tudi višje. Razlogi za to (kot pravijo) so v tem, ker se glasovi utrudijo, vrhnji, pa tudi basovi. Tako petje je postalo tradicionalno, sama ne vem, od kdaj naj bi tako potekalo. Vem pa, da to območje ni edino, kjer to počnejo. Tudi na Bizeljskem (Bizeljski pevci), Krškem (Pevci iz Velikega Trna) in tudi na Tolminskem (Pevci iz Zatoľmina) pojejo tako.

Za pevce iz vasi Preska je treba povedati, da so večinoma sorodniki (bratje) in da so iz gnezda, kjer je predvsem mati veliko in rada pela. Znala je veliko ljudskih pesmi, ohranjali so stare šege in obredja tako življenjskega kot letnega kroga, še danes gojijo veliko spoštovanje do staršev (do mame) in prav gotovo je tak odnos prispeval k poprej nezavednemu, pozneje in danes k zavestnemu ohranjanju in spoštovanju domačega petja.

Veliko povabil na koncertne odre v drugih krajih Slovenije dokazuje njihovo priljubljenost pri poslušalcih, pri strokovnjakih pa ohranjen način petja: eden začinja pesem, in to brez intonirke, drugi glasovi se mu pridružijo. Pojejo na pamet, ne berejo besedil, nimajo dirigenta ali vodje, pojejo v tempu *rubato* – po občutju pevcev samih. /.../ Dinamike in agogike – v svetu umetne glasbe je to oznaka za npr. tiho, glasno, pospešeno, pojemajoče, zadržujoče in podobno – je v ljudskih pesmih, tudi pri omenjenih ljudskih pevcih, zelo malo ali nič.

Zanimivo pa je, da je pri vsaki dobri pevski družbi, ki poje ljudske pesmi, zelo pomembna medsebojna uglašenosť. Na barve glasov vplivajo prirojeni ali pa tudi za določeno okolje tradicionalni faktorji.

Pri Fantih s Preske se je oboje ujelo v srečno kombinacijo.

Ljudske pevke z Razborja pod Lisco so v tem smislu tudi dobro uglašene. /.../

Sevniško območje si je sloves pevskega področja pridobilo predvsem po zaslugi vsakoletnih srečanj z ljudskimi pevci in pevkami, za katere je najbolj zaslužen gospod Jože Ašič, neutrudni animator tega dela dediščine. Taka srečanja so pomenila zlasti v tistih »prvih« časih, to je v 90. letih minulega stoletja, ljudskim pevcem veliko spodbudo pri ohranjanju in nadaljevanju tradicije svojega kraja, po drugi strani pa ozaveščanje občinstva, poslušalcev, ki so dobili informacijo o stanju ljudske pesmi v posameznih krajih Slovenije.

Jože Ašič je obveščal tudi medije, med drugim Radio Slovenija, kjer sem od leta 1973 pripravljala vsak torek ob 20.00 oddajo *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*, edino oddajo, ki

se je posvečala izključno neprirejeni, izvorni ljudski glasbi vseh slovenskih etničnih pokrajin in je pod mojim uredništvom do konca leta 2007 upoštevala samo omenjeno glasbo ter seveda slovenska narečja.

V priloženem seznamu navajam skoraj 50 samostojnih oddaj iz cikla *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*, ki govorijo o sevniških srečanjih ali skupinah pevcev iz teh krajev. Posamezni posnetki pesmi so polnili tudi rubrike, kot sta bili *Ena ljudska* in *Ljudska za dobro jutro*.

Prav tako smo Fante s Preske in Ljudske pevke z Razborja večkrat povabili na koncertni oder Studia 14 Radia Slovenija, dogodek neposredno prenašali ali pa v naših torkovih oddajah predvajali zapis prireditve iz katerega drugega kraja, denimo iz Andraža nad Polzelo (*Družina poje*), kjer so sodelovali pevci in pevke iz Sevnice.

Zdaj sem strokovna svetovalka za regijska srečanja pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž pri Javnem skladu za kulturne dejavnosti, sem v upravnem odboru KD Folk Slovenija in vodja delovne skupine za ljudsko glasbo pri Glasbeni matici Ljubljana; prav v tem okviru so 9. julija 2008 zapeli Fantje s Preske na prireditvi *Bomo eno po domače* v Slovenskem etnografskem muzeju pred mednarodnim občinstvom.«

Jasna Vidakovič v elektronskem sporočilu avtorici, marec 2009.

6.4 IZVEDBA ANKETE

Sestavila sem dva anketna vprašalnika: prvi vprašalnik so izpolnjevali vsi člani skupin pevcev ljudskih pesmi (tudi vodje), drugi vprašalnik pa samo vodje skupin. S pomočjo ankete sem želela preveriti pravilnost zastavljenih hipotez, z vprašanji za vodje od številke 17 do 26 pa pridobiti podatke o posameznih skupinah pevcev in pevk; te podatke navajam v poglavju 6.1 *Skupine pevcev ljudskih pesmi*. Vprašalnike sem skupaj z dopisom poslala vodjam trinajstih skupin. Ti so potem vprašalnike razdelili članom skupin in jih izpolnjene vrnili po pošti.

6.4.1 ANKETNI VPRAŠALNIK ZA PEVCE LJUDSKIH PESMI

1. Navedite, pri kateri skupini pevcev ljudskih pesmi pojete.

2. Starost:

- a) 15–19 let
- b) 20–30 let
- c) 31–45 let
- č) 46–64 let
- d) 65 let ali več

3. V tej skupini sodelujete predvsem zaradi (Možnih je več odgovorov.):

- a) velike ljubezni do petja
- b) želje po ohranjanju pevske tradicije našega območja
- c) prijetnega druženja
- č) drugo: _____

4. a) Kje, od koga ste se vi osebno naučili ljudskih pesmi, ki jih poje vaša skupina pevcev ljudskih pesmi? (Vprašanje za vse člane skupin razen za vodje.)

- a) od mame
 - b) od očeta
 - c) od babic/-e
 - d) od dedka/dedkov
 - č) od starejših bratov, sester
 - e) v naši skupini pevcev ljudskih pesmi – po ustnem izročilu
 - f) v naši skupini pevcev ljudskih pesmi – po notnem zapisu
 - g) drugo:
-

4. b) (Vprašanje za vodje.)

- a) v naši družini – po ustnem izročilu
 - b) iz raznih pesmaric
 - c) drugo:
-

5. Vaša glasbena izobrazba (Obkrožite lahko več odgovorov.):

- a) Nimam glasbene izobrazbe.
 - b) Obiskoval/-a sem nižjo glasbeno šolo.
 - c) Končal/-a sem nižjo glasbeno šolo.
 - č) Obiskoval/-a sem srednjo glasbeno šolo.
 - d) Končal/-a sem srednjo glasbeno šolo.
 - e) Obiskoval/-a sem privatne ure.
 - f) Drugo:
-

6. Ali je v vašem kraju ohranjena navada petja Jurja 23. in 24. aprila? Navedite, kako poteka pri vas ta običaj, pesmi, ki jih požete takrat, in kraj/-e, kjer je ta navada po vaših izkušnjah še živa.

7. Ali je pri vas doma še živo družinsko petje ljudskih pesmi?

- a) da
- b) ne

Če ste na 7. vprašanje odgovorili z »ne«, prosim, nadaljujte z izpolnjevanjem vprašanja 11.

8. V naši družini pojemo:

- a) pogosto – enkrat ali večkrat na teden
- b) vsaj enkrat na mesec
- c) redko – nekajkrat na leto

9. Kadar pri nas doma pojemo skupaj:

- a) vedno pojemo večglasno
- b) včasih pojemo večglasno, včasih enoglasno
- c) pojemo izključno enoglasno

10. Ljudske pesmi v naši družini pojemo (Možnih je več odgovorov.):

- a) ob praznovanjih rojstnih dni in godov
 - b) na svatbah
 - c) za božič in novo leto
 - č) na martinovanju
 - d) ob delu
 - e) med vožnjo (ko gremo npr. na izlet ...)
 - f) drugo: _____
-

Zdaj vas prosim, če izpolnite še prilogo.
Hvala za sodelovanje!

Vodje skupin pa prosim, če odgovorite še na naslednji sklop vprašanj.

**6.4.2 ANKETNI VPRAŠALNIK ZA VODJE SKUPIN
PEVCEV LJUDSKIH PESMI**

1. Ime in priimek:

2. Letnica rojstva: _____

3. Ime skupine pevcev ljudskih pesmi, ki jo vodite:

4. Število pevcev v skupini: _____

5. Vaše vodenje skupine obsega:

- a) organizacijo
- b) glasbeno vodenje
- c) oboje

6. Malo podrobneje opišite svoje delo vodje skupine pevcev ljudskih pesmi.

7. Ali vodite še kakšno drugo glasbeno zasedbo (npr. manjšo vokalno skupino, pevski zbor ...)?

- a) da; ime zasedbe: _____
- b) ne

8. Ali igrate kakšen inštrument?

- a) da (Katere/-ga? _____)
- b) ne

9. Ali skupina pevcev ljudskih pesmi, ki jo vodite, deluje pod okriljem kakšnega društva?

- a) da (Katerega? _____)
- b) ne

10. Ali dobivate za vodenje skupine honorar?

- a) da
- b) ne

11. Kolikokrat se dobivate na vajah?

12. Kako potekajo vaje? Uporabljate pesmarice za besedilo ali požete pesmi, ki jih pevci znajo že od prej – od doma?

13. Ali uporabljate na vajah kdaj tudi notne zapise ljudskih pesmi? Opišite.

14. Opišite svoj način petja ljudskih pesmi. (Npr. večglasno petje, eden naprej, drugi čez, basi nekoliko kasneje ... Požete po navadi triglasno ali štiriglasno?)

15. Ali so ta način petja vsi vaši pevci obvladali že prej ali so se ga naučili v skupini?

16. Ali se na sevniškem območju na vasi še kdaj poje tudi spontano, ob skupnih srečanjih, praznikih (npr. fantovsko petje, petje ob delu ...)? V katerih krajih, ob katerih priložnostih?

17. Kdaj ste začeli z vodenjem skupine ljudskih pevcev? _____

18. Zakaj ste se odločili za vodenje skupine pevcev ljudskih pesmi?

19. Kdaj je začela delovati skupina pevcev ljudskih pesmi, ki jo vodite? _____

20. Ste vi njen prvi vodja? Če ne, zapišite ime vodje/vodij pred vami?

21. Ali je vaša skupina pevcev ljudskih pesmi nastala spontano ali na kakšno zunanjo pobudo? Opišite to nekoliko podrobneje.

22. Ali ima vaša skupina pevcev ljudskih pesmi veliko nastopov? Napišite, prosim, ob kakšnih priložnostih skupina nastopa.

23. Ali pripravljate tudi samostojne celovečerne koncerte? Sodelujete s kakšnimi drugimi skupinami?

24. Kaj vam pomeni vsakoletno srečanje skupin pevcev ljudskih pesmi?

25. Napišite naslove in letnice izdaje morebitnih publikacij, ki ste jih izdali kot skupina.

**26. Napišite naslove, letnice izdaje, založbe zgoščenk, ki ste jih morebiti posneli.
Navedite tudi studio, v katerem je bila zgoščenska posneta.**

Najlepša hvala za sodelovanje! Zdaj vas prosim, če izpolnite še prilogo.

Jasna Pinoza

PRILOGA

SVET JANEZ JE KORAR BIW (Log pri Boštanju)

Svet Janez je korar biw,
lepe prideige je učiw,
skoz nene ostre pridige
je omečil grešnike.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

HVALJEN BOD JEZUS, MARIJA (Boštanj)

Hvaljen bod Jezus, Marija,
dober večer vam Bog daj,
vsa nebeška kompanija,
vernim dušam sveti raj.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

HVALJEN BOD JEZUS IN MARIJA (Vrh pri Boštanju)

Hvaljen Jezus in Marija
in vsa nebeška kompanija,
dober večer vam Bog daj,
vernim dušam sveti raj.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

VESELO, VESELO SKOZ BOŽJO POMOČ (Kompolje pri Boštanju)

Veselo, veselo skoz božjo pomoč,
zdaj smo dočakal veliko noč,
zdaj smo dočakal svetga Jurja,
zdaj bomo peli aleluja.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

GLEJTE, GLEJTE, KAJ JE TAM (Rovišče)

Glejte, glejte, kaj je tam,
trije krali gredo jnam,
/: to so pa sveti možje,
z Jutrove so dežele.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

ZMIROM SE VESELIM (Razbor)

Zmirom se veselim,
bol polet ko pozim:
saj nam ni nič hudo,
de b še le zdravje blo!

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

BRATCI, SKUPAJ VESELIMO SE (Razbor)

Bratci, skupaj veselimo se,
dokler v glažkih vinca mamó še.
Kadar v glažkih vinca več ne bo,
kaj za naše zdravje bo?

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

ZAHVALMO, ZAHVALMO PRELJUBGA BOGA (Razbor)

Zahvalmo, zahvalmo preljubga Boga,
ker nam je dal tak fajnga blaga,
oj, ker nam je dal tak fajnga blaga,
oj, firedrajsigarja!

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

DEKLE PLENIČKE PRAL PR FRIŠNEM STUDENC (Razbor)

Dekle pleničke pral pr frišnem studenc,
mimo gre fantič mlad, korajžen, rudeč,
prav milo je vpraša: »Oj, deklica ti,
zakaj maš tak solzne oči?«

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

KAJ, KAJ, KAJ JAZ TEBI DAM (Razbor)

Kaj, kaj, kaj jaz tebi dam,
da bom tvoj ljubi sam,
da bom tvoj ljubi sam?
Kaj, kaj, kaj jaz tebi dam,
da bom tvoj ljubi sam,
oj, vsaki dan!

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

LJUBA POMLAD ŽE PRIŠLA BO (Razbor, Loka)

Ljuba pomlad že prišla bo,
tebe, mene na svejt ne bo,
ena ptica pela bo:
Kam fant moj rajžav bo?

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

EN MUCEK JE PRIŠEL (Razbor)

En mucek je prišel,
po polkah pokrepal,
je javkal in vpil,
da je Micko zbudil.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

PRELEPA JE CVANGARCA (Razbor)

Prelepa je cvangarca,
še lepš je cekin:
pa še lepš je gorjanc,
kadar pride čez klanc.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

VISOKA JE GORA (Razbor)

Visoka je gora,
še višji je klanc;
le kdaj bo nek prišel
moj zavber gorjanc?

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

STOJI, STOJI TAM BELIGRAD (verjetno okolica Tržišča)

Stoji, stoji tam Beligrad,
za gradom teče rdeča kri,
za gradom teče rdeča kri,
da b gnala mlinske kamne tri.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

ZA BOLEZEN SO RECNIJE (Sevnica)

Za bolezen so recnije,
za bolezen so recnije,
za bolezen so recnije,
za lubezen pa jih ni.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

RADECKI IMA SIVO GLAVO (Sevnica)

Radecki ima sivo glavo,
pa mora iti v vojsko ž njo.
/: Zdej gremo, al zdej gremo,
nazaj nas več ne bo! :/

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

SPOMLAD JE RAZCVETENA (Razbor)

Spomlad je razcvetena,
to mene veseli,
da vsaka drobna ptičica
veselo žvrgoli.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

OJ, KAKO STRAŠNO (Razbor)

Oj, kako strašno,
je vendar le-to:
rudeči so oblaki,
katir nad nam stojo!

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že
slišal/-a, a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

OJ, SOLNCE MI IZHAJA (Razbor)

Oj, solnce mi izhaja
gor izza gore,
o polju je obsjalo
vse žlahtne rožice.
Oh, moje srce,
kak žalostno je,
ker mora zapustiti
prijatelje, znance vse!

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že
slišal/-a, a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

FANTI SE ZBIRAJO (Razbor)

Fanti se zbirajo,
daleč maširajo;
fanti se zbirajo
daleč maširajo,
v grenco francozovsko.

- a) Pesmi ne poznam.
- b) Pesem poznam, sem jo že slišal/-a,
a je ne bi znal/-a zapeti.
- c) Pesem znam zapeti.

6.4.3 REZULTATI ANKETE IN INTERPRETACIJA REZULTATOV

V rezultatih sem upoštevala odgovore pevcev oz. vodij dvanajstih skupin; Pevci z Razborja namreč niso pevci ljudskih pesmi, ampak manjša vokalna skupina. Na to me je opozoril njihov vodja v dopisu, ko mi je po pošti poslal izpolnjene anketne vprašalnike; pojejo izključno po notah, predvsem umetne pesmi, ljudske pesmi pa izvajajo v priredbah.

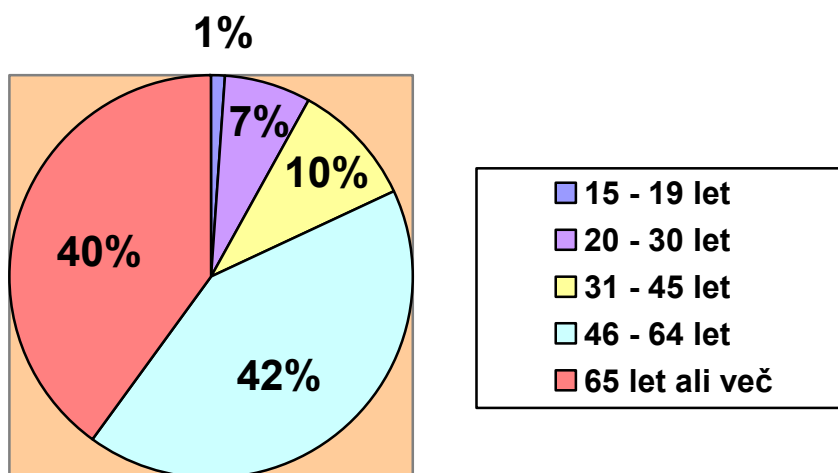
Vrnjenih sem dobila 97 izpolnjenih anket. Število pevcev ljudskih pesmi se mi je v nasprotju z mojimi začetnimi pričakovanji (1. hipoteza) zdelo veliko. Ugotovila sem torej, da je bila predpostavka, da je na sevniškem območju malo pevcev, ki še ohranjajo tradicijo ljudskega petja, napačna.

V anketi so seveda sodelovali pevci, organizirani v skupine, in kot se je izkazalo pri vprašanju št. 9 za vodje (anketni vprašalnik 2), vse skupine razen dveh delujejo v okviru raznih društev. Če bi k temu prištela še pevce, ki pojejo spontano, bi bila številka seveda nekoliko večja. A tako raziskovanje bi terjalo še več terenskega dela, kar presega zmožnosti enega raziskovalca.

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA PEVCE LJUDSKIH PESMI

1. V kateri skupini pevcev ljudskih pesmi pojete?

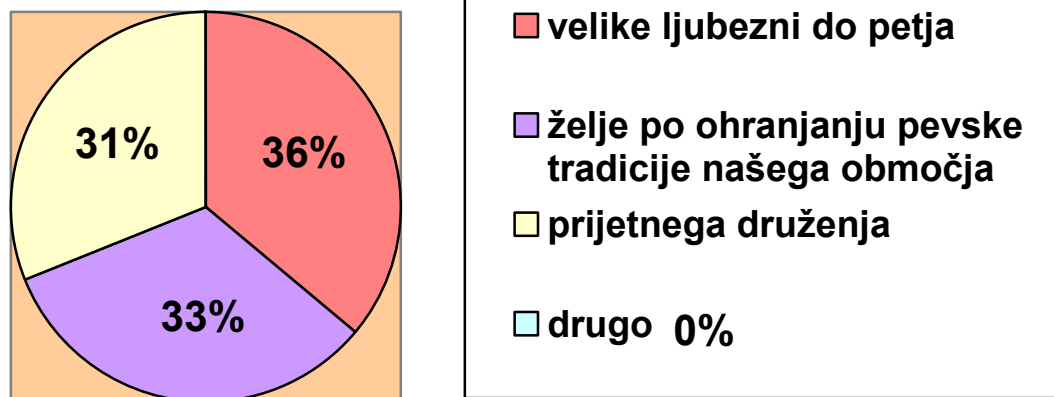
2. Starost:

Grafikon 1: Starost

Na drugo vprašanje je odgovorilo 94 anketirancev. Največji odstotek anketiranih (42 %) pripada starostni skupini od 46 do 64 let. Sledi skupina, za katero sem pričakovala, da bo številčno najbolj zastopana, to so pevci, stari 65 let in več; teh je 40 %. 10 % pevcev je starih od 31 do 45 let, 7 % od 20 do 30, 1 % pa zajema pevce, stare od 15 do 19 let. Mlajših od 65 let je skupaj torej 60 %. Rezultat je ovrgel mojo drugo hipotezo, predvidevanje, da ljudske pesmi pojejo tradicionalno – torej ne v zborovskih priredbah – večinoma le starejši od 64 let.

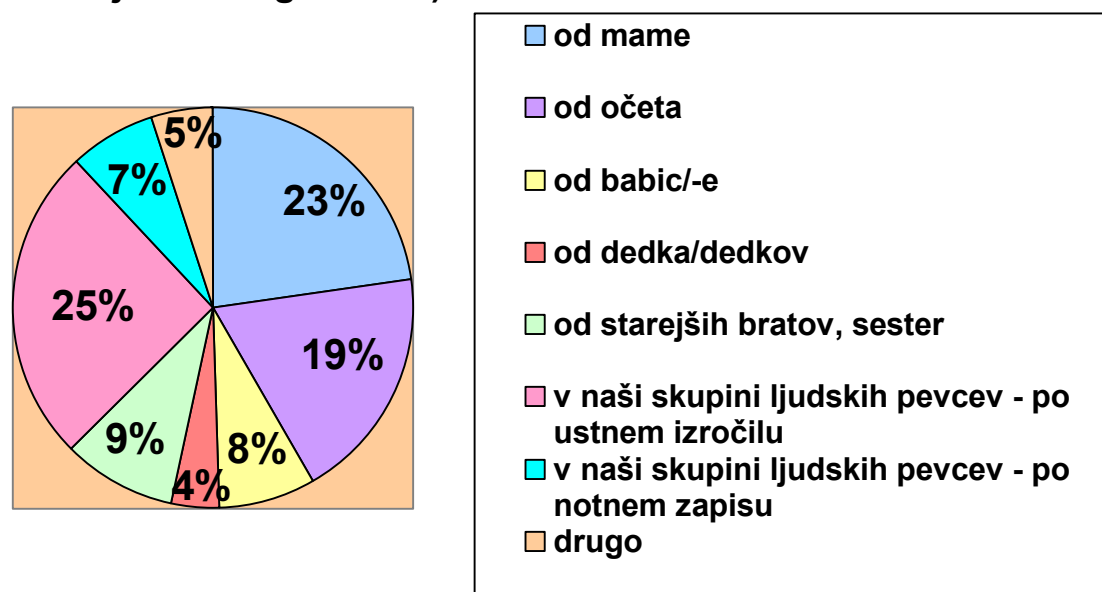
**3. V tej skupini sodelujete predvsem zaradi
(Možnih je več odgovorov.):**

Grafikon 2: Razlog sodelovanja v skupini

Dobra tretjina danih odgovorov se nanaša na veliko ljubezen do petja, tretjina odgovorov poudarja željo po ohranjanju pevske tradicije našega območja, slaba tretjina pa prijetno druženje. Druge možnosti ni navedel nobeden.

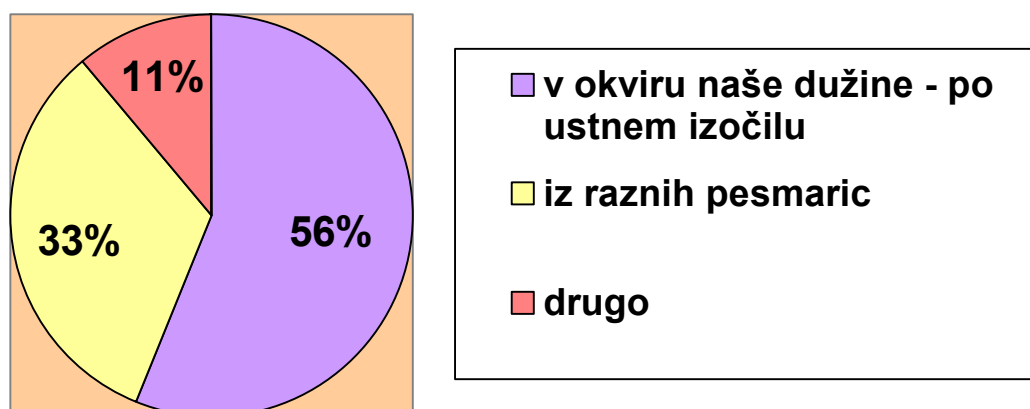
**4. a) Kje, od koga ste se vi osebno naučili ljudskih pesmi, ki jih poje
vaša skupina ljudskih pevcev?
(Možnih je več odgovorov.)**

Grafikon 3: Posredniki ljudskih pesmi

Na vprašanje 4. a so odgovarjali le člani skupin pevcev ljudskih pesmi, ne pa tudi vodje. 25 % anketirancev, to je največji delež, navaja kot vir za učenje ljudskih pesmi ustno izročilo v okviru skupine pevcev, 23 % mater, 19 % očeta, 9 % starejše sorojence, 8 % babico, 7 % notni zapis v okviru skupine, 4 % dedka. Seštevek odgovorov, ki se nanašajo na posredovanje po ustnem izročilu v družini, znaša 63 %. Pri tem so ženske (matere in babice) nekoliko pogosteje posredovalke izročila kot moški (očetje in dedki). 5 % odgovorov navaja »drugo«: učenje pesmi od kolegic (1), v zboru (2), na vasi pod lipo (1), med ljudmi na vasi (1), v šoli (2), od drugih ljudskih pevcev (2) itd.

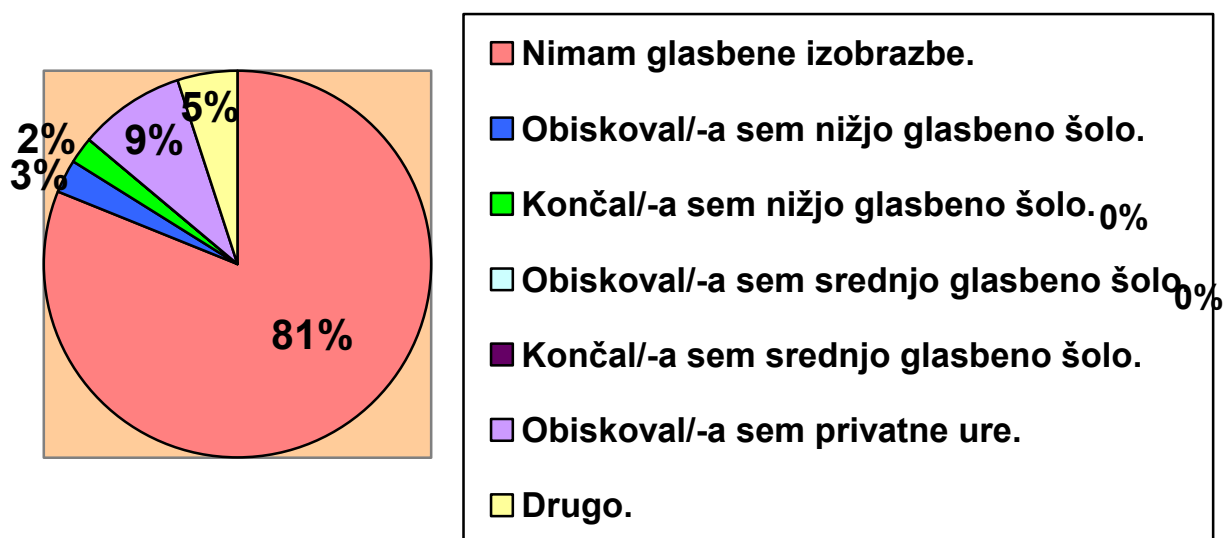
4. b) (Možnih je več odgovorov.)

Grafikon 4: Učenje ljudskih pesmi

Odgovarjali so vodje skupin pevcev ljudskih pesmi. Več kot polovica odgovorov (56 %) omenja učenje ljudskih pesmi v družini – po ustnem izročilu, dobra tretjina odgovorov (33 %) učenje iz raznih pesmaric, ostalih 11 % odgovorov pa »drugo« – od drugih ljudskih pevcev. Primerjava odgovorov članov skupin in vodij o učenju pesmi v družini kaže, da se ta delež razlikuje za 7 %: 63 % člani skupin, 56 % vodje skupin. »Največ pesmi so nam izročili ustno ali pisno naši starši in prijatelji.« (Matija Lisec v anketi.)

5. Kakšna je vaša glasbena izobrazba? (Možnih je več odgovorov.)

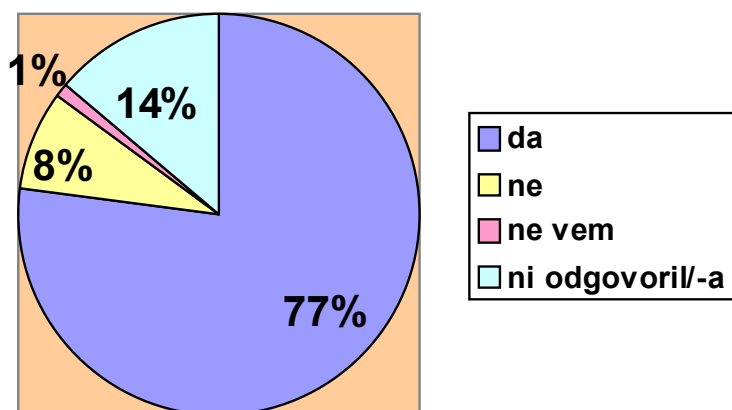

Grafikon 5: Glasbena izobrazba

81 % anketirancev nima glasbene izobrazbe. 19 % jih torej navaja, da so se glasbeno izobraževali, 9 % odgovorov zajema obiskovanje privatnih ur, 5 % odgovorov pa »drugo« (seminarji oz. petje v pevskem zboru). Formalno glasbeno izobrazbo (končano nižjo glasbeno šolo) sem zasledila samo v 3 % odgovorov, 2 % pa se nanašata na obiskovanje nižje glasbene šole.

Od vodij skupin nihče nima formalne glasbene izobrazbe. Trije vodje so pod rubriko »drugo« navedli seminarje JSKD. Tak rezultat je pričakovan, saj gre za ljudsko glasbeno izročilo, glasbeno praviloma nešolanega prebivalstva.

6. Ali je v vašem kraju ohranjena navada *petja Jurja*?

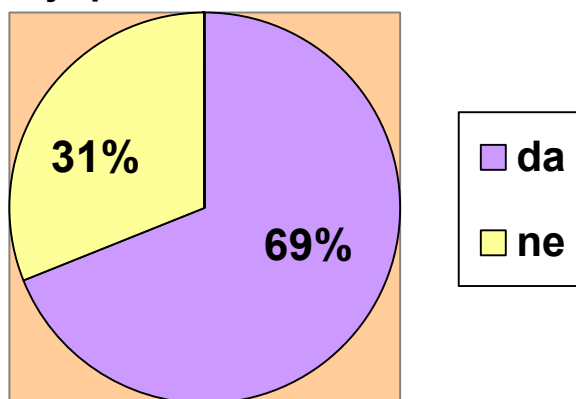

Grafikon 6: *Petje Jurja*

Pri tem vprašanju sem opazila velik delež anketirancev, kar 13 (14 %), ki niso odgovorili, zato ta podatek izjemoma upoštevam v grafikonu. 77 % anketiranih odgovarja, da je navada *petja Jurja* v njihovem kraju še ohranjena, medtem ko jih 8 % navaja, da ta navada pri njih ni več živa. 1 % vprašanih odgovarja z »ne vem«. Rezultat je ovrgel 4. hipotezo, v kateri sem predpostavila, da koledniški obhodi na jurjevo na našem območju niso več ohranjeni.

Kraji, prizorišča *petja Jurja*, omenjeni v anketah, so Boštanj, Vrh pri Boštanju, Preska, Florjanska ulica v Sevnici oz. stari del Sevnice, Ledina, Šmarje, Zabukovje, Podvrh, Trnovec, Lončarjev Dol, Blanca, Krmelj, Vrhek, Polje, Goveji Dol, Gabrijele, Budna vas, Šmarčna. Najbolj izstopa Boštanj z okolico. »Jurjeva pesem se poje v Boštanju brez prestanka v vseh vaseh. Vsaka vas ima svojo melodijo in besedilo.« (Alojz Fon v anketi.) »Petje sv. Jurja je v našem kraju čudovit običaj. Zberemo se na večer in pojemo Jurjevo pesem od hiše do hiše.« (Matija Lisec v anketi.) Na Razborju in Telčah pa ta navada, po navedbah nekaterih v anketi, ni več živa. Zvonka Mrgole se *petja Jurja* spominja le iz otroštva, zdaj pa se pri njih (Telče) ne poje več. Ana Vidic za Razbor navaja, da se ta običaj ni ohranil, pojejo pa *Florjana*. To potrjujejo tudi odgovori šestih članov skupine Fantje z Razborja, ki jih sicer v rezultatih ankete nisem upoštevala.

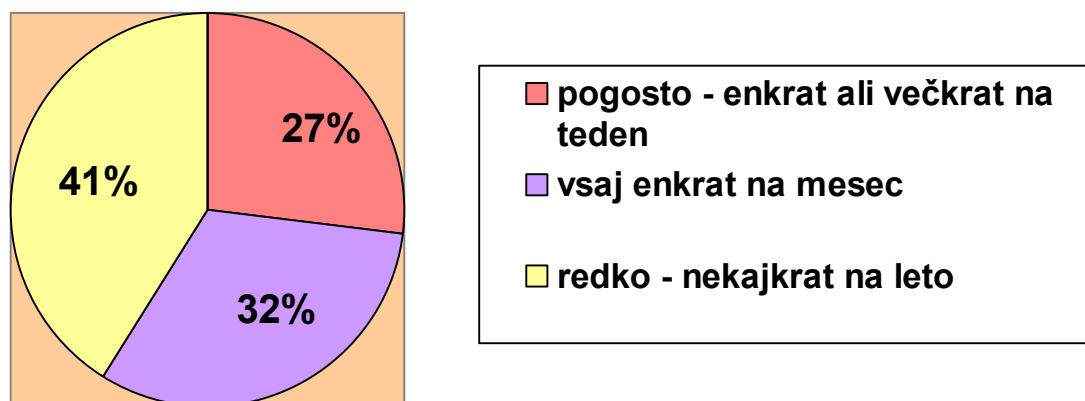
7. Ali je pri vas doma še živo družinsko petje ljudskih pesmi?

Grafikon 7: Družinsko petje ljudskih pesmi

Na 7. vprašanje je odgovorilo vseh 95 anketirancev. 69 %, to je 66 anketirancev, jih navaja, da doma prepevajo ljudske pesmi, 31 % (31 anketirancev) pa jih doma ne prepeva. Takega rezultata nisem pričakovala; prepričana sem bila, da bo odstotek tistih, ki doma še pojejo, nižji. Ta odstotek pa bi bil še višji, če ne bi nekateri anketiranci živeli sami. Tako je npr. Ana Vidic, vodja Ljudskih pevcev z Razborja, pripisala: »Ne, ker nima kdo (peti, op. a.)«. Milena Krajnc, vodja Ljudskih pevcev DU Sevnica, pa je dodala, da pojejo, kadar pridejo skupaj.

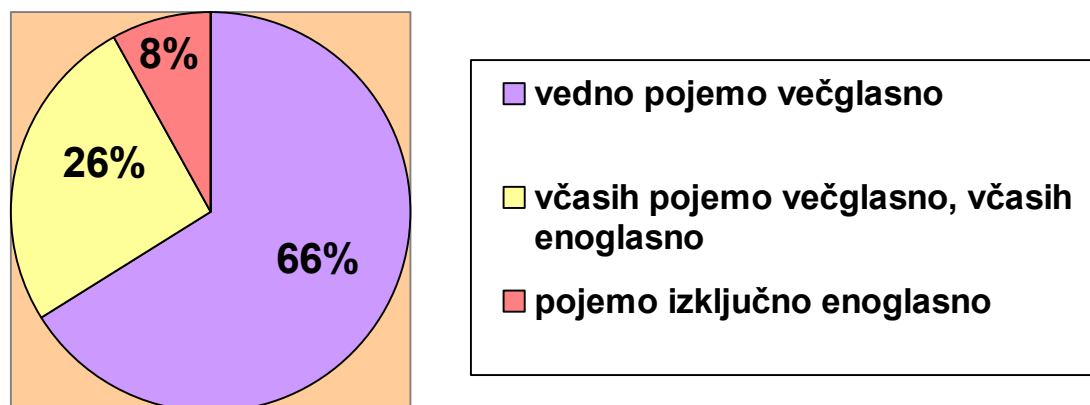
8. V naši družini pojemo:

Grafikon 8: Pogostost petja ljudskih pesmi v družini

Na vprašanje št. 9 je odgovorilo 59 vprašanih. 7 od 66 anketirancev, ki so pri prejšnjem vprašanju navedli, da doma prepevajo, torej ni odgovorilo. Nekajkrat na leto v družinskem krogu zapoje 41 % od 59 anketirancev, vsaj enkrat na mesec 32 %, medtem ko pogosto prepeva 27 %.

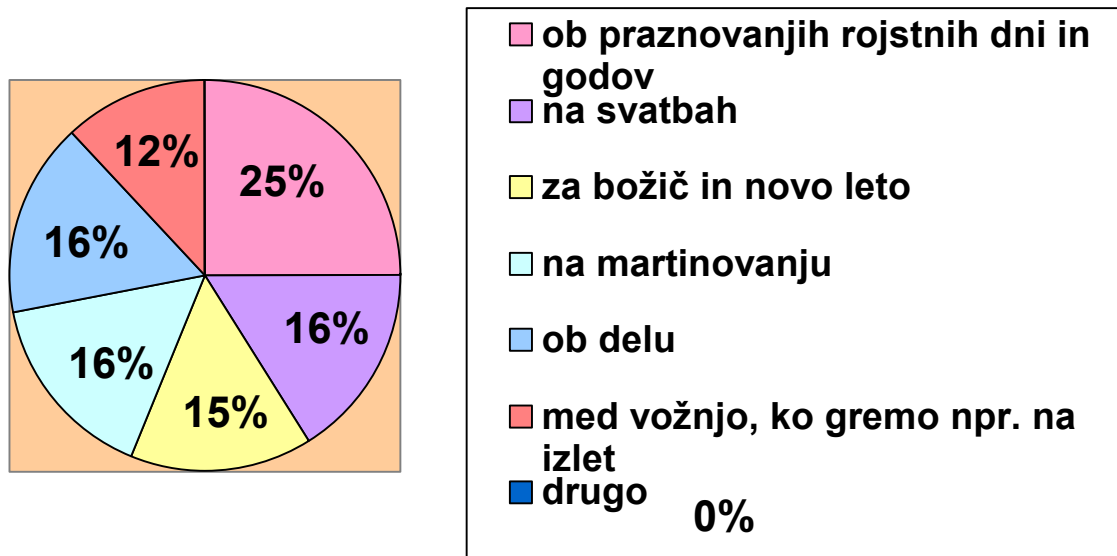
9. Kadar nas doma poje več skupaj:

Grafikon 9: Način petja v družini

Na 10. vprašanje je odgovorilo 66 anketirancev, torej vsi, ki doma še gojijo družinsko petje. 66 % anketirancev od teh navaja, da doma vedno pojejo večglasno, 26 % jih včasih poje večglasno, včasih enoglasno, 8 % pa je takih, ki pojejo izključno enoglasno.

10. Ljudske pesmi v naši družini pojemo (Možnih je več odgovorov.):

Grafikon 10: Priložnosti za petje ljudskih pesmi v družini

Najvišji odstotek, 25 % odgovorov, zajema petje ob osebnih praznovanjih rojstnih dni in godov. Običajem življenjskega kroga pripada 16 % (petje na svatbah), praznikom koledarskega leta skupaj 31 %: 16 % martinovanju in 15 % praznovanju božiča in novega leta, petju ob delu 16 %, petju med vožnjo pa 12 % odgovorov.

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA VODJE SKUPIN PEVCEV LJUDSKIH PESMI

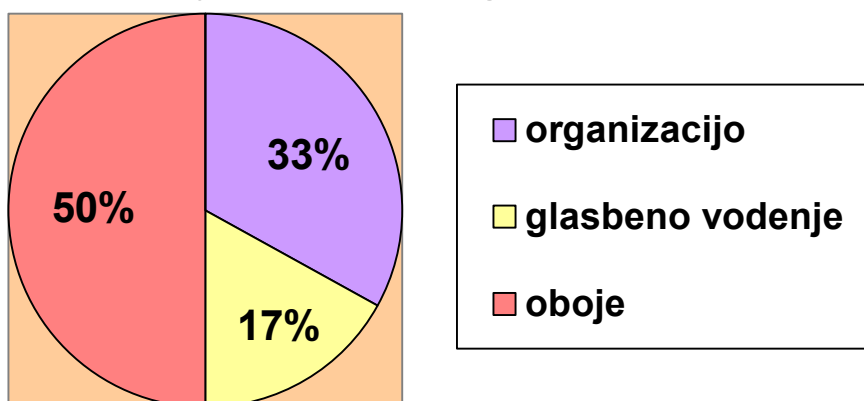
1. Ime in priimek: _____

2. Letnica rojstva: _____

3. Ime skupine pevcev ljudskih pesmi, ki jo vodite: _____

4. Število pevcev v skupini: _____

5. Vaše vodenje skupine obsega:

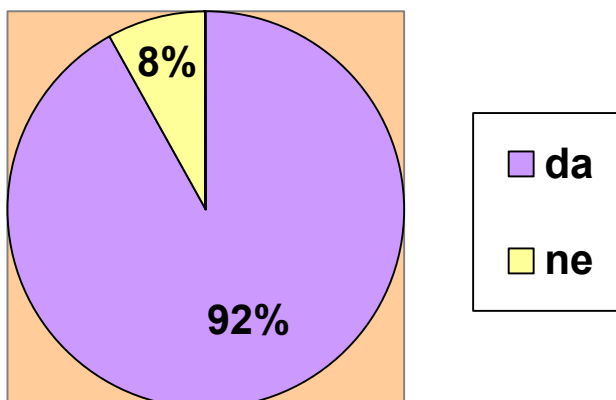
Grafikon 11: Zadolžitve vodij

Na 5. vprašanje je odgovorilo 12 anketirancev – torej vodje vseh skupin. 33 % jih pravi, da njihovo delo v skupini obsega le organizacijo, 17 % samo glasbeno vodenje, polovica (50 %) pa opravlja oboje.

6. Opis dela vodje:

Delo vodij je zbiranje (2) in izbiranje pesmi (2), dajanje navodil za petje (melodijo) in opozarjanje na pravilno petje (1), učenje pesmi (1) po glasovih (1), sprejemanje vabil, pisanje prijavnice za nastope, organizacija vaj, prevoza in vodenje evidenc – organizacija (4). Štirje na to vprašanje niso odgovorili.

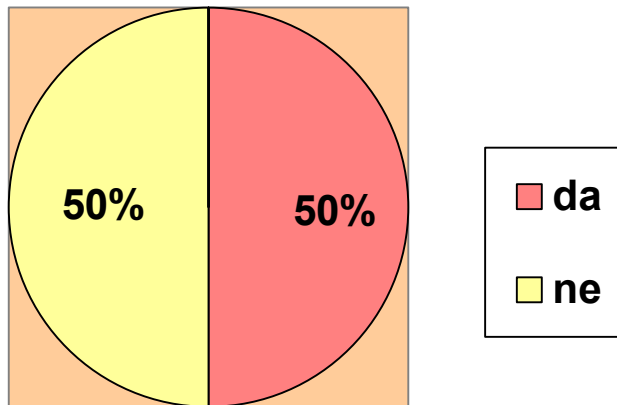
7. Ali vodite še kakšno drugo glasbeno zasedbo?

Grafikon 12: Vodenje drugih glasbenih zasedb

Skoraj nihče ni vodja nobene druge glasbene zasedbe, le eden (8 %) vodi še pevski zbor.

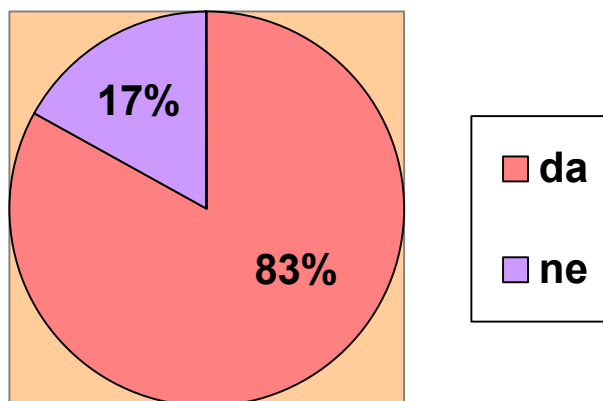
8. Ali igrate kakšen inštrument?

Grafikon 13: Igranje inštrumentov

Polovica vprašanih vodij igra kakšen inštrument: kitaro (1), diatonično harmoniko (3), klavir (1), klavir in sintesajzer (1), polovica pa nobenega.

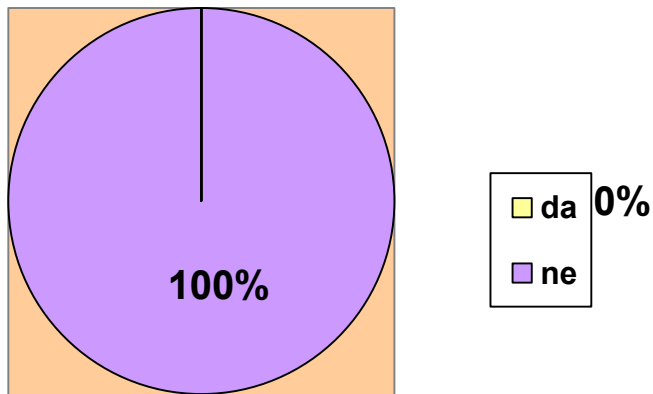
9. Ali skupina ljudskih pevcev/pevk deluje pod okriljem kakšnega društva?

Grafikon 14: Društvo

Po navedbi vodij 10 skupin pevcev ljudskih pesmi deluje pod okriljem kakšnega društva (83 %), 2 skupini (17%) pa ne. Ta rezultat je eden od argumentov za potrditev 3. hipoteze. Predvidevala sem namreč, da organizirano petje ljudskih pesmi prevladuje nad spontanim. Druge argumente navajam v razpravi na strani 89. Pregled društev, ki jim pripadajo posamezne skupine, navajam v poglavju 6.1 *Skupine pevcev ljudskih pesmi*.

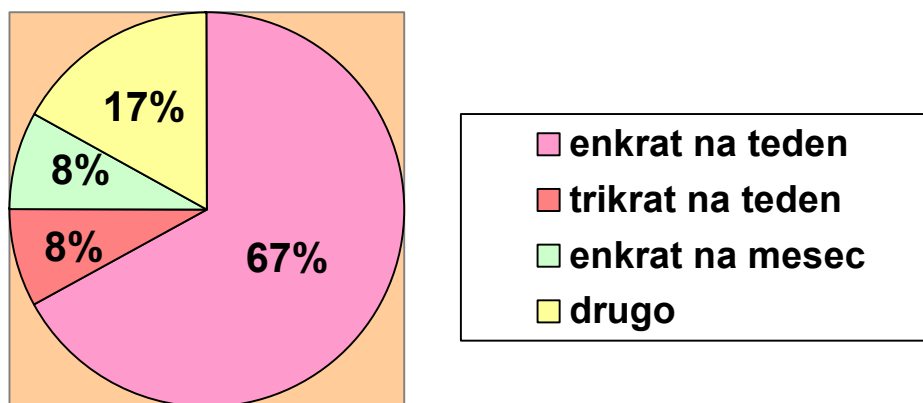
10. Ali dobivate za vodenje skupine honorar?

Grafikon 15: Honorar

Nihče od dvanajstih vodij ne prejema honorarja.

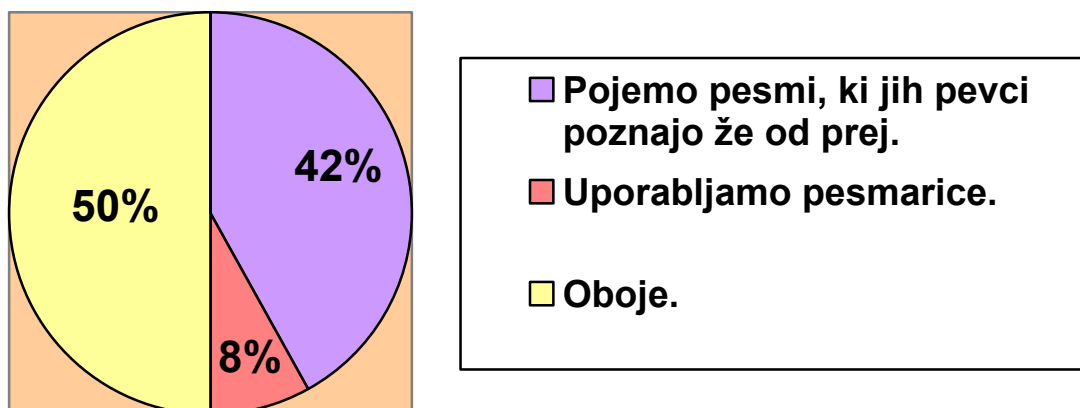
11. Kolikokrat se dobivate na vajah?

Grafikon 16: Pogostost vaj

8 vodij (67 %) pravi, da vadijo enkrat na teden, vendar ena od skupin zdaj redkeje, druga pred nastopi dvakrat, en vodja pa navaja, da včasih tudi dvakrat tedensko. Ena skupina vadi trikrat na mesec (8 %), naslednja enkrat na mesec (8 %). Pevci dveh skupin (17 %) se dobivajo »po potrebi in pred nastopi« oz. »pogosteje pozimi in pred nastopi«.

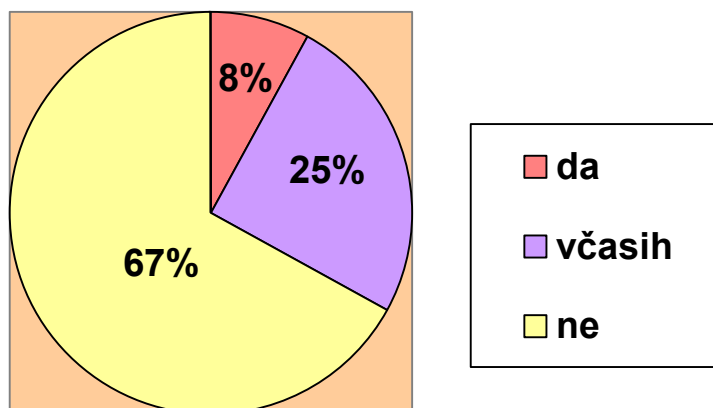
12. Uporablajte pesmarice za besedilo ali požete pesmi, ki jih pevci znajo že od prej?

Grafikon 17: Uporaba pesmaric

5 skupin (42 %) poje pesmi, ki jih pevci poznajo že od prej, 1 skupina (8 %) uporablja pesmarico, 6 skupin (50 %) pa oboje. »Nekatere pevke so prave zakladnice starih ljudskih pesmi.« (Milena Krajnc v anketi.)

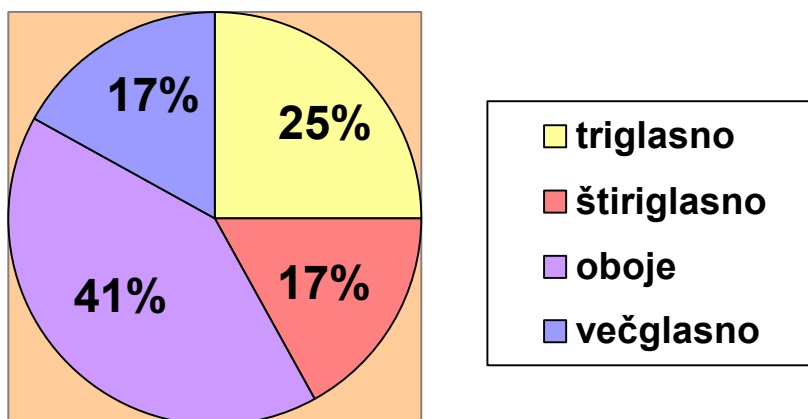
13. Ali uporabljate na vajah kdaj tudi notne zapise ljudskih pesmi?

Grafikon 18: Uporaba notnih zapisov

Ena skupina (8 %) na vajah vedno uporablja note, 3 skupine (25 %) jih uporabljajo včasih, ostalih 8 (67 %) pa jih ne uporablja nikoli.

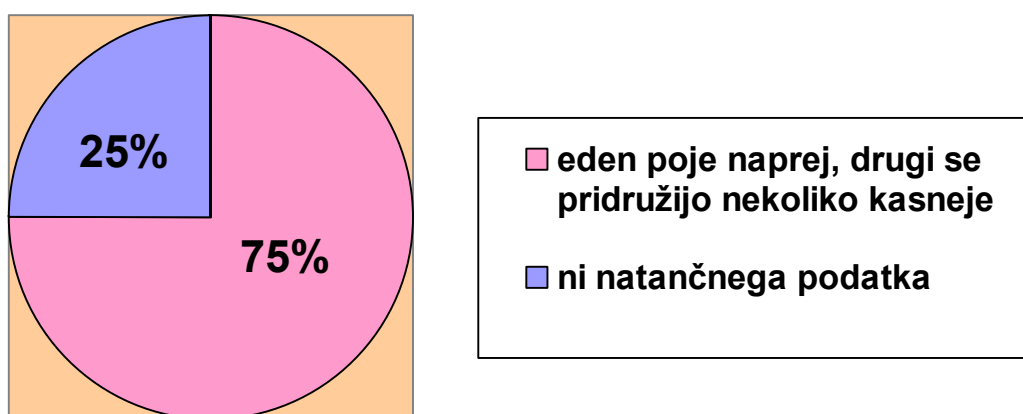
14. a) Kako pojete?

Grafikon 19: Način petja

5 skupin (41 %) poje triglasno in štiriglasno, vendar se zdi, da je štiriglasje zastopano v manjši meri: »pojemo triglasno, včasih celo štiriglasno« (Razbor), tri skupine (25 %) pojejo samo triglasno, dve skupini (17 %) samo štiriglasno, ena od njiju včasih celo petglasno, dve skupini (17 %) pa večglasno, vendar se ne opredelijo natančneje.

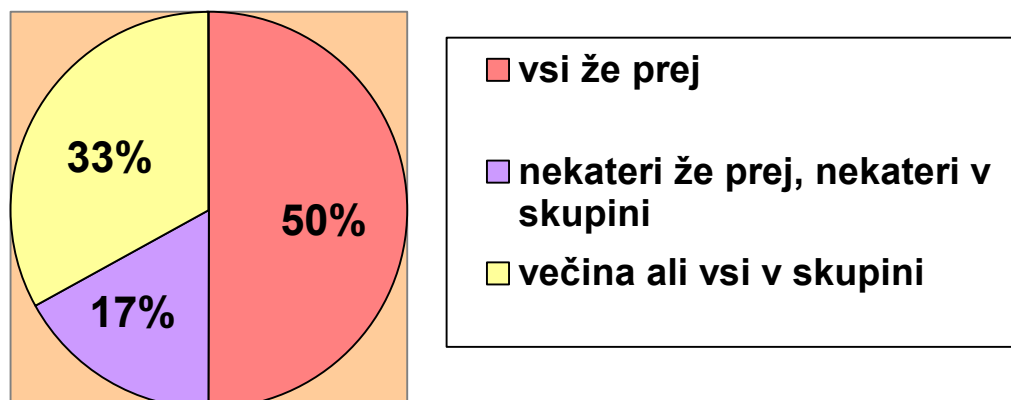
14. b) Kako začenjate peti?

Grafikon 20: Način začenja petja

V devetih skupinah (75 %) pevci pojejo tako, da eden poje naprej, drugi pa se mu pridružijo nekoliko kasneje. 3 skupine (25 %) niso natančno navedle tega podatka. Za to območje značilno poimenovanje glasov so navedli vodje treh skupin: »ena začne, druga poje čez, ena poje iber, dve pojeta bas« (Razbor – štiriglasje), »eden naprej, drugi čez, basi pa se pridružijo kasneje« (Preska – triglasje), »naprej, na čez, bas« (Vrhek – triglasje). Poimenovanje z izrazi, prevzetimi iz zborovske postavitve glasov, sem opazila pri dveh skupinah: »začne 2. tenor, drugi se pridružijo pri drugem refrenu« (Jurjevci), »naprej poje pevec 2. tenorja, drugi začnemo malo kasneje« (Boštanj).

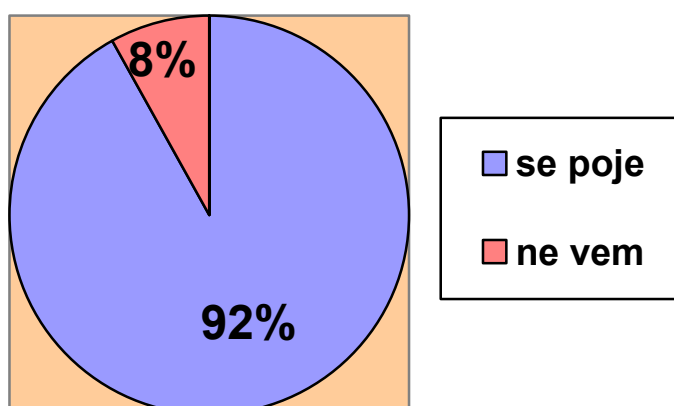
15. Ali so ta način petja vaši pevci obvladali že prej ali so se ga naučili v skupini?

Grafikon 21: Posrednik načina petja

6 vodij (50 %) navaja, da tak način petja pevci poznajo že od prej, 2 vodji (17 %), da so se tega nekateri naučili v skupini, drugi so znali že prej, pevci štirih skupin (33 %) pa so se tega načina petja naučili v skupini.

16. Ali se na sevniškem območju še kdaj spontano poje ljudske pesmi?

Grafikon 22: Spontano petje ljudskih pesmi

Tako visok odstotek (92 %) pozitivnih odgovorov na to vprašanje me je presenetil. »V naši vasi se še sliši petje na vasi, naj bo ob praznikih ali ob delu.« (Matija Lisec, Preska.) Vendar pet vodij skupin poudarja, da se spontano petje pojavlja zelo redko. Priložnosti, ob katerih se spontano poje, navajajo vodje največkrat razna opravila (trgatev, ličkanje, koline), nato praznovanja in različne družabne dogodke. Glede na nekdanje bogastvo običajev življenjskega in prazničnega kroga gre tu vsekakor za zelo majhen delež spontanega ljudskega petja. Zanimivo, da je jurjevanje pri tem vprašanju omenjeno le enkrat (Šmarčanke).

Prilogo so dobili vsi anketirani pevci – člani skupin, torej tudi vodje. Izpolnilo jo je 97 anketirancev. Z odgovori v prilogi sem želela preveriti točnost 5. hipoteze, v kateri sem domnevala, da so ljudske pesmi iz Štrekljeve zbirke in knjig Zmage Kumer, zapisane na našem območju, deloma še žive med ljudmi. Ljudska pesem je živa med ljudmi, če je ohranjena tudi njena melodija, torej, če jo ljudje še znajo zapeti. Zato sem seveda bila najpozornejša na odgovore c) Pesem znam zapeti.

Zaporedna številka in prvi verz pesmi	Odgovor a [%]	Odgovor b [%]	Odgovor c [%]	Št. v prilogi
1. Stoji, stoji tam Beligrad	66	28	6	15
2. Za bolezen so recnije	20	25	55	16
3. Hvaljen bod Jezus, Marija	29	34	37	2
4. Veselo, veselo skoz božjo pomoč	66	25	9	4
5. Hvaljen bod Jezus in Marija	23	40	37	3
6. Glejte, glejte, kaj je tam	65	22	13	5
7. Svet Janez je korar biw	78	21	1	1
8. Radecki ima sivo glavo	64	26	10	17
9. Prelepa je cvangarca	82	15	3	13
10. Visoka je gora	60	27	13	14
11. Dekle pleničke pral pr frišnem studenc	32	28	40	9
12. En mucek je prišel	68	21	11	12
13. Kaj, kaj, kaj jaz tebi dam	69	25	6	10
14. Zmirom se veselim	66	27	7	6
15. Bratci, skupaj veselimo se	73	20	7	7
16. Ljuba pomlad že prišla bo	47	39	14	11
17. Zahvalmo, zahvalmo preljubga Boga	83	13	4	8
18. Spomlad je razcvetena	44	33	23	18
19. Oj, kako strašno	72	20	8	19
20. Fanti se zbirajo	42	27	31	21
21. Oj, solnce mi izhaja	68	23	9	20
Skupaj	57	26	17	

Tabela 1: Rezultati priloge

Rezultati kažejo, da je bila 5. hipoteza pravilna. Pesmi iz Štrekljeve zbirke in knjig Zmage Kumer zna zapeti 17 % anketiranih. To je odstotek za vse pesmi skupaj. Torej so te pesmi deloma res žive med ljudmi. Ker so rezultati pri posameznih pesmih zelo različni, sem naredila vrstni red pesmi glede na odgovor c.

Poznavanje pesmi (odgovor c) in prvi verz pesmi	Odgovor a [%]	Odgovor b [%]	Odgovor c [%]	Zaporedna št. v prilogi
1. Za bolezen so recnije	20	25	55	2
2. Dekle pleničke pral pr frišnem studenc	32	28	40	11
3. Hvaljen bod Jezus, Marija	29	34	37	3
4. Hvaljen bod Jezus in Marija	23	40	37	5
5. Fanti se zbirajo	42	27	31	20
6. Spomlad je razcvetena	44	33	23	18
7. Ljuba pomlad že prišla bo	47	39	14	16
8. Glejte, glejte, kaj je tam	65	22	13	6
9. Visoka je gora	60	27	13	10
10. En mucek je prišel	68	21	11	12
11. Radecki ima sivo glavo	64	26	10	8
12. Veselo, veselo skoz božjo pomoč	66	25	9	4
13. Oj, solnce mi izhaja	68	23	9	21
14. Oj, kako strašno	72	20	8	19
15. Zmirom se veselim	66	27	7	14
16. Bratci, skupaj veselimo se	73	20	7	15
17. Stoji, stoji tam Beligrad	66	28	6	1
18. Kaj, kaj, kaj jaz tebi dam	69	25	6	13
19. Zahvalmo, zahvalmo, preljubga Boga	83	13	4	17
20. Prelepa je cvangarca	82	15	3	9
21. Svet Janez je korar biw	78	21	1	7
Skupaj	57	26	17	

Tabela 2: Prikaz rezultatov odgovora »c« (razvrščenih po vrsti)

Pesem, ki jo zna zapeti največ anketiranih (55 %), je *Za bolezen so recnije*. Pesmi ne pozna 20 % anketiranih, 25 % pesem pozna, a je ne bi znali zapeti.

Sledi *Dekle pleničke pral pr frišnem studenc*, ki jo zna zapeti 40 % anketiranih.

Dve jurjevski kolednici, *Hvaljen bod Jezus, Marija* (Boštanj) in *Hvaljen bod Jezus in Marija* (Vrh pri Boštanju), sta zastopani s po 37 %. Precejšen je tudi delež tistih, ki obe pesmi poznajo, a ju ne znajo zapeti (34 % in 40 %). Glede na razširjenost običaja *petja Jurja* je to zelo logičen rezultat. Pri obeh pesmih je skupen odstotek tistih, ki pesem poznajo, nad 70 %. Toda jurjevska kolednica *Veselo, veselo skoz božjo pomoč* (Kompolje) je živa le med 9 % anketiranih, ne pozna pa je kar 66 %. Tak rezultat morda gre pripisati dejstvu, da ima vsaka vas svojo Jurjevo pesem, Kompolje pa je zelo majhen kraj.

Na 5. mestu je pesem *Fantje se zbirajo*, ki jo zna zapeti 31% anketiranih.

Najmanj anketiranih (1 %) zna zapeti pesmi *Svet Janez je korar biw*, čeprav 21 % pesem sicer pozna oz. so jo že slišali, *Prelepa je cvangarca* (3 %), *Zahvalmo, zahvalmo preljubga Boga* (4 %), *Kaj, kaj, kaj jaz tebi dam* in *Stoji, stoji tam Beligrad* (vsaka 6 %) itd.

6.5 INTERVJUJI

6.5.1 IVAN VOVK

1. Prosim, če se mi na kratko predstavite.

Sem Ivan Vovk, doma z Ledine, nekoč sem delal v tovarni Lisca, zdaj sem upokojen.

2. Ali mi lahko poveste kaj o vaši pesmarici ljudskih pesmi?

Pesmi je kakšni dve leti, okoli 1998, pisala moja sestra Marija zato, ker so narodni zaklad in bi jih bilo treba ohraniti. Zapisane so po spominu, nekatere pa so prepisane iz starih pesmaric. Kar nekaj je Slomškovih. Verjetno ne zna zapetih vseh, ker se danes ne poje več tako kot včasih. Tudi jaz ne znam vseh, vendar pa vem za vsako zapisano. Ljudje moje pesmarice ne poznajo kaj preveč. Ljudske pesmi je zapisoval že moj oče, vendar so se izgubile, vem pa še za Anico Žibert in Francija Srbčiča, ki sta jih tudi zapisovala.

3. Ste bili ali ste član kakšne skupine ljudskih pevcev?

Včasih pojem v skupini Ljudski pevci z Blance, kadar kdo zboli, drugače pa pojem v Oktetu Jurij Dalmatin v Boštanju in pri pevski skupini Encijan.

4. *Pesem od Borovnic* iz »vaše« pesmarice vsebuje kar nekaj krajevnih in osebnih imen.

Pesem od borovnic so zapisale neke ženske pred mnogimi leti. Med ljudmi ni ravno znana, včasih pa jo zapojeva s Francijem Srbčičem. Brlica je bila tista ženska, ki je iz gozda podila ljudi, ki so nabirali borovnice. Za *Kolinko* ne vem točno, vendar je bila iz Šmarja, prav tako za Mirklnovo Maliko. Dolina Benkova je nad Krakovim (Orešje), Šmarska vas pa Šmarje, ki je nekoč bilo še manjše, zato vas.

5. *Pesem Slovo* je, kakor je zapisano ob njej, napisala Apolonija Vovk. Ali lahko poveste kaj več o tem?

Apolonija Vovk je bila moja stara mama. Ko je bila velika noč, so nesli *žegn* h kapelici in rekli, da se bo tista, ki bo prva prišla domov, tudi prva možila. Njena hčerka, moja teta, je zaradi tega dobila pljučnico in umrla. Stara mama je pesem torej napisala njej v slovo, v spomin.

6. Ali poznate še koga, ki ustvarja besedila pesmi?

Pesmi je pisal tudi moj oče.

7. *Pesem od pusta* ima 17 kitic. Ali bi znali zapeti vse?

Moj oče je znal zapeti vse kitice *Pesmi od pusta*. Danes nobeden ne poje vseh, še posebej, če je pesem dolga, saj ni dovolj zanimiva za ljudi.

8. Kdo vas je naučil peti ljudske pesmi? Ste v mladosti v vaši družini pogosto peli ljudske pesmi?

Pesmi sem se naučil od svojih staršev, prepevali pa smo ob božiču in veliki noči. Včasih smo peli mnogo več kot danes, kakšne večere še in še.

9. Kaj pa danes? Ali požete v domačem krogu? Ali vaši otroci, vnuki pojejo ljudske pesmi? Zakaj, menite, da se danes poje manj kot nekoč?

Z ženo ne pojeva, prav tako ne z otroki, vnuki. Danes se poje manj zaradi hitrega tempa življenja, vse je v denarju.

10. Požete iste pesmi kot nekoč? Ali požete tudi narodno-zabavne pesmi? Požete tri-ali štiriglasno?

No, pesmi seveda tudi pozabljam, saj se poje manj kot nekoč. Če je mogoče, pojemo štiriglasno – naprej, čez in bas. (To je triglasno petje. Op. a.) Včasih pa se kdo, ki ne zna prav peti, petju nekako pridruži, kar pa me moti. Pojemo samo ljudske pesmi.

11. Ali v vašem kraju izven družine še kdaj zapojete ljudske pesmi spontano v moški ali mešani družbi? Če da, ob kakšnih priložnostih, običajih?

Rad sem hodil na Kranjsko, kjer sem imel prijatelje in smo veliko peli. Danes brez težav še zapojem v moški družbi. Če vidim, da kaka neznana družba poje, hitro pristopim, in če je prava energija, se jim kar pridružim.

12. Ob kakšnih priložnostih oz. običajih ste peli nekoč?

Včasih smo peli med kopanjem v vinogradu, dosti več po njem, danes pa ne več. Veliko se je pelo tudi zvečer, ko smo pokosili ali pa ko smo na podu ravnali slamo. Za trgatev se je pelo nekoč in se še, prav tako za martinovo in koline. Pri ličkanju je bilo v zadnjih časih tako, da sem začel peti, vendar ni bilo odziva. Božično koledovanje tu ni bilo v navadi, za tri kralje pa še danes hodijo pet v Rovišču, kar mi je pravil Zalokar. (Nič se ne mažejo.) *Jurja* nas je včasih pet do šest moških hodilo *pet* po Ledini, na Orehovo, šli pa smo še kam drugam. Začeli smo 23. aprila zvečer; za darove smo dobili jajca, denar in klobase. Kjer nas niso lepo sprejeli, jih naslednje leto nismo obiskali, za kar jim je bilo tudi žal. Prvič sem šel *pet Jurja*, ko sem bil star čez trideset let. Lani nisem šel, prejšnja leta pa so z nami hodile tudi ženske, kar prej ni bilo v navadi. Včasih nas kdo povabi tudi v hišo, kje drugje pa nas ne slišijo, zato jim zapojemo še kakšno več. Za florjanovo nisem nikoli pel.

Včasih smo šli komu zaropotat za god, da smo ga zbudili, nato zapeli *Zabučale gore* in se potem veselili. Včasih gremo z oktetom še komu zapet za god, vendar ne ropotamo, tako kot smo včasih. Vasovali nismo veliko, ker ni bilo toliko možnosti peti pod oknom.

13. Katere pesmi ste peli ob določenih običajih?

Med kopanjem vinograda smo peli *Pesem o sv. Urbanu*, med žetvijo pa *Pršu bo svet Mihel*. Oče je sestavil veliko pesmi. Ko je šel kam mlatit, je pel:

Halo, halo, vstajajte vsi ljudje,
Vovkov Jože že mlatet gre.
Danes gre na Dobrovo k Klenovškovim,
jutri na Ledino k Črničevim.

Za trgatev smo peli *En hribček bom kupil*, pa tudi za koline. Pesem imam zapisano tudi v pesmarici.

14. Ali poznate katero pesem, ki opeva kraje, ljudi na območju občine Sevnica?

Vem za pesmi *Pesem od borovnic*, *Ledina*, *Oj Lisca*, *visoka planina*. Zadnjih dveh ne znam zapeti. *Ledina* ni ravno znana, *Oj Lisca*, *visoka planina* malo bolj, vem tudi, da jo je uglasbila gospa Kozmos z Razborja. Kdo je napisal besedilo, ne vem.

15. Katere so vaše najljubše ljudske pesmi?

Moja najljubša pesem, in jo velikokrat tudi zapojem, je *Sem se oženil, se kesam za svoj preljubi ledig stan*. Vse ljudske pesmi so mi ljube.

PESMARICA IVANA VOVKA Z LEDINE

Rokopisna pesmarica, ki jo hrani Ivan Vovk, je nastala okrog leta 1998. Marija Vovk, Ivanova sestra, je vanjo po spominu, nekaj pa tudi iz starih pesmaric, zapisala 95 ljudskih in ponarodelih pesmi, da bi ohranila »narodni zaklad«, kot pravi njen brat Ivan. Zapisovanje je trajalo dve leti.

Posebnost pesmarice je veliko število kitic v mnogih pesmih. V najdaljši pesmi z naslovom *Sedanji svet* sem naštela kar 22 kitic, *Pesem od pusta* obsega 17 kitic, *Pesem od borovnic* 16, *Koline* pa 15 kitic.

PESEM OD BOROVNIC (Pesmarica Ivana Vovka)

"Leda" 53

15

Na združje gospodarja
 kar daje pit brez duarja
 čez združje vsak sedmimorsko
 te rouke naše skupje.

15 Pesem od Borovnic

1
 Od daleč smo na Liso šli
 da bi si svet ogledali
 seboj smo imeli dahuogled
 smo gledal po širokem svetu.

2
 Zor hitro smo zagledali
 da se pri Brilici kadi
 ko borovnice selijo
 jih s stariju grabljau obrveajo.

3
 Tudi mi smo se bli pa podal
 da bi bli kaj bruce nabral
 al mi se dalo čie nabrat
 ker je bila tamkaj strasna zrot.

4
 Kdo hče pa to zrot pozust
 morja it borovnice brat
 ima rouke avge, delaji vnt
 kakor kral 4e roglit.

57

"Leda" 57

10

Zolirka je urecna gla
 ko je shoz vore šla
 ko Brilica za njo leti
 za borovnice jo drži.

11
 Zolirka vej vsa prestnosema
 kor po dolinu se pada
 čua kor po gora leti
 po dolini Brilicni.

12
 Prevrгла je kosarice
 z Chuičami napolajue
 al te kosarice so ble
 hirkelmore kalike.

13
 Pa se dol o Smarsli vas
 se je nareche eden špas
 hirkelmore harkka
 Brilic s škafa piti da.

14
 Pinesta je eu škaf pomij
 pa ji v bučo zapadi
 Brilica zdaj se mašini
 ko rouke suhe imaš kosti.

55

"Leda" 55

5

Pa to mi ble rubeua zrot
 to so bli učirka rust
 v rokah grablice drži
 pa borovnice jest hite.

6
 Za namu dirja in leti
 tak, da ji štripajo kosti
 šlic vedno daji se glasi
 počakite sme borovničarji.

7
 Katalda šlice ma pomac
 primeni grablice gredoc
 katalda z grabljau prihite
 štripala je kar s kostmi.

8
 Borovnice naše so
 me jik same učirauud
 čito smo tok debelih lie
 ko imauud dost bruc.

9
 Ne hodi cez učirsko rad
 to mi kor nubesen špas
 če te Brilica dobi
 ti polomi vse kosti.

59

"Leda" 59

15

Koz je harko tud svet
 ko harko zrusko je dobit
 da vsak vesir pri njej lezi
 gletoro kaj borovnic dobi.

16
 Zdeaj bonus pesem to silent
 pa borovnice zapustil
 nau pa rosmo dober tek
 saj koste imeli eru drub.

16 Sednaji svet

1
 Eua pesem hčema peti
 učitud nsem ma glas
 in mekaj v misel vzeti
 kak je sednaji čas
 kako se gudje naujo
 po svet pregreche krosijo
 da žalostud je slisati kaj toega od gudje.

2
 Pa nudar je vrxti
 kaj sami slisimo
 poglejmo pa po svetu
 kaj reudor vidimo
 Mas hudi časi stiskajo

Slika 35: Pesem od borovnic, 1. del, Slika 36: 2. del, Slika 37: 3. del, Slika 38: 4. del

6.5.2 IVAN PINOZA ST. in JOŽEFA DRNJAČ

Ivan Pinoza st. in Jožefa Drnjač, po domače Janko in Zofka, od leta 1989 skupaj živita v Šmarju. Z njima sem se pogovarjala 17. februarja pri njiju doma.

1. Kje ste živeli v mladih letih, kje zdaj? Koliko ste stari in s čim ste se ukvarjali (se ukvarjate)?

Janko: Živel sem v Žurkovem Dolu, po domače v Ostrešju, ko sem se poročil, na Ledini, danes pa v Sevnici (v Šmarju). Star sem 75 let, ukvarjal sem se s kmetijstvom, po poklicu sem bil zidar. Zdaj sem upokojen.

Zofka: Do leta 1955 sem živela v Artu blizu Sevnice, od takrat naprej pa v Sevnici (v Šmarju). Letos bom stara 77 let, bila sem vodja enote družbene prehrane, zdaj pa sem upokojenka.

2. Kdo vas je naučil peti ljudske pesmi?

Janko: Doma nismo veliko peli, največ pa sva pela z očimom, in to po letu 1948. Veliko pesmi sem se naučil od učitelja glasbe Viktorja Krenčiča, predvsem partizanskih.

Zofka: Ne spomnim se.

3. Ste v mladosti v vaši družini pogosto peli ljudske pesmi?

Janko: Peli smo le za materin, očimov in bratov god. Imeli so ga na isti dan, saj jim je bilo ime Jožefa, Jože in Jožko. Drugače sami nismo nikoli peli, vedno le v večji družbi. Hčerka Tončka je pela ljudske pesmi, hodila je tudi k pevskemu zboru, sin je igral in še igra na harmoniko ali pel ljudske pesmi. Žena pa tega ni počela. Skupaj nismo veliko peli, razen če nas je bilo več, ko so prišli sosedge, sorodniki ...

Zofka: Dokler se leta 1955 nisem poročila z Vinkom Drnjačem, čigar družina je veliko pela, sva peli le s sošolko Ivico. Nato sem pela otrokom in vnukom, spomnim se, da sva včasih pela z možem, ko sva šla kam peš. Vinko je lepo pel naprej, je tudi basiral, njegovi bratje in sestra pa so peli kot *štangelčki* (ptički, op. a.).

4. Kaj pa danes? Ali poje v domačem krogu? Ali vaši otroci, vnuki pojejo ljudske pesmi? Zakaj, menite, da se danes poje manj kot nekoč?

Janko: V domačem krogu niti zdaj ne pojem; moji vnuki se bolj malo ustavijo pri meni, gredo raje kar mimo (*smeh*). Danes mladina, namesto da bi pela, raje gleda televizijo.

Zofka: Z Ivanom nikoli ne pojeva, ko sva sama, le ko je večja družba. Ena hčerka poje v pevskem zboru, druga nikoli. Danes ljudje manj pojejo, ker nimajo časa.

5. Pojete iste pesmi kot nekoč? Ali pojete tudi kakšne narodno-zabavne pesmi? Pojete tri- ali štiriglasno?

Janko: Še vedno pojem stare pesmi, pa tudi nove, tiste, ki jih zapiše Albina Pompe. Te si nekajkrat preberem in zapomnim, vendar pa jih, če se s prijatelji ne vidimo kakšen mesec, kar

kmalu pozabim. Vedno ko se »razpojemo«, se spomnimo še na to in ono pesem, in jo poskušamo zapeti. Pojemo štiriglasno: eden naprej, drugi čez in prvi ter drugi bas. Jaz pojem 2. bas. Narodno-zabavnih pesmi ne pojemo.

Zofka: Tudi jaz še pojem iste pesmi kot včasih, poznam še kakšno več, vendar pa jih tudi pozabljam. Vse pojemo štiriglasno; eden naprej, eden *črez*, prvi in drugi bas, jaz pojem naprej, včasih pa smo tudi triglasno, kakor je pač bilo.

6. Se je način petja kaj spremenil?

Janko: Ne, pojemo še vedno štiriglasno.

Zofka: Ne.

7. Ali v vašem kraju izven družine še kdaj zapojete ljudske pesmi spontano v moški ali mešani družbi? Če da, ob kakšnih priložnostih, običajih?

Janko: Pojemo, kadar se s prijatelji, po večini upokojenci, dogovorimo za srečanje na Zajčji gori pri Pompetih, npr. za rojstni dan, god, pa tudi kdaj vmes, in ko gremo na kakšne izlete. To je mešana družba, ko sem bil mlad, pa sem veliko pel samo s fanti.

Zofka: Pojemo pri Pompetih, včasih tudi pri Mastnaku – nazadnje lansko leto.

8. Ob kakšnih priložnostih oz. običajih ste peli nekoč?

Janko: Včasih smo peli zvečer po trgatvi, pa tudi vmes, vendar jaz ne, ker sem nosil brente. Sem pa dvakrat zaukal, ko sem šel s prazno brento iz *kjudra*. Tudi danes še pojemo ljudske pesmi. Obvezno smo peli tudi med ličkanjem in po njem ter za martinovo. Na Martinovo nedeljo se v Lamparčah danes zberejo in naredijo likof za celo leto, predvsem tisti, ki so kaj delali. Jaz sem šel lani, potem pa smo šli še na rojstni dan in godovanje k Tinčetu Kozincu in mu zapeli za god.

Zofka zapoje:

Dober večer, dragi Tinče,
dober večer vam Bog daj,
mi smo prišli ti čestitat
za prelep tvoj imen dan.

Mnogo zdravja ti želimo,
še veliko srečnih let,
da z družino boš užival,
z nam pa dobre volje bil.

Srečna bla je tvoja mama,
ki je sineka rodila
in te s svojim mlekom
na noge postavila.

Nimam srebra, nimam zlata,
nimam nič, da tebi dam,
zato ti tole pesem pojem
za prelep tvoj imen dan (rojstni dan).

Kmalu bo leto minilo,
znova spet se snidemo,
naj le želja bi ostala,
da kot prijatli skupaj smo.

Te pesmi ne pojejo nikjer drugje, saj jo je spesnila Albina Pompe.

Janko: Božičnega, trikraljjevskega in novoletnega koledovanja ne poznam, od 1950 do 1958 pa sem pel za novo leto Pri Kragelnu (gostilna) v Sevnici, prej seveda ne, ker sem bil premlad. Pred *vojašno* (1954) sem šel v Žurkovem Dolu dvakrat v maskare in smo veliko peli, plesali, pili ... Za pepelnico nisem nikoli postavljajal slamnatega moža neporočenim dekletom, ker se mi to zdi neumno. Vem pa, da so ga neki fantje dali na *brajdo*, in ko je prišel brat tistega dekleta iz hiše, je šel ravno Sehurjev Jože mimo in rekel: »Vaš ata so pa pridni, že *rejžejo!*« (*Smeh.*)

Spomladi smo v vinogradu kopali in kolili, zvečer pa seveda veliko peli. Peli smo tudi *Jurja*, *Florjana* ne. Ko smo kosili in še hodili od ene hiše k drugi, smo po koncu dopoldanskega dela zapeli dve pesmi, po popoldanskem pa še več. Z ženskami smo zvečer peli tudi po žetvi, mlačenju, za veliko mašo na Sv. Roku in za malo na Topolovcu. Tja hodim že od mladih nog in vedno smo veliko peli.

Do leta 1958 smo se vsako nedeljo popoldne v Prešni Loki srečevali na *pušelšanku* (na kmetijah, ko je kakšen kmet prodajal vino), kjer smo mnogo peli. Prišlo je veliko družin, približno šest, sedem (Šeško, Blaznik, Košorok, Teraž ...), kako je bilo po letu '58, pa ne vem. Vasovali nismo nikoli, za god pa je šel moj brat Franc igrat godovalcu.

Včasih so Jazbečevi in Kolmanovi fantje iz Šetenja (Drožanja) hodili zvečer nevesti in ženinu pet pred poroko – na *deklišno* in *fantovšno*, jaz nikoli. Zjutraj sem šel z muzikantom in starešino (priča) s *federvagnom* (zapravljivkom) na Ledino k bodoči ženi. Muzikant je seveda igral, starešina pa je vmes včasih zaukal. Pričakala so nas okrašena zaklenjena vrata, ki jih je nato odprl nevestin starešina. Najprej so mi ponudili dve starejši ženski, oblečeni v nevesto, s katerima sta se pošalila muzikant in starešina, le-ta pa se je nato moral pogajati za pravo nevesto. Ko je ta res prišla, so se zapele tudi kakšne ljudske pesmi, nato pa smo odšli v hišo in kaj pojedli in popili. Nevesta se je od staršev poslovila brez petja, potem pa smo se s starešino in muzikantom s *federvagnom* odpeljali k poroki. Ker sem se selil jaz iz Ostrešja na Ledino, in ne ona, ni bilo nobene *šrange*. Ko sem se že jaz ženil na stari občini, je bila pred cerkveno poroko še civilna, prej pa ne. Po njej smo šli v Ostrešje in imeli *ohcet* celo popoldne in še ponoči. Naslednji dan sva se odpeljala na Ledino k ženi domov. Tudi tam smo praznovali ves dan in še v noč. Veliko svatov je ostalo v Ostrešju, tu pa so bili predvsem njeni sorodniki in sosedje (Mastnak, Jazbinšek, Črnič, Lipovšek ...).

Samski fantje, ki so naredili komu *šrango*, so jo postavili na tako mesto, da svatje niso mogli pobegniti. Postavili so jo, če se je nevesta selila v drugo faro. Na mizo so dali veliko denarja, ženin pa je moral *toplirati* (dati dvojno ceno). Seveda so se velikokrat sprli. Sam nisem nikoli *šrangal*. Oglarji, med katerimi so se našli tudi kakšni poročeni fantje, so pred hišo, kjer je bila *ohcet*, zapeli oglarsko pesem. Tudi oglarit nisem hodil, to je bilo značilnejše za Krajnce.

Včasih je mrlič ležal še doma in zvečer smo hodili kropit, vendar zraven ni nihče pel.

Ko sem bil že na Ledini, po 1958, je bilo tudi tako, da smo se z Mastnakom, Jazbinškom, Črničem in drugimi dobili v kakšnem *kjudru* (kleti), kjer smo potem tudi kakšno zapeli. Odkar živim v Sevnici, pa smo poleg k Pompetom hodili tudi k Mastnakovemu Ivanu z Zajčje gore, bilo nas je 20–25. Vendar zdaj ne več, ker je zbolel.

Zofka: V mladosti zaradi službe nisem veliko hodila naokoli. Na trgatev sem šla včasih na Lomno pri Ponikvah, Studenec, v Lončarjev Dol, na ličkanje k Jeraju v Šmarje, Ostrešje, h Golobom iz Dola. Tam smo tudi peli ljudske pesmi. Na martinovanje prej nisem hodila, zdaj pa greva z Jankom v Ostrešje. Za jurjevo niso nikoli hodili k nam, ker smo bili doma v *hosti*. V osemdesetih, ko sem že živela v Šmarju, je *Jurja pel* moj mož Vinko, in to po Šmarju in Dolgartu (pod Lisco).

Slišala sem, mislim, da od sodelavk, da so včasih pri mrliču peli žalostinke, več ne vem. Ko sem bila še mlajša, sem tud jaz šla *čut* do polnoči, potem pa so prišli drugi ljudje, tako da domači niso bili sami. Molili smo cel rožni venec, peli pa nič ...

9. Ali ste ob določenih običajih peli kakšne posebne pesmi?

Janko:

Za trgatev smo peli

Tam gori za hramčkom
ena trta stoji,
je z grozdjem obložena,
da komaj drži;

za žetev

Zjutraj, ko je ura pet,
vstane jih devet,
srpe nabrusijo,
začnejo žet;

za mlačev, ker smo morali zelo zgodaj vstajati

Vstajajte, vstajajte
gor vsi ljudje
pa razveseljujte se belega dne.
Ptičice po zraku letajo,
nam pa dobro jutro voščijo;

za fantovščino

Preljubi ti ženin,
ti naš komarat,
tebe smo prišli
nocoj obiskat;

vendar se ne morem spomniti vseh kitic. Eno smo peli tudi, ko smo nehali kositi, vendar je ne znam.

Zofka: Peli nismo nobene posebne pesmi.

10. Opišite, kako ste peli *Jurija* nekoč.

Janko: *Jurja* sem prvič *pel* leta 1952, ko sem že imel 18 let. *Jurja* smo nekoč *pel* sami mladi fantje, bilo nas je okoli pet, dva sta bila že od *vojašne*. Začeli smo 23. aprila v mraku in končali okoli tretje ure zjutraj. Še pred tem pa smo dvakrat, trikrat zapeli *Jurjevo*, da smo se je vsi spomnili. Po večino so nas vsi sprejeli, seveda pa v hiše nismo hodili, saj smo morali veliko obhoditi. Če nam kje niso odprli, smo preprosto šli naprej, vem pa, da je prejšnji rod takim z nabranimi jajci obmetal hišo. Ko smo prišli do kakšne hiše, smo kar začeli peti pesem,

in to celo naenkrat, potem so nas pogostili z vinom, dali jajca ali denar, nato pa smo odšli naprej. Obhodili smo Žurkov Dol, Ostrešje in Žabjek. Jajc je bilo tudi po 200, in ker je vsak izmed nas doma imel kokoši, smo jih kar prodali. Po vojski pa, vse dokler nisem šel z Ledine (leta 1989), *Jurja* nisem več hodil *pet*.

11. Kaj pa danes?

Janko: Odkar živim v Šmarju (Sevnici), ga pojem že kakšnih 15 let, razlika pa je v tem, da hodimo po Šmarju, za Sevnično in Kopitarno. To smo Branko Povodnik, Albina Pompe, Franc Pompe, Tone Šeško in jaz, včasih še Stanko Krnc in Franc Abram, enkrat pa so z nami peli tudi Zinka Popelar, Jože Popelar in Ivan Vovk. Ženske včasih niso hodile, danes pa. V navadi je, da gremo pri Cimperšku, ki živi za Sevnično (potokom, op. a.), vedno v hišo, ker smo vanjo izrecno povabljeni, enako je tudi pri Esu in Poplasu iz Šmarja. Tam jih seveda zapojemo več. Nekoč je Vovkov Ivan predlagal, da gremo še do Mesnice Mice, tam pa so nam narezali veliko salam in postregli z vinom, veliko smo peli, prišli so tudi gostje iz gostilne. Nato smo se odpravili naprej pod Sv. Rok, lastnica gostilne pa nam je še prej obljubila, da nas bo, ko se vrnemo, čakal še *firtl* vina. Ko smo prišli, je bila gostilna že zaprta, zunaj, na mizi, pa nas je res čakal *firtl*.

Pred nami, pa tudi ko smo že mi peli *Jurja*, je bila v Šmarju še ena druga *partija*, ki se je razšla že pred desetimi leti. *Jurja* danes *pojemo* predvsem upokojenci, čeprav se za ta običaj zanimajo tudi mladi fantje iz Boštanja.

Enako dolgo hodimo *pet* tudi *Florjana*. Pojemo *Florjanovo*, obhodimo Šmarje in Orehovo, vse drugo pa je enako kot takrat, kadar *pojemo Jurja*.

12. Poznate kakšno pesem, ki opeva kraje, ljudi na območju občine Sevnica? Navedite naslov, morda 1. kitico ali vsaj 1. verz!

Janko: Poznam pesmi *Oj, Lisca, visoka planina, Od borovnic, Ledina. Od borovnic* je napisal Jože Vovk, oče Ivana Vovka, in omenja tudi domače ljudi, *Ledino* Kati Polšak. Oba sta bila doma z Ledine. Za *Oj, Lisca, visoka planina* pa ne vem.

Zofka: Tudi jaz poznam *Oj, Lisca, visoka planina, Od Borovnic in Ledino*. Obstaja pa še ena, ki govori o Zajčji gori, ampak je ne znam.

Janko: Ja, ena govori o Zajčji gori, vendar se ne spomnim ne besedila ne melodije.

13. So te pesmi zelo znane med ljudmi na tem območju?

Janko: *Ledino* sem enkrat slišal tudi po radiu, peli pa so jo Možičev Tonče, Popelarjeva Pepca, Franjo Alič, Pajkova Štefka in še drugi, ki so se zbirali pri Aliču na Zajčji gori. Tudi sam sem se jim dvakrat pridružil.

Zofka: Za tisto o Zajčji gori ne vem, če je znana med ljudmi.

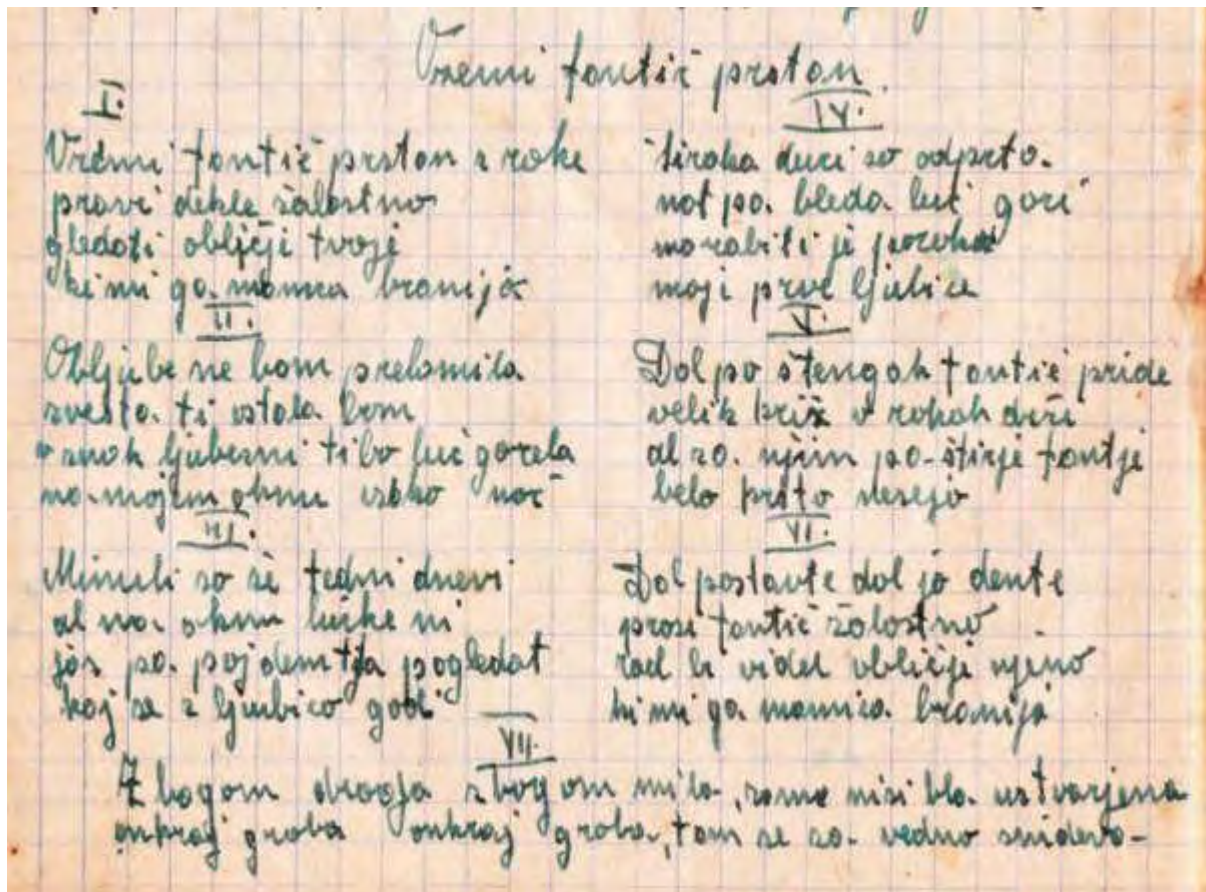
14. Katere so vajine najljubše ljudske pesmi?

Janko: Moje najljubše so *Jurjeva, Florjanova, Ledina, Prišla bo, prišla bo pomlad zelena, En hribček bom kupil, Ko so fantje proti vasi šli*.

Zofka: Vse so mi všeč, npr. *Ko lani sem tod mimo šel, Dekle na vrtu je rožice plela*.

PESMARICA JOŽEFE DRNJAČ

Ga. Jožefa Drnjač je pesmi začela zapisovati leta 1946.

Slika 39: Vzemi, fantič, prstan

6.5.3 PETRA FELICIJAN

Petra Felicijan končuje zadnji letnik gimnazije. Živi na Šmarčni, kjer je zelo dejavna v raznih društvih. Na zastavljena vprašanja mi je odgovorila po elektronski pošti.

1. Kdo oz. kaj je tebe osebno pritegnilo k petju v skupini Ljudske pevke Šmarčanke?

Moja sestra, Renata Felicijan Šturbej, je vodja skupine Ljudske pevke Šmarčanke in ravno ona je bila pobudnica, da tudi jaz zapojem z njimi. Sicer sem dekleta spremljala že prej, saj so velikokrat vadile pri nas doma, jaz pa sem jim z zanimanjem prisluhnila. Prvič sem z njimi nastopila, ko sta dve članici zboleli in mi je sestra predlagala, da bi »vskočila«. Seveda sem bila povabila zelo vesela in od takrat naprej sem tudi sama članica Ljudskih pevok Šmarčank. Sicer pa v naši družini prepeva tudi oče. Sodeluje predvsem pri ohranjanju vaškega običaja jurjevanja

2. Ali pri vas doma spontano požete ljudske pesmi? Če da, kako pogosto? Ali požete večglasno?

Ljudske pesmi pojemo »iz dobre volje« le ob družinskih praznikih, ko se zberejo vsa družina in sorodniki. Včasih pa skupaj z nami, medtem ko vadimo, zapoje tudi moj oče.

3. Od koga, kje si se naučila ljudskih pesmi?

Ljudskih pesmi se še vedno učim, saj jih je toliko, da vedno znova slišim kakšno novo. Ko sem bila še majhna, sem se jih učila od svoje babice, kasneje od očeta in obeh starejših sester. Odkar pa pojem v skupini, se veliko ljudskih pesmi naučim od drugih članic in tudi starejših ljudskih pevcev.

4. Kakšen je tvoj odnos do ljudske pesmi/petja? Kaj ti je všeč v ljudski glasbi?

Ljudske pesmi se mi zdijo zanimive in iz marsikatero se naučim kakšno novo besedo. Velikokrat se ob njih tudi nasmejim, saj so nekatere zelo hudomušne, izvem mnogo o življenju naših prednikov, saj ga večina ljudskih pesmi tudi opeva. V ljudski glasbi mi je zelo všeč lepo odpeto večglasje.

5. Katere ljudske pesmi najraje poješ?

Najraje pojem hudomušne, ki imajo po navadi malo hitrejši ritem, odpete pa morajo biti večglasno. To so npr. *Deklica v vrtecu*, *Na klopci sva sedela*, *Šic, mic, Micika* in podobne.

6. Ali poznaš kaj svojih vrstnikov, ki jih, tako kot tebe, zanima ljudska glasba? Ali z njimi kdaj poješ ljudske pesmi?

Reči moram, da ne. Poznam pa skupino ljudskih pevcev, Šentlenartske pobe, ki so dve do tri leta starejši od mene. Ko smo se spoznali, smo bili eden drugega zelo veseli, saj je večina ljudskih pevcev starejših, v njihovi in naši skupini pa smo sami mladi. Takrat smo seveda hitro »preverili«, kako naši glasovi zvenijo skupaj in se dogovorili, da še kdaj zapojemo. Vedno ko se srečamo na kakšni prireditvi ali na srečanju ljudskih pevcev, to seveda tudi storimo. Najdemo pa se tudi na kakšni gasilski veselici.

7. Kako gledajo tvoji vrstniki, sosedje, krajan na tvoje pevsko udejstvovanje? Ali sploh vedo?

Veliko mojih vrstnikov res ne ve, da pojem pri ljudskih pevkah, vendar jih ve čedalje več in ti me vsi pohvalijo. Še nihče se iz tega ni norčeval. Sosedje in krajan so veseli in ponosni, da se pevsko udejujem, zato tudi večkrat nastopamo na prireditvah v naši vasi, npr. ob gasilskih obletnicah, kulturnih praznikih, otvoritvah itd.

8. Poješ tudi v zboru? Če da, potem primerjaj ljudsko in zborovsko petje.

Da, pojem tudi v Mešanem pevskem zboru župnije Boštanj. Glavna razlika med zborovskim in ljudskim petjem je ta, da pri zboru pojemo po notah, saj so pesmi točno zapisane v notnem črtovju, ljudske pa po večini le z besedilom in se jih učimo po spominu oz. po melodiji, znani že od prej. Pri ljudskem petju poje eden naprej; to pomeni, da eden začne in se mu ostali pridružijo, v zboru pa začnemo hkrati, moramo pa biti tudi zelo usklajeni, nihče ne sme izstopati. Pri obeh sta pomembni točnost in dobra ritmičnost, da pesmi zvenijo, kot je treba.

9. Kako vas ljudje sprejmejo med nastopi? Odziv?

Poslušalci nas vedno lepo sprejmejo. Nekateri so pozitivno presenečeni, že ko stopimo na oder, saj niso vajeni tako mladih ljudskih pevk. Veseli so tudi dejstva, da bomo mladi prenašali običaje ljudskega petja na svoje otroke, tako da se jim ni treba bati, da bi izginilo. Ko pa slišijo še naše ubrano petje, so navdušeni še bolj.

11. Katero glasbo imaš še rada? Kaj poslušáš?

Uf, to je pa težko vprašanje. Poslušam skoraj vse. Poleg cerkvenih in ljudskih pesmi vsako leto na živih jaslicah, ki jih prireja naše športno-kulturno društvo Večno mladi Šmarčan, pojem tudi božične. Rada hodim na rock koncerte, ker pa sem gasilka, na gasilskih veseljah tudi zapojem in zaplešem na domačo glasbo. Seveda mladi radi zahajamo v nočne klube oz. v disko, kjer mi glasba na plesišču kar zleze pod kožo. Menim, da lahko v vsaki glasbi najdeš nekaj zase, odvisno od počutja.

12. Kakšna je po tvojem prihodnost petja ljudskih pesmi na območju Sevnice?

Menim, da kar obetavna, vendar je treba mlade še bolj spodbuditi k temu, da svoje talente pokažejo tudi s petjem ljudskih pesmi. Marsikomu se zdijo dolgočasne, vendar to sploh niso. Vsak posameznik lahko s svojim svežim glasom prispeva k privlačnemu zvenu ljudske pesmi.

6.5.4 MIHA HLIŠ

Miha Hliš, član skupine Fantje z Razborja, živi v Panečah pod Lisco. Lansko leto je zaključil srednjo šolo, nasploh pa je glasbeno zelo dejaven. Tako med drugim nastopa kot solist v operi *Teharski plemiči*. Miha sicer ne poje v skupini ljudskih pevcev, a sem ga kot predstavnika mlajše generacije vseeno prosila za pogovor. Na moja vprašanja je odgovoril po elektronski pošti.

1. Kdo oz. kaj te je pritegnilo k petju v skupini Fantje z Razborja?

Te pevce sem poznal že kar nekaj časa, saj sem se z njimi družil že kot otrok. Ko se je moj glas stabiliziral, sem začel sodelovati. Moram povedati, da nismo čisto pravi ljudski pevci, ker pojemo več umetnih, novih pesmi, radi pa zapojemo tudi kakšno ljudsko. Ko sem bil še majhen, sem veliko pel z mamo in očetom, seveda otroške pesmi, vendar ne ljudskih. Peli smo dvo- ali triglasno.

2. Ali pri vas doma pojete ljudske pesmi? Če da, kako pogosto? Ali pojete večglasno?

Ne prav pogosto, če pa že, je to po koncu kakšnega opravljenega dela ali po *Razborskih večerih*, če kdo kaj praznuje. Po navadi pojemo triglasno, včasih dvo- oz. štiriglasno. Kot pa sem že omenil, sem doma pel z mamo in očetom otroške pesmi, ne pa ljudskih.

3. Od koga si se naučil ljudskih pesmi?

Ljudskih pesmi se seveda nisem učil načrtno, ampak ob petju starejših ljudi.

4. Kakšen je tvoj odnos do ljudske pesmi/petja? Kaj ti je všeč v ljudski glasbi?

Imam zelo spoštljiv odnos do vsake glasbe, ki jo izvajam ali pojem. Ljudska glasba je zelo pristna in družil ljudi, to pa dandanes izginja zaradi hitrega tempa življenja.

5. Katere ljudske pesmi najraje poješ?

Rad pojem vse ljudske pesmi.

6. Ali poznaš kaj svojih vrstnikov, ki jih zanima ljudska glasba? Ali z njimi kdaj poješ ljudske pesmi?

Moram reči, da so mladi, ki bi sodelovali pri ljudskem petju ali nasploh pri petju, precej redki in zadržani, mislim, da se to dogaja prav zato, ker take stvari niso »in«, ali kako že pravijo.

7. Kako vas ljudje sprejmejo med nastopi? Odziv?

S Fantje z Razborja nastopamo precej redko, s smo vedno lepo sprejeti med ljudi. Ljudje so veseli petja, predvsem starejši.

8. Katero glasbo imaš še rad? Kaj poslušáš?

Ne opredeljujem se na nobeno zvrst glasbe, poslušam tisto glasbo, ki me nagovori, naredi name vtis, pa naj bo to klasika, rock ali metal ...

9. Kako gledajo tvoji vrstniki, sosedje, krajani na tvoje pevsko udejstvovanje? Ali sploh vedo? Se s tem kdaj tudi pohvališ?

Zelo nerad se hvalim, sem pa precej bolj aktiven še pri drugih stvareh (Oktet 9, igram kitaro in pojem, ogromno sodelujem s patrom Karlom Gržanom, s katerim sva bila tudi na vaši šoli.) Ljudsko petje mi vzame le delček mojega časa, ki ga posvetim glasbi, je pa zelo dragocen.

10. Kakšna je po tvojemu mnenju prihodnost ljudskega petja na območju Sevnice?

Kaj pa vem, ljudska glasba je glasba, ki združuje ljudi, ki se veselijo življenja; seveda bi bilo škoda, če bi petje ljudskih pesmi zamrlo.

6.6 PESMI, KI OPEVAJO NAŠE KRAJE

Med raziskovanjem sem odkrila tri pesmi, ki opevajo naše kraje. *Pesem od borovnic* iz pesmarice Ivana Vovka je navedena na strani 82, sledita pa *Ledina* (napisala Kati Polšak) in *Oj, Lisca, visoka planina*. Izvedela sem, da obstaja tudi pesem o Zajčji gori, vendar pa je nihče ni znal zapeti.

LEDINA

Je lepa vasica Ledina na svet,
dosti ma fantov in lepih deklet.
Ledina, Ledina, tam je moj dom,
nikol te pozabil ne bom.

Zakaj smo Ledinčan
veseli ljudje,
imamo vinograde in tudi polje.
Ledina, Ledina, tam je moj dom,
nikol te pozabil ne bom.

Ledinski nam fantje prav lepo pojo
in rožce na oknih že lepo cveto.
Ledina, Ledina, tam je moj dom,
nikol te pozabil ne bom.

V Zajčji tam gori vinograd imam,
si vinca pridelam, ga pijem ne sam.
Oj, Zajčja ti gora, tam je moj hram,
v hramu pa vince imam.

OJ, LISCA, VISOKA PLANINA

Oj, Lisca, visoka planina,
ti nekdanj bila si moj dom,
prelepa posavska dolina,
nikdar te pozabil ne bom.

Tam pasel sem drobne ovčice,
sem na piščalko igral,
v grmovju poslušal sem ptice,
ljubezni še nisem poznal.

Tam gori so očka in mamica,
ljubezen je moja pri njih,
jaz moram se zdaj posloviti
in daleč oditi od njih.

V kraju zdaj tujem prebivam.
Mi breze več ne šume,
predaleč v kraju sem tujem,
nazaj le želi si srce.

Oj, Lisca visoka planina,
ti nekdanj bila si moj dom,
prelepa posavska dolina,
nikdar te zapustil ne bom.

VIRA: Osebna zbirka Jožefe Drnjač (*Ledina*).

Vidmar: 2006, str. 173 (*Oj, Lisca, Visoka planina*).

7. RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

7.1 SKLEPI

1. Na sevniškem območju deluje vsaj dvanajst skupin pevcev ljudskih pesmi, v katerih poje sto pevcev in pevk. 1. hipoteza, da je na sevniškem območju malo pevcev, ki ohranjajo tradicijo ljudskega petja, je torej napačna.

2. S pomočjo rezultatov ankete o starostni sestavi skupin pevcev ljudskih pesmi sem ovrgla tudi 2. hipotezo, da ljudske pesmi pojejo tradicionalno le starejši od 64 let. V anketiranih skupinah na sevniškem območju je kar 18 % članov mlajših od 46 let, 42 % je starih od 46 do 64 let, starejših od 64 let pa je »samo« 40 %. Za prihodnost ohranjanja ljudske pevske tradicije vsekakor spodbuden podatek.

3. Pod okriljem raznih društev deluje deset od dvanajstih skupin. Vse se dobivajo na vajah, 64 % enkrat tedensko, druge redkeje. Skupine imajo svoje vodje, a ti niso v vlogi dirigenta, kot ga poznajo pevski zbori. Nekateri vodje v anketi sicer navajajo, da skrbijo za »glasbeno vodenje«, a to v nobenem primeru ne pomeni dirigiranja pevcem. Vse skupine tudi nastopajo na različnih prireditvah. Ljudsko petje na koncertnih odrih je novost nekje od poznih 60. let. Nekatere skupine so posnele tudi zgoščenke.

4. Med prireditvami, na katerih nastopajo skupine pevcev ljudskih pesmi, zavzema osrednje mesto sevniško srečanje od leta 1992. Pobudnik in dolgoletni organizator teh srečanj je Jože Ašič. Tradicionalna so tudi srečanja v Boštanju, na Preski, v Telčah, Šentjanžu in drugod.

5. Petje v družini goji 69 % anketirancev, 27 % od teh pogosto – enkrat ali večkrat na teden. Največji delež družinskega petja pripada osebnim praznovanjem rojstnih dni in godov. Da je običaj godovanja, ob tem ponekod *ramplanja* (ropotanja), še vedno živ, potrjujejo tudi intervjuji s starejšimi pevci. Med običaji koledarskega kroga, ki jih v družinah radi popestrijo s petjem, so martinovanje ter božično in novoletno praznovanje, med običaji življenjskega kroga pa svatba. Svatbeni običaj *oglarjenja* sem zasledila samo pri skupinah Fantje s Preske in Ljudski pevci Vrhek pri Tržišču; obe ga namreč ohranjata. Čeprav je kar 11 vodij skupin (92 %) odgovorilo, da se v njihovih krajih še oglašajo spontano petje v okviru širše skupnosti, so pripisali, da zelo redko. Spontano petje ob delu se zaradi mehanizacije in industrializacije pojavlja le še na trgatvah, kolinah in ob ličkanju koruze. Seveda pa stare običaje obujajo tudi nekatera društva kot del krajevne folklore. Primerjavo med bogastvom nekdanjih običajev in običaji, ki so ostali v navadi danes, pričata tudi intervjuja s starejšimi pevci. Vsa našeta dejstva v tretji, četrti in peti točki potrjujejo 3. hipotezo: organizirano petje prevladuje nad spontanim.

6. V anketi je 77 % sodelujočih navedlo, da je v njihovem kraju še vedno razširjen običaj *jurjevskega koledovanja* v noči s 23. na 24. april. Največkrat omenjeni kraj je Boštanj z okoliškimi vasmimi, kjer ta tradicija po drugi vojni naj ne bi bila nikoli prekinjena. Take izkušnje ima z *jurjevskim koledovanjem* na sevniškem tudi Jasna Vidakovič, ki je za Radio Slovenija posnela *jurjevske kolednice* iz Boštanja, Spodnjega Boštanja, Preske, Tržišča, Okiča, Kmpolja in Šmarčne (2001, 2002, 2003) med spontanimi obhodi *jurjevcev* od hiše do hiše. Vsaka vas ima svojo *jurjevsko* pesem. Anketiranci med navedenimi kraji niso omenili Okiča in Kmpolja. drugi kraji, ki jih omenjajo anketiranci, so Vrh pri Boštanju, stari del Sevnice, Ledina, Šmarje, Blanca, Vrhek, Goveji Dol, Gabrijele, Budna vas. V Zabukovju, Podvrhu, Trnovcu in Lončarjevem Dolu je *petje Jurja* leta 2004 obudila skupina Jurjevci v okviru društva Franc Požun Zabukovje. Tudi na Razborju in Telčah so nekoč poznali ta običaj, a ni več ohranjen. Na Razborju *pojejo Florjana*. Ljudske pevke z Razborja pa so v pesmarico uvrstile tudi *Jurjevo*, kar priča o tem, da običaji izumrejo hitreje kot pesmi. 4.

hipotezo, da na našem območju ni več ohranjena navada koledniških obhodov na jurjevo, moram torej deloma ovreči. V nekaterih krajih (Boštanj) so obhodi množični, spontani in neprekinjeni od druge vojne do danes, ponekod pa so živi le še v spominu starejših vaščanov (Razbor, Telče).

7. Pesemska zapuščina območja je zelo bogata. Odkrivala sem jo v treh pesmaricah, ki so nastale v zadnjem času: v rokopisni pesmarici Ivana Vovka z Ledine (1998), v zbirki *Pušelj s Preske* (2002) in pesmarici *Razbor med koprenami spomina* (2006). Marsikateri pevec hrani svoje zapise ljudskih pesmi. O zbiranju pesmi poročajo vodje skupin v anketi, prav tako o načrtovanju knjižnih izdaj. Pesmi posredujejo predvsem starejši pevci, neposredni nosilci ljudskega pesemskega izročila. Tudi Jožefa Drnjač, s katero sem se pogovarjala, hrani rokopisni zvezek z ljudskim pesemskim gradivom.

Med pesmimi sem zasledila tri, ki opevajo naše kraje: *Oj, Lisca, visoka planina, Pesem od borovnic in Ledina*.

Z rezultati ankete sem potrdila pravilnost 5. hipoteze: pesmi iz Štrekljeve zbirke in iz knjig Zmage Kumer, zapisane na našem območju, so med ljudmi deloma še žive. Izkazalo se je, da navedene pesmi zna zapeti 17 % anketiranih. Ta rezultat je povprečje vseh pesmi, pri čemer so razlike med pesmimi precejšnje. Pesem *Za bolezen so rečnije* tako zna zapeti kar 55 % anketirancev, pesem *Svet Janez je korar bil* pa samo 1 %. V Vovkovi pesmarici, *Pušeljcu s Preske* in *Razborju ...* so te pesmi presenetljivo redko zastopane.

8. Najpogostejši način petja, ki sem ga zasledila s pomočjo mentorice med poslušanjem zgoščenk, je triglasje z glasovi *naprej, čez* in *bas*, kar je po Kumrovi tipično za ta del Posavja. Vendar natančno tako pojejo samo Fantje s Preske. Tisti, ki poje *naprej*, poje osnovni glas, nekoliko kasneje se pridruži glas, ki gre *čez*, nazadnje še *basi* in dosledno tako v vsaki kitici. Z osnovnim, srednjim glasom, začenjajo tudi Ljudske pevke Šmarčanke, vendar samo na začetku pesmi, ne pa tudi ob novih kiticah. Pevci pogosteje začnejo peti z zgornjim glasom, ki poje *čez*. Tri skupine, ki v anketi navajajo triglasno petje, v resnici pojejo dvoglasno s podvojenim zgornjim glasom v basu. Nekatere skupine, ki pojejo štiriglasno, uporabljajo zborovsko poimenovanje glasov, 1. tenor, 2. tenor, 1. bas, 2. bas, pri čemer ne gre za petje *na iber*, ampak nekakšno kombinacijo ljudskega in zborovskega: začne 2. tenor, 1. tenor gre *čez*, 2. bas *basira*, 1. bas pa je privzet iz zborovske postavitve glasov. Pri mešanih skupinah začnejo ženske *naprej*, druge gredo *čez*, moški *basirajo*.

Fantje s Preske edini na sevniškem območju ohranjajo posebnost, značilno za ta del Posavja, to je *stopničasto petje*, z nižanjem ali višanjem intonacije v novih kiticah. Medtem ko Kumrova govori o neraziskanosti te posebnosti, Vidakovičeva pojasnjuje razlog zanjo, da se namreč glasovi *čez in basi* med petjem utrudijo. Med poslušanjem zgoščenk Fantov s Preske sem opazila samo nižanje.

9. Fantje s Preske so torej »pravi« *ljudski pevci*, neposredni nosilci izročila, ki so jim ga starši ustno posredovali. Med poznavalci ljudskega petja so zelo popularni. K neposrednim nosilcem izročila sodijo tudi Ljudske pevke z Razborja z neverjetnim številom ljudskih pesmi, ki jih »imajo v glavi«, in nekateri, predvsem starejši pevci preostalih skupin. Od teh *ljudskih pevcev* se učijo drugi člani skupin – *pevci ljudskih pesmi* oz. posredni nosilci izročila. Mlade Šmarčanke nameravajo sodelovati z Ljudskimi pevkami z Razborja in od njih prejeti bogato izročilo ljudskih pesmi.

10. Menim, da sem uspela odgovoriti na vsa vprašanja, ki sem si jih na začetku zastavila v opredelitvi raziskovalnega problema. Kljub temu se mi zdi, da bi posamezna vprašanja lahko bila izhodišče novim, bolj poglobljenim in še natančnejšim raziskovanjem.

7.2 ZAKLJUČEK

Vesela in ponosna sem, da mi je uspelo narediti raziskovalno nalogo, s katero sem prispevala k boljšemu poznavanju bogate zapuščine ljudske glasbe v naših krajih. Ob tem delu sem se ogromno naučila. Poleg metodologije raziskovalnega dela in kopice podatkov, ki sem jih zbrala in obdelala, sem spoznala, kako dragocena je naša ljudska dediščina in kako pomembno je, da se to bogastvo ohranja in predaja naslednjim rodovom. Petra Felicijan in Miha Hliš bosta izročilo kljub mladosti zagotovo ohranjala, vsak po svoje.

Ker ljudska glasba »združuje ljudi, ki se veselijo življenja«.

(Miha Hliš v intervjuju, str. 92.)

8. VIRI IN LITERATURA

8.1 PISNI VIRI

FANTJE S PRESKE. *Pušeljci s Preske*. Boštanj: Društvo Preska, 2002.

KUMER, Z. *Pesem slovenske dežele*. Maribor: Založba Obzorja Maribor, 1975.

KUMER, Z. *Etnomuzikologija: Razgled po znanosti o ljudski glasbi*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1988.

KUMER, Z. *Oj, ta vojaški boben: slovenske ljudske pesmi o vojaščini in vojskovanju*. Maribor: Drava, 1992.

KUMER, Z. *Mi smo prišli nocoj k vam ...: slovenske koledniške pesmi*. Ljubljana: Kres, 1995.

KUMER, Z. *Slovenska ljudska pesem*. Ljubljana: Slovenska matica, 2002.

KURET, N. *Maske slovenskih pokrajin*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1984.

KURET, N. *Praznično leto Slovencev: starosvetne šege in navade od pomladi do zime*, prva knjiga. Ljubljana: Družina, 1989.

KURET, N. *Praznično leto Slovencev: starosvetne šege in navade od pomladi do zime*, druga knjiga. Ljubljana: Družina, 1989.

Pesmarica g. Ivana Vovka z Ledine, rokopis Marije Vovk.

Zmaga Kumer, Milko Matičetov, Valens Vodušek: *Slovenske ljudske pesmi I: Pripovedne pesmi*. Ljubljana: Slovenska matica, 1970.

Slovenske ljudske pesmi II: Pripovedne pesmi. Ljubljana: Slovenska matica, 1981.

Slovenske ljudske pesmi III: Pripovedne pesmi. Ljubljana: Slovenska matica, 1992.

Slovenske ljudske pesmi IV: Pripovedne pesmi. Ljubljana: Slovenska matica, 1998.

STANONIK, M. *Slovenska slovstvena folklor*. Ljubljana: DZS, 1999.

ŠTREKELJ, K. *Slovenske narodne pesmi, 1. zvezek*. Ljubljana: Slovenska matica, 1895–1898.

ŠTREKELJ, K. *Slovenske narodne pesmi, 2. zvezek*. Ljubljana: Slovenska matica, 1900–1903.

ŠTREKELJ, K. *Slovenske narodne pesmi, 3. zvezek*. Ljubljana: Slovenska matica, 1904–1907.

ŠTREKELJ, K. *Slovenske narodne pesmi, 4. zvezek*. Ljubljana: Slovenska matica, 1908–1923.

TERČELJ, M. *Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja – 20. stoletje*. Občina Sevnica. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1989.

VIDMAR, B. *Razbor med koprenami spomina*. Razbor pod Lisco: KŠTD Blaž Jurko, 2006.

Časopis *Slovenske novice*, 10. 10. 2006, str. 13.

Radijski časopis *Kričič*, 1. 11. 1996, SN, 10. 10. 2006.

Anketni vprašalniki, februar 2000.

8.2 PISNI VIRI PO ELEKTRONSKI POŠTI

Petra Felicijan, članica skupine Ljudske pevke Šmarčanke.

Miha Hliš, član Fantov z Razborja.

Bojan Knific, svetovalec za folklorno dejavnost na JSKD RS.

Anka Lisec, predsednica Društva Preska.

Zvonka Mrgole, vodja skupine Ljudske pevke s Telč.

Marjeta Oblak, članica KU Franc Požun Zabukovje.

Rok Petančič, svetovalec za kulturo, KŠTM Sevnica.

Katja Pibernik, vodja JSKD – OI Sevnica.

Jasna Vidakovič, dolgoletna urednica redakcije za ljudsko glasbo na Radiu Slovenija.

Breda Vidmar, avtorica knjige *Razbor med koprenami spomina*.

8.3 USTNI VIRI

Cveto Aupič, vodja skupine Ljudski pevci z Vrhka pri Tržišču.

Jože Baumkirher, vodja skupine Jurjevci.

Anica Fakin, vodja skupine Ljudski pevci z Blance.

Petra Felicijan, članica skupine Ljudske pevke Šmarčanke.

Alojz Fon, vodja skupine Ljudski pevci Boštanj.

Branko Klenovšek, vodja skupine Šentlenartski pobje.

Ana Kos, vodja Pevske skupine Lokvanj.

Milena Kranjc, vodja skupine Ljudski pevci Prijatelji DU Sevnica.

Zvonka Mrgole, vodja skupine Ljudske pevke s Telč.

Rozalija Tomažin, vodja skupine Ljudske pevke Solzice.

Ana Vidic, vodja skupine Ljudske pevke z Razborja.

Jože Ašič, pobudnik in dolgoletni organizator sevniških srečanj.

Jožefa Drnjač, upokojenka.

Dragica Jazbinšek, uslužbenka tovarne Lisca.

Bojan Knific, svetovalec za folklorno dejavnost na JSKD RS.

Anka Lisec, predsednica Društva Preska.

Simona Moličnik, urednica in redaktorica za ljudsko glasbo na Radiu Slovenija.

Ljubo Motore, vodja izpostave ZZZS Sevnica.

Ivan Pinoza st., upokojenec.

Mirko Ramovš, etnokoreolog.

Jasna Vidakovič, dolgoletna urednica redakcije za ljudsko glasbo na Radiu Slovenija.

Ivan Vovk, upokojenec.

8.4 ARHIVSKI DOKUMENTI

Arhiv redakcije za ljudsko glasbo na Radiu Slovenija (seznam oddaj SZVPB, pesmi). Zapisnik posveta s strokovnimi spremljevalci srečanj pevcev in godcev, 21. 1. 2009, JSKD.

8.5 ZVOČNI VIRI

FANTJE S PRESKE. *Na hribčku je moj dom* [zgoščenka]. Zagorje: Zlati zvoki, 2003.

FANTJE S PRESKE. *Le to me veseli* [zgoščenka]. Zagorje: Zlati zvoki, 2004.

FANTJE S PRESKE. *Ure, dnevi kam bežijo* [zgoščenka]. Zagorje: Zlati zvoki, 2006.

VIDAKOVIČ, J. *Slovenska zemlja v pesmi in besedi* [zgoščenka]. Ljubljana: RTV Slovenija, Založba kaset in plošč, 2007.

JSKD – OI Sevnica, Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica 2006. *Skupaj se najdemo mi* [zgoščenka]. Sevnica, 2006.

JSKD – OI Sevnica, Srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica 2008. *Skupaj se najdemo mi* [zgoščenka]. Sevnica, 2008.

LJUDSKE PEVKE SOLZICE. *Solzice vam pojemo pesmi* [zgoščenka]. Budna vas: Studio Krt, 2005.

LJUDSKE PEVKE SOLZICE. *Pridi jesen* [zgoščenka]. Šentjanž: Studio Krt, 2007.

LJUDSKE PEVKE ŠMARČANKE. *Pevke Šmarčanke* [zgoščenka]. Studio Pr' Črnet.

LJUDSKE PEVKE Z RAZBORJA. *Razbor med koprenami spomina* [zgoščenka]. Razbor pod Lisco: KŠTD Blaž Jurko, 2006.

8.6 INTERNETNI VIRI

- <http://www.giss-mics.si/slo-ljudska/uvod%20slovenske%20ljudska%20glasbe.html> (uporabljeno 22. 12. 2008).
- <http://www.turizem-sevnica.si/junij2006.pdf> (uporabljeno 4. 1. 2009).
- http://www.kstm.si/grajske/Grajske%20novice_avgust%202007_www.pdf (uporabljeno 15. 1. 2009).
- http://www.kstm.si/grajske/Grajske%20novice_oktober2007_www.pdf (uporabljeno 15. 1. 2009).
- http://www.kstm.si/grajske/Grajske%20novice_dec2007_www.pdf (uporabljeno 15. 1. 2009).
- http://www.kstm.si/grajske/Grajske%20novice_feb2008_web.pdf (uporabljeno 15. 1. 2009).
- http://www.kstm.si/grajske/grajske%20novice_junij_2008_www.pdf (uporabljeno 15. 1. 2009).

- http://www.kstm.si/grajske/Grajske%20novice_julij%202007_www.pdf (uporabljeno 15. 1. 2009).
- http://www.kstm.si/grajske/Grajske%20novice_november_splet.pdf (uporabljeno 15. 1. 2009).
- http://www.ajdovski-gradec.8m.net/kulturno_drustvo.html (uporabljeno 14. 2. 2009).
- http://www.kstm.si/grajske/Grajske%20novice_julij%202007_www.pdf (uporabljeno 1. 2. 2009).
- <http://www.drustvo-preska.si/index.htm> (uporabljeno 25. 1. 2009).
- <http://www.drustvo-preska.si/dogodki.htm> (uporabljeno 25. 1. 2009).
- <http://www.drustvo-preska.si/fantje.htm> (uporabljeno 25. 1. 2009).
- <http://www.giss-mics.si/slo-ljudska/uvod%20slovenske%20ljudska%20glasbe.html> (uporabljeno 2. 2. 2009).
- http://www.ajdovski-gradec.8m.net/kulturno_drustvo.html (uporabljeno 14. 2. 2009).

Internetne vire slikovnega gradiva navajam v 8.7 *Viri slikovnega gradiva*.

8.7 VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA

http://www.drustvo-preska.si/slike_Preska2006/Preska2006_06.jpg (naslovnica)

FANTJE S PRESKE. *Pušelj s Preske*. Boštanj: Društvo Preska, 2002.

- Slika 31

VIDMAR, B. *Razbor med koprenami spomina*. Razbor pod Lisco: KŠTD Blaž Jurko, 2006.

- Slika 5: Odhajanje v vojsko, str. 59
- Slika 9: Florjanovci, str. 52
- Slika 13: Koline, str. 47
- Slika 15: Spravljanje sena, str. 38

Osebna last družine Pinoza.

- Slika 6: Šranganje

Osebna last Ivana Vovka.

- Slika 35: Pesem od borovnic, 1. del
- Slika 36: 2. del
- Slika 37: 3. del
- Slika 38: 4. del

Osebna last Jožefe Drnjač.

- Slika 39: Vzemi fantič prstan

Osebna last Jožeta Ašiča.

- Slika 32: Srečanje v Sevnici
- Slika 33: Srečanje v Boštanju
- Slika 34: Srečanje v Šentjanžu

- Slika 1: Geografski položaj občine Sevnica
http://sl.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dina_Sevnica (uporabljeno 22. 12. 2008).
- Slika 2: Občina Sevnica
<http://www.obcina-sevnica.si/maps/index.htm> (uporabljeno 22. 12. 2008).
(Dodala sem okvirčke z imeni krajev, občin.)
- Slika 3: Dr. Karel Štrekelj (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://images.google.si/imgres?imgurl=http://revija.ognjisce.si/leto99/feb99/feb99/oblet.jpg&imgrefurl=http://revija.ognjisce.si/leto99/feb99/feb99.htm&usg=__KkgAxdO1p0EO4WOxwgVU0QlMHVY=&h=161&w=114&sz=7&hl=sl&start=6&tbnid=fucxvHqaDkI6gM:&tbnh=98&tbnw=69&prev=/images%3Fq%3Dkarel%2B%25C5%25A1trekelj%26gbv%3D2%26hl%3Dsl
- Slika 4: Dr. Zmaga Kumer (uporabljeno 3. 3. 2009).
<http://gni.zrc-sazu.si/files/image/dr%20Zmaga%20Kumer001.jpg>
- Slika 7: Pustovanje (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://images.google.si/imgres?imgurl=http://www.radiokrka.com/pic/slike/pust_sevnica_3_fotoRKrka.jpg&imgrefurl=http://www.radiokrka.com/default.cfm%3FJezik%3DSi%26Kat%3D020201%26Bes%3D49777%26M%3D2%26Y%3D2008&usg=__0nvh3vSjGOR8LwXlz1_57-i_Ifo=&h=240&w=320&sz=22&hl=sl&start=2&tbnid=wx0Tsder44LlhM:&tbnh=89&tbnw=118&prev=/images%3Fq%3Dpust%2Bsevnica%26gbv%3D2%26hl%3Dsl
- Slika 8: Jurjevci (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://www.kstm.si/grajske/Grajske%20novice_julij%202007_www.pdf (str.10)
- Slika 10: Martinovo (uporabljeno 3. 3. 2009).
<http://www.radio1.si/mmf/foto/25181.jpg>
- Slika 11: Sveti trije kralji (uporabljeno 3. 3. 2009).
<http://revija.ognjisce.si/leto2003/jan2003/slike/slike01.jpg>
- Slika 12: Nova maša (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://3.bp.blogspot.com/_kjXuxgw0ec8/SI17gv19wQI/AAAAAAAAAB7o/mXQkP38OQho/s200/Drago-Kosem8.jpg
- Slika 14: Košnja (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://www.notranjski-park.si/cmsimages/c_329_v.jpg
- Slika 16: Fantje s Preske (uporabljeno 27. 2. 2009).
http://www.drustvo-preska.si/Slike_Preska2005/Preska2005_01_m.jpg
- Slika 17: Jurjevci (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://www.kstm.si/grajske/Grajske%20novice_julij%202007_www.pdf (str.10)

- Slika 18: Ljudske pevke Solzice (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://3.bp.blogspot.com/_kjXuxgw0ec8/SEpMJwFXjiI/AAAAAAAAABkI/IdFiYFjn1Ms/s1600-h/Solzice.jpg
- Slika 19: Ljudske pevke s Telč (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://www.drustvo-preska.si/slike_Preska2004/Preska2004_04_a.jpg
- Slika 29: Ljudske pevke Šmarčanke (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://images.google.si/imgres?imgurl=http://borisu.tripod.com/smarcanke.jpg&imgrefurl=http://borisu.tripod.com/Pevke_Smarcanke.html&usq=__RV5szFDzwwKAsbh2QKMqj7EaUk8=&h=936&w=973&sz=168&hl=sl&start=16&um=1&tbnid=Amjeob6s2rG51M:&tbnh=143&tbnw=149&prev=/images%3Fq%3DLJUDSKE%2BPEVKE%2Bz%2Brazborja%26um%3D1%26hl%3Dsl
- Slika 30: Ljudske pevke z Razborja (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://1.bp.blogspot.com/_kjXuxgw0ec8/SEpMaFkwxI/AAAAAAAAABko/0YxCmryoZuo/s1600-h/Razbor.jpg
- Slika 22: Ljudski pevci Boštanj (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://www.drustvo-preska.si/Slike_Preska2005/Preska2005_09_m.jpg
- Slika 23: Ljudski pevci Prijatelji DU Sevnica (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://3.bp.blogspot.com/_kjXuxgw0ec8/SEpMVw0zpXI/AAAAAAAAABkg/QVn1Jvqt-rk/s1600-h/DU-Sevnica.jpg
- Slika 24: Ljudski pevci z Blance (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://1.bp.blogspot.com/_kjXuxgw0ec8/SEpMRv2S0NI/AAAAAAAAABkY/pMDtZ0VZDlw/s1600-h/Blanca.jpg
- Slika 25: Ljudski pevci z Vrhka pri Tržišču (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://4.bp.blogspot.com/_kjXuxgw0ec8/SEpLv-zE-MI/AAAAAAAAABjg/-heLqz8wkkk/s1600-h/Vrhek-Trzisce.jpg
- Slika 26: Pevska skupina Lokvanj (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://www.drustvo-preska.si/slike_Preska2007/Preska2007_06.JPG
- Slika 27: Šentlenartski pobje (uporabljeno 3. 3. 2009).
http://3.bp.blogspot.com/_kjXuxgw0ec8/SEpJ8ZOIFLI/AAAAAAAAABjI/6xMmpf9X3I8/s1600-h/%C5%A0entlenart.jpg
- Slika 28: Le to me veseli (uporabljeno 27. 2. 2009)
<http://www.zlatizvoki.com/cd.asp?albumid=ZZ0349&crka=>
- Slika 29: Na hribčku je moj dom (uporabljeno 27. 2. 2009)
<http://www.zlatizvoki.com/cd.asp?albumid=ZZ0326&crka=f>
- Slika 30: Ure, dnevi, kam bežijo (uporabljeno 27. 2. 2009)
<http://www.zlatizvoki.com/cd.asp?albumid=ZZ0401>